

2012 m. spalio 10

Artuma

Gera daryti gerai

Vilniuje, Apaštališkosios nunciatūros koplyčioje, saugoma graži gintarinė mozaika su palaimintojo Jurgio Matulaičio atvaizdu. Daug kartų į ją žvelgiau, daug kartų jam meldžiausi. Kai susipažinau su palaimintojo gyvenimu, mane palietė neišsenkantis arkivyskupo gebėjimas kovoti už gėrio auginimą Bažnyčioje ir tėvynėje didelių socialinių, politinių, kultūrinių ir netgi religinių neramumų laikais.

Ypač giliai mano protą ir širdį palietė arkivyskupo ganytojiškas sūkis: „Nugalėk blogį gerumu“ (Rom 12, 21). Daug kartų apmąsčiau tuos žodžius ir kalbėjau sau: tikrasis gėris, gėris, kuris nepraeina, yra Jėzus Kristus, todėl įsileisiu į savo gyvenimą Jėzų ir drauge su juo gebėsiu nugalėti kiekvieną blogį. Bet kasdienybėje, tarp daugybės sunkumų, kaip išmintingai reaguoti, kai esame įtraukti į painių situacijų verpetą? Kaip elgtis su asmenimis, kurių blogas elgesys verčia liūdėti?

Vieną dieną spontaniškai kilo mintis pateikti šiuos klausimus palaimintajam Jurgiui Matulaičiui, tad aš jam kalbėjau: „O kaip tu blogį nugalėdavai gerumu?“ Man pasirodė, kad išgirdau jo atsakymą: kad nugalėtume blogį gerumu, reikia nepasiduoti pagundai blogį nugalėti blogiu, išvengti klaidos nugalėti blogį gėriu, daromu blogai, ir ištverti nugalint blogį gerumu, daromu gerai.

Tęsiau mūsų pokalbį ir jo paklausiau: „Palaimintasis Matulaiti, ką reiškia nepasiduoti pagundai blogį nugalėti blogiu?“

Kai mus paliečia blogis, kai tampame žiauraus, prieš mus nukreipto veiksmo – prievartos, šmeižto ar kitokios neteisybės auka, mumyse labai lengvai užgimsta pagunda atsilipti į patirtą blogį kerštu, t. y. taip pat blogiu. Kartais galvojame, kad blogas veiksmas gali būti pateisinamas, jei juo siekiame asmeninio ar visuomeninio gėrio. Bet taip nėra. Kaip augalas gali augti tik laistomas vandeniui, taip ir žmonių asmeninis ir visuomeninis gyvenimas auga tik gėrio dėka. Blogis, negatyvūs pasirinkimai, nemeilė nekuria nieko. Gėris gimsta tik iš gėrio ir niekada iš blogio. Tiesa, kartais ir blogis gali tapti galimybe atsirasti gėriui, jei kas nors stengiasi gėrį apginti. Bet blogis savaime niekada negali būti gėrio priežastis.

„Palaimintasis Matulaiti, ką reiškia išvengti klaidos nugalėti blogį gėriu, daromu blogai?“

Kad nugalėtume blogį, neužtenka tik geros intencijos ir būti tiesos pusėje, bet privalu gera daryti gerai, nes gėris, daromas blogai, gimdo blogį. Jei, pavyzdžiui, kažkas pradės barti suklydusį skubiai, neapgalvotai ir piktai, net jei ir sakys teisingus dalykus, jo elgesys bus neišvengiamai klaidingas, nes išprovokuos dar didesnę įniršį, negu tą, kurį norėjo pašalinti. Štai jums blogai daromo gėrio pavyzdys. Nėra abejonės, kad su blogiu reikia kovoti drąsiai. Tačiau pirmiausia privalome žvelgti giliai į save, kad pamatytume, jog svarbiausias motyvas, dėl kurio kalbame ir veikiame, yra vien tik meilė.

„Palaimintasis Matulaiti, ką reiškia ištverti nugalint blogį gerumu, daromu gerai?“

Kad gera darytume gerai, reikia: pirmiau mylėti, paskui taisyti; pirmiau liudyti gėrį, paskui jo mokyti; pirmiau atiduoti save ir aukotis, paskui su kantriu reiklumu reikalauti iš mūsų artimo, kad jis iš tiesų pasikeistų. Kitais žodžiais tariant: pirmiausia reikia nugalėti blogį, esantį mūsų sieloje, kuris nori kovoti mūsų išorėje, ir budėti, kad kiekviena mūsų iniciatyva kiltų iš meilės, būtų vykdoma meilėje ir jos tikslas būtų meilė.

Pagaliau man atrodė, kad palaimintasis Jurgis Matulaitis sako: vien žmogiškomis jėgomis neįmanoma blogio nugalėti gerumu. Todėl eikite pas Mergelę Mariją, skubėkite pas ją. Ji atves jus pas Jėzų, o Jėzus jus išmokys pasilikti Jo meilėje (plg. Jn 15, 4–9), nes meilė nugali blogį gerumu ir mūsų gyvenime sėja taiką, bendrystę ir tikrąją laimę. Amen.

Apaštališkojo nuncijaus arkivyskupo Luigi BONAZZI žodis
Šiluvoje 2012 09 09, Švč. Mergelės Marijos Gimimo iškilmų proga

Turinys

Kronika	
Klausimai ganytojams	2
<i>Kun. Artūras KAZLAUSKAS</i>	
Jei norite būti ministrais	3
Evangelija mažiesiems	4
Bažnyčios pulsas	6
<i>Pokalbis su arkivysk. Luigi BONAZZI</i>	
Būkime tikėjimo čempionais!	8
<i>Algimantas RAMONAS</i>	
Ką žada partijos šeimoms?	10
Didelės ir mažos kryžkelės	
Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas paveikslėliuose: I Pasaulinis karas	12
<i>Ses. Viktorija PLEČKAITYTĖ MVS</i>	
Palaimintojo Jurgio ašaros	13
<i>Antanas SAULAITIS SJ</i>	
Taikos giesmė jų žemei ir mano	14
<i>Dr. Irena VAIŠVILAITĖ</i>	
Bažnyčia ir politika: matulaitiškasis žvilgsnis	16
<i>Kotryna KARNIAUSKAITĖ</i>	
Šiuolaikiškas, net baisu	18
<i>Antanas GAILIUS</i>	
Bažnyčia ir valstybė	19
<i>Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC</i>	
Kam įkvepia Tėvynės meilė?	20
<i>Kun. Danielius DIKEVIČIUS</i>	
Biblija: tautų vienybės nėra, bet ją galima pasiekti	21
<i>Zita VASILIAUSKAITĖ</i>	
Kaip žvejojami rinkėjų balsai	22
Kitur Tėvynės niekada nesurasi	24
Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos	
Nuolat įsimylėję	25
Laikas šeimai	26
Veidu į vaiką	
<i>Paul LEMOINE</i>	
Kai mažyliu rūpinasi svetimi	28
Akiračiai	
Šventasis Rapolas Kalinauskas	30
Atokvėpio valandai	
<i>Gabrielė GAILIŪTĖ</i>	
Stebuklas prieš beprotybę	33
Sveikata	
Blogas burnos kvapas	34
Mandagumas mūsų kasdienis	
Chamas	35
Gyvenimas kaip senas vynas	
<i>Vanda IBIANSKA</i>	
Šis tas apie valdžią	36

Mielieji „Artumos“ bičiuliai,

ar teko Jums girdėti, kad toje Katalikų Bažnyčioje – nyku ir nuobodu? Absoliuti nesąmonė! Mąža, kad jau kiekvieną dieną Bažnyčia *švenčia* kokią nors šventę ar bent šventąjį, tai žiū, nebaigę dar palaimintajam Jurgiui Matulaičiui skirtųjų metų, šį spalį jau pradėdame *švęsti* naujus (!) Tikėjimo metus. Nors Lietuvos ganytojai, prieš skelbdami metus Palaimintojo garbei, turbūt net nenutuokė apie popiežiaus sumanymą ateinantiesiems metams, tačiau tai dar labiau paliudija, kad juos vis jungia ta pati Šventa Dvasia! Mat, kaip vėliau išaiškėjo, Šventasis Tėvas kvietė net ištisus praėjusius metus ruošti tam šventimui, ogi pasiruošimui jis siūlė žvelgti į prieš mus gyvenusius šventuosius – „tikėjimo čempionus“. Taigi, pasirodo, mes tą ir veikėm tuos metus, kad vis įsižiūrėti bandėm ir tebebandom į Jurgio Matulaičio veidą – to didžio mūsų šventojo, kuris dėl mūsų pačių apsilėidimo vis dar tituluojamas palaimintuoju... (Tačiau jaučiu, jau tuoj tuoj ir šitą savo bėdą nugalėsime, nes, vos pažvelgę jam į akis, galime pamatyti ne kažką, o tik Kristaus veido šviesą.)

Neįsivaizduoju tad, kokių gi dar malonių Viešpaties ruošia mums (ir man, ir netgi Tau!) tais beprasidedančiais Tikėjimo malonės metais, jei vien pasirengimas jiems buvo šitoks?! Tačiau žinau tikrai, kad tai – visai ne dangiška manà, o mano pilkai šiandienybei tėvo Jurgio pamokos tiesiog kapitalinės. Antai, pvz., rinkimai mums ant nosies, t. y. ausyse, akyse, televizoriuose ir visur, kur kandidatų fantazija ir piniginė leidžia, ir jeigu ne palaimintasis Matulaitis, oj, Mielieji mano, ui, ai, ei, ojoj, koks piktas būčiau buvęs aš dabar... Nežinau, kaip Jums, bet man šitie rinkimai tokie sunkūs rodėsi artėja, kad net baisu, kad net norėjau ščia viską Jums išklot, kad šitaip dar net nėra buvę... Atrodė man, kad jau beveik pasaulio pabaiga (kaip tyčia – juk 2012!), nes partija, už kurią tiek metų balsavau, per šią kadenciją nors ir nuveikė šį tą geresnio, tačiau, ypač pastaraisiais metais, išdavė ne tiek mane, bet savo principus, vertybių vėliavom mąjavo, o elgėsi kaip bailys bestuburis, pabūgęs žmogiškojo teismo labiau nei Dievo... Ir štai tada, kai, regis, tuoj tuoj išmuš saugiklius pykčio karštis, priėjo tėvas Jurgis ir švelniai pašnibždėjo: „Nejaugi tu dar vis manai nugalėsiąs blogį piktumu?!“ O ne, tikrai ne šitai! Negi ir čia, o, šventas Jurgi, galioja visa tai, kas atrodė normalu tik dvasinėse aukštumose?! Jis nieko neatsakė, tik nusišypsojo... Jo šypsenoje negalėjai neatpažinti Veido, kurio Šviesoj atsiveria Dangus, t. y. nušvinta protas.

Todėl, Brangieji, ir šioji „Artuma“ visai ne apie dangiškąsias žydrynes, bet apie labai matulaitiškus dalykus – *Bažnyčią* ir *politiką*, *katalikus* ir *rinkimus*, „*savus*“ ir „*svetimus*“... O nuo viršelio škart tenušvinta Jums tas atvaizdas, kurį Vatikane parinko būti Tikėjimo metų ikona, su viltimi, kad ir jos dėka atpažinsim gyvą Veidą. Ir dar, ačiū arkivyskupui Tamkevičiui – su šiuo žurnalu kiekvienas dovanų gaunate ir laišką, kurį ta proga mums parašė popiežius Benediktas XVI ir pavadino *Porta Fidei/ Tikėjimo vartai* – tai tarsi Švento Tėvo mini katekizmas, idant lengviau atsivertų tie Dangaus vartai (ne tik man, bet ir Tau!).

Darius Chmieliauskas

Viršelyje – Kristus Valdovas (Pantokratorius). Tikėjimo metams parinkta ikona. Cefalu katedros mozaika. Sicilija, apie 1145–1160 m.

Klausimai ganytojams

Ar yra likimas, ar kai kas priklauso ir nuo mūsų? *Laisvė*

Žvelgiant tikėjimo akimis ir jo šviesoje, kiekvienas iš mūsų esame laisvas, nors mūsų laisvė ir nėra visiška – negalime pasirinkti, kokiame amžiuje, kokioje tautoje, kokioje šeimoje gimti, būti vyru ar moterimi, mėlynakiu ar rudakiu... Be to, net ir mūsų veiksmų laisvę stipriai veikia aistros, vaizduotė, pasąmonė, pagaliau – ir aplinkybės. Vis dėlto turime tikrą, Dievo gerbiama pasirinkimo laisvę. Jo visagalė išmintis, kurią vadiname Apvaizda, skaitosi su mūsų laisve, tačiau tiek pasaulio, tiek paskirų asmenų kelią kreipia į vienintelį tikslą. Šis tikslas įvardijamas skirtingai, krikščionys vadina jį amžinąja laime. Toji laimė – gyventi persmelktiems mums kol kas nesuvokiamos Meilės šviesos, neapsakomo jos švelnumo. Tos meilės ir švelnumo atspindžiai mus pasiekia kiekvieną dieną, jei tik turime pakankamai tikėjimo, kad atpažintume Dievo meilės ir jo dėmesingumo mums stebuklus.

Ar galima užsakyti šv. Mišias už žmogų, kuris to nežino (nenoriu jam sakyti ne dėl dvasinių, bet dėl materialių dalykų)? Ar būtina dalyvauti tose Mišiose? Ar papildomai yra meldžiamasi už prašymus šv. Mišiose? Ar galiu tikėtis būti supras-ta kunigo? *Sigita*

Taip, žinoma. Dalyvauti nebūtina (nors pageidautina), mat galima ir dvasiškai vienyti kartu su Eucharistijoje dalyvaujančiais. O visa Eucharistija tą dieną kunigo yra ypač aukojama prašytą intenciją.

Kodėl Viešpats, įsteigdamas Eucharistijos sakramentą, pasirinko šv. Komuniją duoti dviem pavidalais, nors kiekvienas pavidalas atskirai mums duoda visą Jėzų? Ką šie du pavidalai, – ne tik duona ir vynas, bet kūnas ir kraujas, – reiškia mums? *Vincentas*

Jėzus pasirinko duonos ir vyno pavidalus kartodamas Melchizedeko atliktą apeigą (plg. *Pr 14, 18*). Laiškas žy-

dams aiškina, kad Jėzus nori apsireikšti kaip kunigas Melchizedeko būdu ir taip parodyti levitų kunigystės pabai-gą (plg. *Žyd 7*). Jėzus yra visiškai kitoks vyriausiasis kunigas. Atsakydamas į klausimą, ar vieno kurio nors pavidalo būtų užtekę, šv. Tomas primena šių apeigų prasmę – jos yra Jėzaus aukos atminimas (plg. *KBK 1356; 1357; 1362*). Taigi abu pavidalai konsekruojami atskirai, bet po konsekracijos ir vienas pavidalas teikia visą Kristų: jo dievybę, sielą, Kūną ir Kraują (žr. Šv. Tomas Akviniėtis, *Summa Theologiae*, III, q. 76, a. 2.).

Kodėl Jėzus buvo pakrikštytas tik 30 m., o ne kūdikis? Kodėl dabar madinga krikštyti kūdikius ir labai mažus vaikelius? *Liudas*

Jono krikštas, kurį priėmė ir Jėzus, vadinamas atgailos krikštu. Jėzui jo visai nereikėjo priimti. Bet ką tai reiškia mums, Jėzaus sekėjams? Kad Jėzus stoja į vieną eilę su mumis, nusidėjėliais.

Deja, liūdna, bet krikštas šiandien yra daugiau mados, o teigiamiau pasakius – tradicijos reikalas. Retas tėvas ar motina galvoja apie Dievą krikšto metu, į klausimus atsako sausai, dažnai per krikštą prisiimant įsipareigojimus tėvai lieka abejingi. Tenka girdėti, kad neretai krikštytos būna dar viena galimybė susirengti *balių*. O gal čia tik pramanai... Betgi ir Jūs tą patį pastebėjote: mažų vaikelių krikštas yra mada, o visų pirma ir svarbiausia – tai pamatinis įkrikščioninimo Sakramentas, be kurio negalėtume priimti jokių kitų sakramentų.

Su vyru esame sudarę civilinę santuoką. Kitais metais planuojame krikštyti dukrytę ir norime priimti Santuokos sakramentą. Ar mums reikia išklausyti kursų? *Auksė*

Taip, kursus išklausyti reikia. Gyvenimas civilinėje santuokoje nepadarą jūsų pranašesnių už tuos, kurie, pavyzdžiui, išgyveno „susidėję“ kokius šešerius metus. Norintys sudaryti bažnytinę santuoką turi dalyvauti Sužadėtinių kursuose. Jei ir jūs iš tų porų, kurios vis-

ką žino, labai puiku. Besidalijančių savo patirtimi porų kursuose labai reikia, tada jie tampa labai gyvi.

Sėkmės praturtinant save ir kitus! Gal vėl atrasite vienas kitą iš naujo?

Norėčiau sužinoti, ar nenusižengiu Dievo valiai pasirinkusi gimdyti vaiką. Padėtis gana keblė, nes vaiko tėvas manęs nemylė, kaltina sugriovus jam gyvenimą. Vaiką laikau Dievo dovana ir nusprendžiau gimdyti. Ar teisingai elgiuosi? Jo nuomone, esu savanaudė, negalvoju apie jo laimę, tačiau manau, kad vaikas yra svarbiau. Kas šioje situacijoje teisus? *Milda*

Kaip tik gimdydama, o ne žudydama Jūs vykdotė Dievo valią. Abortas – sunki nuodėmė, užtraukianti ekskomuniką (atskyrimą nuo Bažnyčios), kol asmuo, tiesiogiai dalyvavęs ar bent pataręs pasidaryti abortą, neatlieka išpažinties.

O dėl sugriauto gyvenimo nėra ko ir komentuoti. Kažin, ar to vyro gyvenime išvis kas nors buvo pastatyta, tad ką čia besugriausit.

Jei nusprendėte gimdyti, taip ir darykite. Jei vaiko tėvas nenorės padėti, panašu, jog esate pakankamai stipri žmogiškai, dvasiškai ir psichologiškai, kad vaikėlį užaugintumėte. Ir melskitės už savo vaiko tėvo atsivertimą. Gal pasikeis jo mąstymas... Dievo palaimos Jums.

Ar Katalikų Bažnyčia pripažįsta Jungtinės metodistų Bažnyčios Krikštą? *Svajūnė*

Katalikų Bažnyčia pripažįsta krikštą vandenių vandan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. Taigi, jei krikšto forma yra nepažeista, Krikštas galioja. Tradiciškai pripažįstamas visų didžiųjų krikščioniškųjų konfesijų Krikštas. Kalbant apie kitas konfesijas, kyla klausimas dėl hierarchinės kunigystės buvimo ir krikšto formos. Visuomet, kilus abejonei dėl Krikšto galiojimo, Katalikų Bažnyčia teikia šį sakramentą *su sąlyga*: „Jei tu nekrikštytas, aš tave krikštiju...“

Parengta pagal „Artumos“, svetainių www.joanitai.org ir www.klauskkunigo.lt klausimus

Spalio kalendorius Jei norite būti ministrais

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Sekmadienį, kai drauge su visa Bažnyčia apmąstėme Jėzaus mokymą apie tarnavimą, per homiliją viena klausytoja neištvėrė ir mane perspėjo, kad kunigams politikuoti draudžiama. Bet aš juk kalbėjau apie tarnavimą, ir man pasirodė, kad geriausias pavyzdys tarnavimui ir su tuo susijusiam žmogaus didingumui suvokti yra ministrai (juk lotyniškai *minister* reiškia tarną). Susimąščiau – kažin, ar tas kanoninis draudimas ganytojams aktyviai dalyvauti politikoje nepaveikė ir ganomųjų? Lietuvos Seimo rinkimo mėnesyje ir Tikėjimo metų pradžioje verta prisiminti, jog krikščionys savo tikėjimą turi įnešti visur, kur veikia, net į aukščiausios valdžios postus. Štai kodėl gyvybiškai svarbi liturgija.

XXVII eilinį sekmadienį Viešpats patarnaus mums duodamas du pavyzdžius: vyro ir moters tarpusavio ištikimybė skelbia apie Dievo ištikimybę žmogui; vaikas gali išmokyti suaugusiuosius atvirmo ir viską priimti kaip dovaną.

XXVIII eilinį sekmadienį mokysimės išminties. Pasirodo, kad gyvenimo pilnatvė – ne turėti, o būti. Ir žmogiškoji vertė pasverinama ne tuo, ką turi, o tuo, koks esi. Juk akivaizdu. Beje, dar reikia suprasti, kad viskas, kas esi, ir viskas, ką turi, priklauso ne vien tau. Reikia dalytis su visais. Ir dar. Tik šitaip turtėjama – ir ne vien dvasiškai.

XXIX eilinį sekmadienį vėl didybės ir mažumo pamoka. Politiškai. Juk Evangelija – apie du brolius, norinčius aukštų postų naujoje valdžioje. Valdžios Jėzus mokys savo pavyzdžiu. Valdžios tikslas – tarnauti visuotinei gerovei! Šį sekmadienį prisimename misijas ir už jas meldžiamės, remiame pinigais. Evangelijos paskelbimas pasauliui yra suvokiamas kaip patarnavimas žmonėms, atliekant Jėzaus pasiuntinybę: kad žmonės turėtų gyvenimą – kad apsieitų jo turėtų (plg. *Jn 10, 10*).

XXX eilinį sekmadienį mokysimės guosti žmogų. Tiksliau, apšviesti jį. Dar konkrečiau – parodyti jam jo vertę ir jo paties galimybes. Tik kažin, ar visi nori būti paguosti? Kai kam smagiau ašaros ir dejonės. Bet čia jau kita diagnozė.

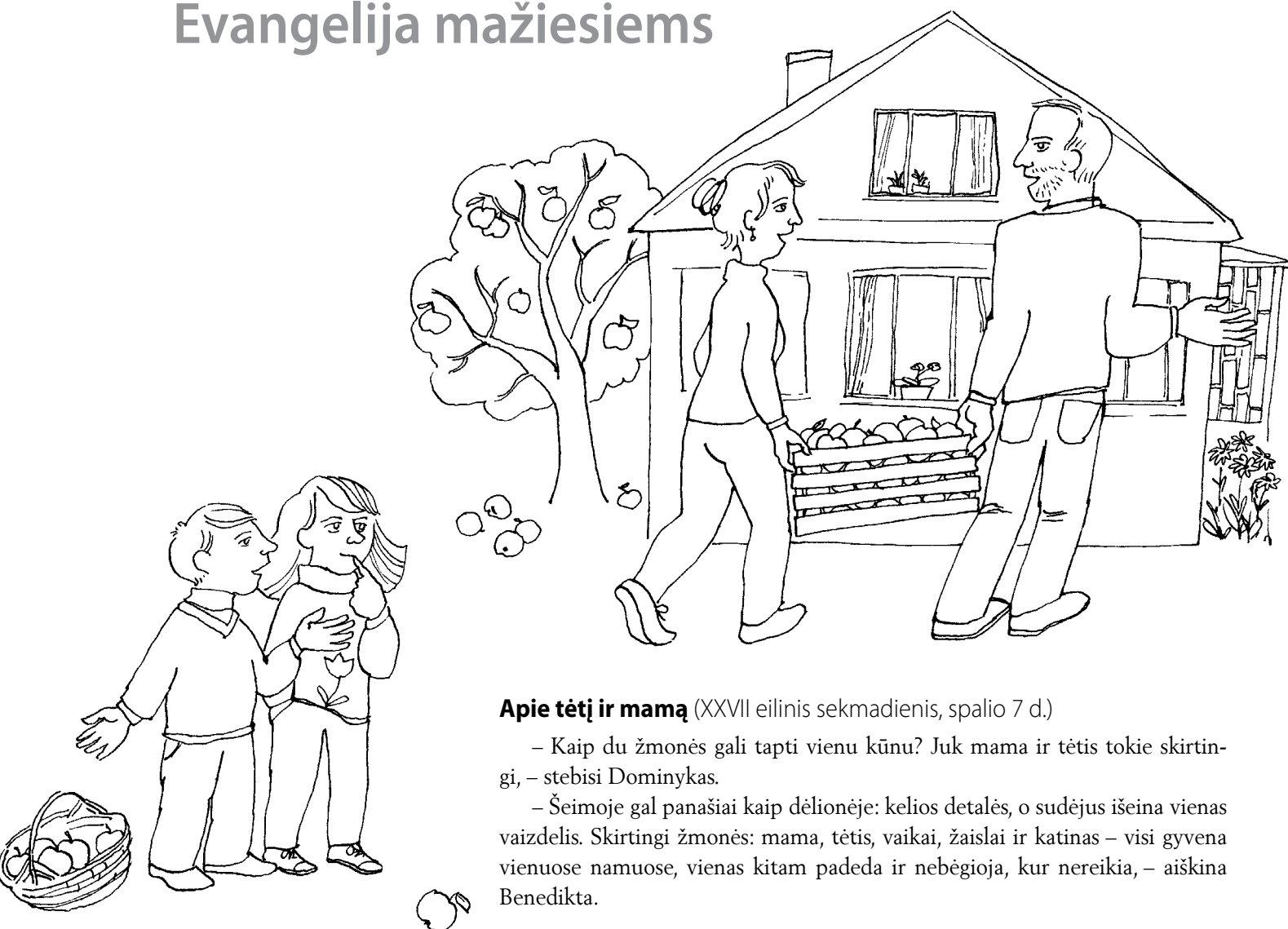
Šiomis dienomis, kai mąstau apie valdžios žmones, kažkodėl prisimenu pasakojimus apie šventus katalikų politikus. Ir apie jų meilę vienai malдай – Rožiniui. O savo draugams, kandidatuojantiems į Seimą, sumaniau netgi padovanoti po rožinio vėrinį. Ne kaip amuletą pergalei rinkimuose pasiekti, bet kaip kvietimą prisiminti, kokia valdžios prasmė ir tikslas. Juk krikščionims Dievas ir jo Pateptasis Jėzus Šventosios Dvasios vienybėje yra aukščiausiaji valdžia. Dievas, ne šiaip sau Esantis, bet konkrečiai Veikiantis. Būtent šiuos Dievo darbus Jėzaus gyvenime ir skatina apmąstyti Rožinis su Mergele Marija. Šitaip suvoki, kad Dievas yra didysis visų Tarnas, dėl to svarbus, dėl to mylimas, dėl to didingas.

- 1 P Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresė, mergelė, Bažnyčios mokytoja
Iz 66, 10–14c; Ps 131; Mt 18, 1–4
- 2 A Šv. Angelai Sargai
Iz 23, 20–23a; Ps 91; Mt 18, 1–5. 10
- 3 T Job 9, 1–12. 14–16; Ps 88; Lk 9, 57–62
- 4 K Šv. Pranciškus Asyžietis, vienuolis
Gal 6, 14–18; Ps 16; Mt 11, 25–30
- 5 P Šv. Faustina Kovalska, vienuolė
Job 38, 1. 12–21; 40, 3–5; Ps 139; Lk 10, 13–16
- 6 Š Šv. Brunonas, kunigas
Job 42, 1–3. 5–6. 12–16; Ps 119; Lk 10, 17–24
- 7 S **XXVII EILINIS SEKMADIENIS** (III sav.)
Pr 2, 18–24; Ps 128; Žyd 2, 9–11; Mk 10, 2–16
- 8 P Gal 1, 6–12; Ps 111; Lk 10, 25–37
- 9 A Šv. Dionizas, vyskupas, ir jo draugai, kankiniai; Šv. Jonas Leonardis, kunigas
Gal 1, 13–24; Ps 139; Lk 10, 38–42
- 10 T Gal 2, 1–2. 7–14; Ps 117; Lk 11, 1–4
- 11 K Gal 3, 1–5; Lk 1, 69–75; Lk 11, 5–13
- 12 P Gal 3, 7–14; Ps 111; Lk 11, 15–26
- 13 Š Gal 3, 22–29; Ps 105; Lk 11, 27–28
- 14 S **XXVIII EILINIS SEKMADIENIS** (IV sav.)
Išm 7, 7–11; Ps 90; Žyd 4, 12–13; Mk 10, 17–30
- 15 P Šv. Jėzaus Teresė, mergelė, Bažnyčios mokytoja
Gal 4, 22–24. 26–27. 31 – 5, 1; Ps 113; Lk 11, 29–32
- 16 A Šv. Jadvyga, vienuolė; Šv. Margarita Marija Alakok, mergelė
Gal 5, 1–6; Ps 119; Lk 11, 37–41
- 17 T Šv. Ignatas Antiochietis, vyskupas, kankinys
Fil 3, 17 – 4, 1; Ps 34; Jn 12, 24–26
- 18 K Šv. Lukas, evangelistas
2 Tim 4, 10–17a; Ps 145; Lk 10, 1–9
- 19 P Šv. Jonas Brebefas ir Izaokas Žogas, kunigai, ir jų draugai, kankiniai; šv. Kryžiaus Paulius, kunigas
Ef 1, 11–14; Ps 33; Lk 12, 1–7
- 20 Š Ef 1, 15–23; Ps 8; Lk 12, 8–12
- 21 S **XXIX EILINIS SEKMADIENIS** (I sav.)
Iz 53, 10–11; Ps 33; Žyd 4, 14–16; Mk 10, 35–45
- 22 P Ef 2, 1–10; Ps 100; Lk 12, 13–21
- 23 A Šv. Jonas Kapestranas, kunigas
Ef 2, 12–22; Ps 85; Lk 12, 35–38
- 24 T Šv. Antanas Marija Klaretas, vyskupas
Ef 3, 2–12; Iz 12, 2–6; Lk 12, 39–48
- 25 K Ef 3, 14–21; Ps 33; Lk 12, 49–53
- 26 P Ef 4, 1–6; Ps 24; Lk 12, 54–59
- 27 Š Ef 4, 7–16; Ps 122; Lk 13, 1–9
- 28 S **XXX EILINIS SEKMADIENIS** (II sav.)
Jer 31, 7–9; Ps 126; Žyd 5, 1–6; Mk 10, 46–52
- 29 P Ef 4, 32 – 5, 8; Ps 1; Lk 13, 10–17
- 30 A Ef 5, 21–33; Ps 128; Lk 13, 18–21
- 31 T Ef 6, 1–9; Ps 145; Lk 13, 22–30

Spalį popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

bendroji – už naujosios evangelizacijos raidą ir pažangą tarp senojo žemyno krikščionių;
misijų – kad Pasaulinės misijų dienos šventimas taptų proga atnaujinti savo įsipareigojimą skelbti Evangeliją.

Evangelija mažiesiems

Apie tėtį ir mamą (XXVII eilinis sekmadienis, spalio 7 d.)

– Kaip du žmonės gali tapti vienu kūnu? Juk mama ir tėtis tokie skirtingi, – stebisi Dominykas.

– Šeimoje gal panašiai kaip dėlionėje: kelios detalės, o sudėjus išeina vienas vaizdelis. Skirtingi žmonės: mama, tėtis, vaikai, žaislai ir katinas – visi gyvena vienuose namuose, vienas kitam padeda ir nebėgioja, kur nereikia, – aiškina Benedikta.

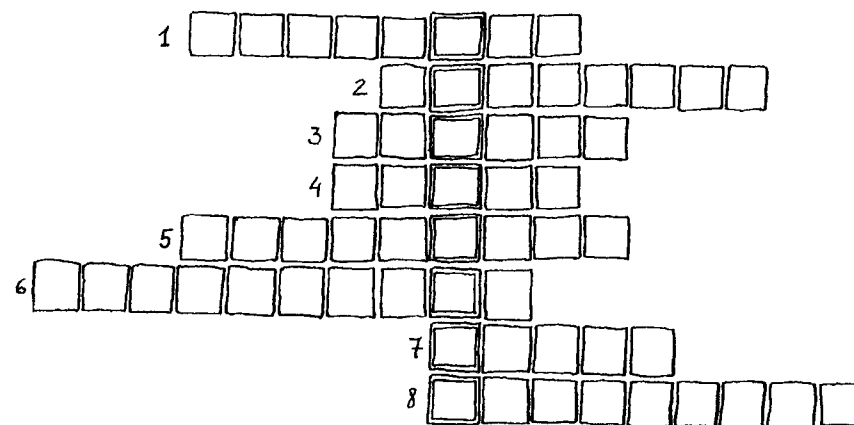
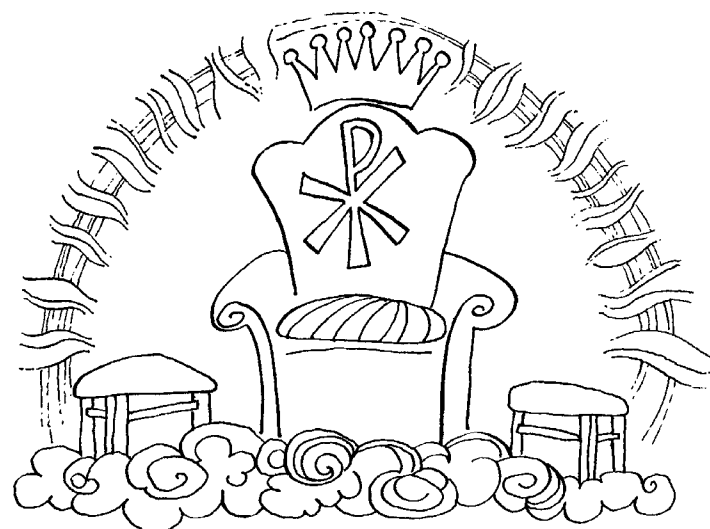
Gėrybėmis reikės pasidalyti

(XXVIII eilinis sekmadienis, spalio 14 d.)

– Šaunčiausia, kai kiti tau ką nors padovanoja, – nutarė Dominykas.

– Jei smagu tau gauti dovanų, teks išmokti ir kitus nudžiuginti, nes tai tikros draugystės ženklas, – sako Benedikta.

– Jėzus nelaukė, kad kiti jį pavaišintų, bet lankė ligonius, gydė, guodė žmones ir galiausiai už jų visų nuodėmes numirė, – prisimena Dominykas.

Jėzaus sekėjas – kitų pagalbininkas

(XXIX eilinis sekmadienis, spalio 21 d.)

– Piktai įsakinėja, mažesnius skriaudžia ir kitus išnau-doja tik išdykaujantys žmonės, – svarsto Dominykas.

– Jėzus nuplovė mokiniams kojas, kantriai jiems viską aiškino ir net duoną padaugino, žuvį iškepęs padalijo, o ne vienas sau valgė. Tad ir visi Jėzaus draugai kviečiami kitiems padėti, – tarė Benedikta.

– Kai padarau ką nors gera, kiti kartais nusišypso ir pasako kokį nors malonų žodelį, o širdy būna taip ramu ir džiugu, – prisiminė Dominykas.

1. Sakramentas, kurio dėka tampame krikščionimis.
2. Jėzus yra Visatos ...
3. Kuo reikia nugalėti blogį?
4. Vienas iš evangelistų.
5. Artimiausi Jėzaus mokiniai.
6. Jokūbo ir Jono tėčio vardas.
7. Indas, kurį Jėzus naudojo Paskutinės Vakariinės metu, įsteigdamas Eucharistiją.
8. Jėzus atėjo mus ... iš nuodėmės.

Jei teisingai išspręsite, paryškintuose langeliuose galėsite perskaityti, ką reikia daryti, norint tapti didžiu žmogumi. Atsakyti bus lengva, jeigu įdėmiai klausysitės šio sekmadienio Evangelijos.

Tris pirmus vaikus, atsiuntusius teisingus atsakymus, apdovanosime *Katalikų pasaulio leidiniai* knyga „Bičiulystė su Jėzumi“.

Tikėjimas gelbėja žmogų (XXX eilinis sekmadienis, spalio 28 d.)

– Galbūt stebuklą būtų daugiau ir mūsų laikais, jei žmonės garsiau šauktųsi Jėzaus, – siūlo Dominykas.

– Kai susirenkame į Mišias, dauguma atrodo it vandens į burnas prisisėmę – negali giedoti ir bijo atsakyti *Amen*, – pastebi Benedikta.

– Pabandykit garsiai ir gražiai kartu su visais giedoti, drąsiai atsiliepti į kreipinius ir nuoširdžiai, kan-triai ko nors paprašykite Jėzaus – pamatysit tikėjimo galybę. Tik nepamirškite pas-kui Dievui padėkoti, – pataria Dominykas.

Užrašė kun. Saulius BUŽAUSKAS, nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ,

nuspalvino

Visuomenė bus darnesnė, o pasaulis taikingesnis, jeigu...

✿ Rugsėjo 6 d. naujoji Lietuvos Respublikos ambasadorė prie Šventojo Sosto Irena Vaišvilaitė įteikė popiežiui Benediktui XVI skiriamuosius raštus. Kameranė, bet ir ganėtinai iškilminga kredencialų įteikimo ceremonija vyko užmiesčio rezidencijoje, Kastel Gandolfo vasaros rūmuose. Kaip vėliau ambasadorė sakė Vatikano radijui, be Šventajam Tėvui perduoto protokolinio valstybės vadovės ir visų lietuvių pasveikinimo, pakartotas ir kvietimas aplankyti Lietuvą. Paminėjus ateinančiais metais minėsimą Žemaičių Krikšto jubiliejų, pokalbis pakrypo į 1414–1418 m. vykusį Konstanco Susirinkimą, kuriame dalyvavo Krikštą ką tik priėmusių žemaičių didikų delegacija. Popiežius prisipažino nežinojęs, kad ne jo pirmtakas, bet pats Susirinkimas 1417 m. Žemaitijoje įkūrė Medininkų vyskupiją. Audiencijoje kalbėta apie bendrą politinę ir socialinę situaciją Lietuvoje, apie pasaulinės ekonominės krizės pasekmes, apie Lietuvos vyriausybės ir visuomenės požiūrį į dar glaudesnę Europos integraciją.

Panašiomis temomis tą pačią dieną, tik ne Kastel Gandolfe, bet jau Vatikane kalbėta ir ambasadorės Vaišvilaitės oficialiame susitikime su popiežiaus valstybės sekretoriumi kardinolu Tarcisio Bertone. Jis paminėjo ir Europos valstybių izoliavimosi, kaip reakcijos į

krizę, ir nacionalizmo pavojų. Nors nebuvo įvardytos nei šalys, nei konkrečios problemos, pasak Lietuvos ambasadorės, nacionalizmo tema pokalbyje iškelta neatsitiktinai.

Irena Vaišvilaitė yra ketvirtoji ambasadorė po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Ambasada prie Šventojo Sosto vadovavo Kazys Lozoraitis (1992–2004), Algirdas Saudargas (2004–2008) ir Vytautas Ališauskas (2008–2012). Lietuvos atstovybė Vatikane veikė ir per visą Lietuvos okupacijos laikotarpį, nes Šventasis Sostas nepripažino Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą. Keletą dešimtmečių atstovybei vadovavo dar teisėtos valdžios 1939 m. paskirtas ministras Stasys Girdvainis. Po jo mirties nebuvo įmanoma paskirti to paties rango įpėdinio, bet atstovybė ir toliau veikė.

✿ Pats svarbiausias rugsėjo mėnesio įvykis buvo popiežiaus kelionė į Libaną rugsėjo 14–16 dienomis. Kiekviena apaštališkoji kelionė – tai pirmiausia vietinės katalikų bendruomenės lankymas ir vykdymas apaštalui Petru su teikto Kristaus priesako stiprinti brolių tikėjimą (plg. *Lk* 22, 31–32). Be šito pagrindinio motyvo, į Libaną Benediktas XVI keliavo vedamas dar bent dviejų kitų. Pirmiausia, Libaną, Artimųjų Rytų valstybę, jis pasirinko savo naujam doku-

mentui – posinodiniam apaštališkajam paraginimui *Ecclesia in Medio Oriente* („Bažnyčia Artimuosiuose Rytuose“) paskelbti. Antra, Libanas – vienintelė arabų šalis, kurioje krikščionių yra tiek pat, kiek musulmonų – tai savaime, pal. Jono Pauliaus II žodžiais tariant, yra „žinia“, kad skirtingų religijų išpažinėjų sugyvenimas vienoje visuomenėje yra įmanomas ir kad tokios žinišios šiandien labai reikia daugeliui pasaulio šalių.

Religijų dialogas, bendra atsakomybė už teisingumą ir santarvę valstybės viduje, taika tarp tautų – šios temos skambėjo kone kiekvienoje Libane sakytoje popiežiaus kalboje, tačiau labiausiai tai buvo išplėtotą rugsėjo 15-osios rytą Beirute vykusiame susitikime su Libano politiniu elitu ir religijų lyderiais. Šia proga Benediktas XVI dar kartą priminė, jog krikščionys ir musulmonai tame pasaulio regione kartu gyvena nuo amžių. Artimųjų Rytų savitumas yra jų gyventojų įvairovė. Pluralistinė visuomenė gali gyvuoti tik esant tarpusavio pagarbai, tik vykstant nuolatiniam jos narių dialogui. Žmonių dialogas įmanomas tik dėl visoms kultūroms bendrų vertybių, kadangi jos išsiskiria žmogaus asmens prigimtyje. Šiame kontekste labai svarbus religijų vaidmuo, nes autentiškai išgyvenamas tikėjimas visada kuria taikius žmonių santykius, niekada nekursto neapykantos ir neveda į mirtį.

Kalbant apie šią popiežiaus kelionę, reikia atkreipti dėmesį į labai pagarbą ir dalykišką žiniasklaidos laikyseną. Skirtingai negu per ankstesnes Šventojo Tėvo keliones, niekas šį kartą nė nebاندė spekuliuoti dviprasmybėmis ir kurstyti skandalų. Gali būti, kad tam įtakos turėjo kaip tik popiežiaus kelionės į Libaną dienomis kai kuriose šalyse vykusios musulmonų minių demonstracijos, kurias sukėlė JAV sukurtas Mahometą pašiepantis filmas. Kiekvieną Benedikto XVI žingsnį atidžiai sekė žurnalistai, ko gero, suprato, kad šiuo atveju geriau neatsakingai nejuokauti. Šitokio pozityvaus santykio nepavyko pastebėti lietuviškuose interneto žinių portaluose, kurie šią kelionę beveik visai ignoravo.

Jonas MALINAUSKAS

Kas galima ir būtina krikščioniui

✿ Kadais pirmuoju žygiu iš Vilniaus į Trakus melsta atitolinti marą ir badą, o šiandien per 200 Vilniaus krašto jaunuolių į Trakinių atlaidus džiugiai žengė su evangelizaciniu šūkiu: „O tu eik ir skelbk Dievo karalystę“ (*Lk* 9, 60), savo užsidegimą liudydami sostinės, Lentvario, Trakų gyventojams.

Į Šilines, kurios rugsėjį vėl tapo Bažnyčios Lietuvoje širdimi, irgi keliauta pėsčiomis – iš Kretingos, Kauno; iš Kryžių kalno tris dienas žygiavo per 800 jau X tarptautinės piligrimystės dalyvių, iš Lyduvėnų – beveik 500 Kauno arkivyskupijos jaunuolių. Nuo Raseinių šiemet piligrimai keliavo naujais kryžiais pažymėtu Rožinio keliu. Vienas kryžius dviračiais lietuvių parvežtas iš tolimosios Fatimos.

✿ Iš Marijos Gimimo iškilmų Šiluvoje garsiai po šalį skriejo žinia, jog prieš 625 metus Dievas patraukė Lietuvą į savo šviesą. Atlaidų homilijose, katechezėse, Mišių intencijose atsiskleidė svarbiausia mintis: ką reiškia būti krikščioniu, o juo būnant – ką šiandien nuveikti

Šeimos ir su pačiais mažiausiais vaikais, sužadėtiniai ir vienišieji pagrindinę iškilnę – Šeimų dieną – Šiluvoje šventė drauge su visais Lietuvos vyskupais. Gražioms šeimoms linkėta saugoti savo darną, o kartu gyvenančios poros skatintos partnerystę įteisinti atsakingu santuokiniu ryšiu. Šilinėse arkivyskupas Tamkevičius dėkojo tiems politikams, kurie nuosekliai gina šeimos vertybes, o visi Lietuvos žmonės patikinti, kad gali ir privalo išrinkti atsakingus, tarnauti siekiančius naujojo Seimo narius, kad politika gali ir privalo būti morali.

✿ Esamus, o gal ir būsimus politikus angažuotis šeimos reikalams galbūt paskatins Italijoje rugsėjo 2 d. katalikų politikų susitikime pasirašyta Šeimos teisių deklaracija, kurią mūsų šalies atstovai pristatė Lietuvos Seime, atkreipdami dėmesį, jog šia nauja tarptautine „iniciatyva parlamentariai apsiima ginti šeimos vertybes giliai išanalizavę tarptautinę teisę ir įvairių pasaulio kraštų naujausias iniciatyvas, kurios rodo poslinkį – naujausiuose priimtuose dokumentuose matyti susirūpinimas šeimos padėtimi ir ryžtas ją ginti“.

✿ Sulig rugsėjį naujuosius mokslo metus pradedančius tikybos mokytojus, katechetus Kaune sveikins arkivyskupas Bonazzi išreiškė džiaugsmą ypač tais, kurie profesinį darbą išgyvena kaip misiją

savo aplinkoje, savo gyvenime ir širdyje, kad tikėjimo ir vilties būtų daugiau. Tam gaires nurodė atlaiduose taip pat minėto palaimintojo Jurgio Matulaičio šūkis, puošęs pagrindinį altorių: „Nugalėk blogį gerumu.“ Sveikinimo žodyje (skaitykite 2 vir. p.) apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, giliai paliestas mūsų palaimintojo dvasios, patarė, kaip tai išgyventi šiandien, kaip nepasiduoti pagundai blogį nugalėti blogiu.

perduoti tikėjimą – didžiausią dovaną, kurią Bažnyčia teikia pasauliui. „Negalime padaryti daugiau, nei turime savo širdyje“, – sakė visoms arkivyskupijos mokykloms katekizmų jaunimui *Yuocat* padovanojęs arkivyskupas Tamkevičius, sykiu ragindamas mokytojus drąsiau gyventi tikėjimu. Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas vyskupijos mokytojams linkėjo mokyti jaunimą skirti gėrį nuo blogio. Vilkaviškio vyskupijos mokyto-

jai rugsėjo seminare mokėsi, kaip geriau tikybos pamokose panaudoti modernias vaizdo priemones. Lietuvos tikybos mokytojus, katechetus Šilinėse LVK Švietimo komisijos pirmininkas vyskupas Gintaras Grušas ypač Tikėjimo metais skatino augti dvasiškai ir auginti kitus, naudojantis šiandien lengvai prieinama religine literatūra. Beje, Lietuvos mokyklos po ilgesnės pertraukos šiemet sulaukė net trijų naujų tikybos mokymo vadovėlių.

Vilniaus kunigų seminarijos bendruomenė 20-uosius mokslo metus Nepriklausomoje Lietuvoje pradėjo švente su ganytojais ir išvyka į pal. Matulaičio tėviškę Lūginę. Telšių ir Kauno kunigų seminarijos sujungė savo propedeutinius kursus ir jų kandidatai savo pašaukimą pirmuosius metus tirs Šiluvoje. Seminariai, dalijęsi vasaros išpūdžiais, be abejonės, aptarė ir savo karinę praktiką Rukloje, ir tarnystę atlaiduose, kuriems pasibaigus gražiai paliudijo: „Kiekvieni atlaidai – nuostabi tikinčiųjų bendrystės šventė. Galimybė justi tai, kuo Bažnyčia yra gyva.“ Visose trijose mūsų kunigų seminarijose šįmet priimta 11 kandidatų, iš viso studijas pradėjo 63 seminariai. Į Kauno arkivyskupijos Nuolatinio diakonų ugdymo centrą atrinkti 6 kandidatai.

✿ Kaišiadorių vyskupijoje viešęję Baltarusijos, Lenkijos, Latvijos bei Lietuvos vyskupai dalijosi sielovados patirtimi, plėtodami draugiškus ryšius tarp skirtingų kraštų Bažnyčių. Kaišiadorių ganytojai Magdeburgo vyskupo kvietimu dalyvavo Magdeburgo vyskupijos piligrimų šventėje tema „Dvasios pajudinti“.

Rugsėjo 11-osios tragedijai atminti Kryžių kalne, dalyvaudant JAV ambasados Lietuvoje atstovams, pastatyti kryžiai dvyniai.

Socialinio darbo profesijos bei studijų atsiradimo Lietuvoje 20-mečiui paminėti tarptautinė konferencija VDU priminė, jog profesionalios socialinės tarnystės iniciatoriai mūsų šalyje buvo Katalikų Bažnyčia ir jos *Caritas*, talkinant mokslininkams iš JAV.

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Būkime tikėjimo čempionais!

Silvijos Knezkytės nuotrauka

Spalį Visuotinė Bažnyčia pradeda švęsti Tikėjimo metus. Bažnyčia Lietuvoje į juos įžengia švęsdama Palaimintojo Jurgio Matulaičio metus. Apie tai, kuo Matulaitis galėtų būti aktualus šiandienos Lietuvai ir visam pasauliui, kaip vaisingai išgyventi Tikėjimo metus, bei apie artėjančius Seimo rinkimus ir sąmoningą piliečio kataliko poziciją dalijasi Šiluvoje „Artumos“ pakalbintas apaštališkasis nuncijus Baltijos šalims arkivyskupas Luigi BONAZZI.

Jūsų Ekscelencija, kaip Jums atrodo, ar Matulaitis šiandien aktualus Lietuvai?

Kiekvienas didis žmogus yra Dievo dovana savo gyvenamajam metui. Jis būna pajėgus padėti įsijausti bei atsilipti ir į mūsų dienų iššūkius. Matulaitis – Apvaizdos dovana savo laikui (o tai buvo didžiulės įtampos ir susipriešinimo metas). Kristaus meilė ir Evangelijos šviesa apšvietė palaimintojo kelius kasdienybėje, o Bažnyčia jam buvo kaip pašaukimas, kviečiantis žmoniją išeiti iš susipriešinimo ir atrasti joje šeimos vienybę. Savo šūkiu *Nugalėk blogi gerumu* jis įgyvendino dar šv. Augustino skelbtą istorijos viziją. Pasak šventojo, žmonijos istorija – tai kova tarp jėgų, kuriančių dvi skirtingas visuomenes: viena – **meilė sau**, egoizmas, puikybė, o tai paverčia žemę ašarų klone ir naikina žmoniją (šiandien matome baisią šio susinaikinimo galimybę); antra – Jėzaus skelbta **artimo meilė** – pagarba kitam, kilnumas, didžiadiavisiškumas, bandymas suprasti kitą/kitokį, – visa, kas žemę padaro žydinčiu sodu. Matulaitis bandė (nors jam labai trukdė) savo pavyzdžiu ir darbais įgyvendinti artimo meilės visuomenę. Palaimintasis kviečia ir mus šiandien stabdyti blogi ties savimi, pasipriešinti ir sunaikinti tai, kas maitina pyktį, susipriešinimą ir susiskaldymą, kas tampa kovų ir karų priežastimi, o šiam blogiui priešpriešinti meilę. Matulaitis išgyvena blogi ir savimi jį sustabdo. Taip elgiasi ir Jėzus.

Kai kas Palaimintajame mato itin pranašišką ženklą, tačiau kiti sako, kad jis buvo aktualus tik XX a. pradžiai...

Tai mane stebina. Jo beatifikacija reiškia, kad Bažnyčia jame atpažįsta asmenį, giliai, pranašiskai ir net tobulai įkūnijusį Evangeliją. Jis – Šventosios Dvasios veikimo ženklas, o Dvasia kalba ne tik anam laikotarpiui, bet kiekvienai epochai, todėl šventajame galima atrasti atsakymus

šiandienai. Esu tikras, jog kiekvienas lietuvis, suprantantis Pauliaus kvietimą *nugalėti pikta geru* (o tai yra ir Jėzaus taktika) ir esantis bendrystėje su šios kovos čempionu Matulaičiu, suras ir Palaimintąjį įkvėpusiam Žodyje šviesos, kaip tęsti tą kovą šiandien. Šis

Žodis – tai Evangelija, Dievo žodis, o Dievas yra tas pats vakar, šiandien ir rytoj. Tad tėvą Jurgį įgalinęs Žodis gali mus įkvėpti ir būti įkūnytas šiandien.

Ar pal. Matulaitis galėtų būti įdomus Visuotinei Bažnyčiai?

Jis nuo vaikystės kovojo su liga, prikėlė mirštančią kongregaciją, padėjo tvirtą pagrindą vietinei Bažnyčiai, kuri netrukus turėjo išgyventi baisų bolševizmo laikotarpį. Jį aukštai vertino ir Lenkijos, ir Lietuvos vyskupai, brangino ir tuometiniai popiežiai, ir jį beatifikavęs Jonas Paulius II, – Matulaitis tikrai vertas, kad jį pažintų visa Bažnyčia. Dėl to Bažnyčia Lietuvoje ir Lenkijoje turėtų išpareigoti supažindinti pasaulį su šio palaimintojo asmenybe, jo darbais ir dorybėmis. Netrukus pradėsime švęsti Tikėjimo metus – tai galėtų būti viena iš progų jį pristatyti Visuotinei Bažnyčiai. Tikėjimo metais popiežius Benediktas XVI kviečia mus žvelgti į anksčiau gyvenusių tikėjimo čempionų – šventųjų – pavyzdžius. Kaip žemėje esame apsupti artimų žmonių, taip turėtume būti apsupti tų, kurie išgyveno Evangeliją ir dabar yra danguje. Mano pokalbis su Palaimintuoju Matulaičiu čia, Šiluvoje, nebuvo retorinė priemonė. Tai iš tiesų išgyvenu, nešiojuosi savyje, kalbuosi su juo. Mat, jog man bandant išgyventi šią bendrystę Palaimintasis man siunčia malonių. Tokios patirties linkiu „paragauti“ visiems – kiekvienam lietuviui, krikščioniui, katalikui.

Žvelgdami į pal. Jurgio patirtis, šį mėnesį „Artumoje“ bandome suprasti, kokie yra sveiki Bažnyčios ir valstybės santykiai. Lietuvoje nuolat pasigirsta prieštarų balsų: vieni teigia, kad Bažnyčia neturi kištis į politiką, kiti kaltina, kad ji tyli, užsidariusi savo kuriose ir zakristijose...

Sveiki santykiai yra tuomet, kai gerbiame vienas kitą tapatybę ir misiją. Žinoma, valdžios misija skiriasi nuo Bažnyčios. Politinė valdžia turi dirbti dėl teisingumo (padėti kiekvienam turėti tai, kas jam būtina) ir dėl bendro

gerio. Bažnyčios misija – skelbti Evangeliją, padėti žmogui suvokti Dievo vietą savo gyvenime. Žinome Jėzaus posakį: „Atiduokite tad, kas ciesoriaus, ciesoriui, o kas Dievo – Dievui“ (*Mt 15, 21*). Tai reiškia pripažinti Dievo buvimą, atverti jam savo akis, protą ir širdį ir bendrauti su gyvuju Dievu. Šiuo atžvilgiu Bažnyčios misija yra padėti žmonėms statydinti savo gyvenimą pagal Dievo valią, bandant atsilipti į pašaukimą gėriui, teisingumui, Jėzaus mokymui – Evangelijai. Šios dvi misijos turi būti viena kitos pripažįstamos ir gerbiamos. Bažnyčia gerbia valstybę ir gyvena greta įvairių politinių režimų – jos užduotis nėra juos teisti, nes politinis režimas – piliečių pasirinkimas. Iš savo pusės valstybė turėtų gerbti Bažnyčios vidinę ir išorinę laisvę bei misiją. Bažnyčia pasitarnauja valstybei per savo narius krikščionis, piliečius, kurie nuolat stengiasi nugalėti asmeninį egoizmą, privačius ir partinius interesus, kviečia visus dirbti dėl bendro gerio ir kiekvieno žmogaus.

Esame artėjančių rinkimų į Seimą akivaizdoje. Kartais katalikai sako: „Na, mes turime melstis, o politika – ne mūsų reikalas. Ja tegu užsiima kiti.“ Kokia turėtų būti teisinga krikščionio laikysena šiuo atžvilgiu?

Rinkimai – mūsų atsakomybės prisiėmimas, kam patikėsime savo šalies likimą. Tai laikas pasižiūrėti, ar mano pasirinktas asmuo tikrai siekia bendrojo gerio, gerų tikslų, ar palaiko ryšį su savo rinkėjais, kurių tarpininkas ir valios vykdytojas jis yra. Dažnai problemų politikoje kyla dėl to, kad išrinktasis neturi gyvo ryšio su rinkėjais. Tada pradeda vykdyti savo valią arba atstovauti savo, o ne savo rinkėjų interesams. Mums, katalikams, svarbios ir jo šeimininės dorybės. Patys piliečiai tai turi suprasti ir pasirinkti. Žinoma, Bažnyčios atsakingieji taip pat turi pareigą padėti krikščionims suprasti savo vertybes, pvz.: padėti suprasti krikščionišką požiūrį į ekonomiką, bendrojo gerio tvarkymą, rūpinimąsi vargšais ir t. t., tačiau niekuomet nenurodo rinkti konkretaus asmens ar partijos, nes tai laisvas piliečių pasirinkimas. Bažnyčią labiausiai domina žmogaus gėris, todėl ji rūpinasi vertybėmis, kurios padeda apsaugoti gyvybę, šeimą, žmogaus orumą. Tais klausimais Bažnyčia ne tik gali, bet ir privalo pasisakyti.

Pradedame Tikėjimo metus, kuriems rengėmės žvelgdami į Palaimintąjį Jurgį. Kodėl popiežius skelbia šiuos Metus, koks jų tikslas?

Šventasis Tėvas nori mums padėti neužmiršti, koks didis gėris yra tikėjimo dovana. Tikėjimas – tai vartai, kurie man leidžia įeiti į Dievo gyvenimą, o Dievui padeda įžengti į manąjį. Per Krikštą kunigas klausia tėvų: „Ko prašote savo vaikui?“ Atsakymas paprastas: „Tikėjimo.“ Suteikę gyvybę vaikui (nes tai tėvų darbas bendradarbiaujant su Dievu), tėvai trokšta suteikti jam ir didžiausią dovaną – perduoti tikėjimą. Labai svarbu nuolat prisiminti, kad turime tą didįjį tikėjimo lobį. Tikėjimas uždega mūsų gyvenimo saulę net ir didžiausiose sutemose. Jis primena, kad nuolat esu Kažkieno rankose, net jei mane visi apleidžia. Šiandien

matome, jog daugybė katalikų gyvena labai drungną gyvenimą, užmiršę tą didį palikimą, kuris leidžia vaikščioti ne kaip akliems, bet kaip regintiems šviesą.

Šie Tikėjimo metai Šventojo Tėvo skelbiami katalikų tikėjimui atgaivinti, kviečiant į naują evangelizaciją, bet sykiu ar tai nėra ir siekis suartėti su kitaip tikinčiais bei parodyti netikinčiam pasauliui tikėjimo lobį?

Taip, čia kalbėjau apie pradžią, išeities tašką. Tikėjimo atspirtis – tai Dievo pirmumo mūsų gyvenime suvokimas. Iš čia atsiveria visa, kas yra žmogaus gyvenimas, jo raiška, santykiai šiame pasaulyje – darbe, politikoje, kultūroje. Tuomet viskas tampa kontekstu, kuriame išgyvename tikėjimą. Tikėjimas krikščioniui – tai nukryžiuoto ir prisikėlusio Kristaus buvimas su manimi, jo artuma mano gyvenime. Jis yra su mumis įvairiausiais būdais: savo Žodyje, Eucharistijoje, artimajame, tarp mūsų, Bažnyčioje ir nuolat mus turtina savo įvairiopu buvimu. Tuomet natūraliai atrandame dialogo būtinybę su kitų konfesijų krikščionimis, kitais tikinčiais ar netikinčiais. Tikėjimas padeda matyti kiekvieną žmogų kaip brolių/sesę. Tikėdamas galiu jaustis artimas kiekvienam. Tai atveria galimybę kurti vieningą, brolišką, solidarų pasaulį – tai, ko visi trokšta, bet kas atrodo utopiška, neįmanoma. Tai tikėjimo vaisiai, prinokstantys meilėje.

Kaip patartumėte švęsti Tikėjimo metus, kad patirtume kuo daugiau tų vaisių?

Pirmiausia – Šventasis Tėvas kviečia kiekvieną kataliką maldoje apmąstyti savo tikėjimą. Šiais metais maldoje prašome tikėjimo dovanos augimo. Padėkime ir šeimoje vienas kitam išgyventi tikėjimą. Apaštalas Paulius sako, kad tikėjimas veikia per meilę. Kuo stipriau išgyvensime šiuos Tikėjimo metus, tuo konkrečiau įgyvendinsime meilę. Skirkime laiko studijoms – jos padės geriau suprasti savo tikėjimo lobį. Popiežius mus kviečia iš naujo skaityti Vatikano II Susirinkimo tekstus (būtent šio Susirinkimo pradžios 50-metį minint ir pradėdami Tikėjimo metus), Katekizmą (minime jo paskelbimo 20-metį) ir kt. Taip pat bendraukime su tikėjimo čempionais – šventaisiais. Tai paprasti dalykai, bet jie gali mums padėti, lydėti mus ir labai praturtinti. Melskimės: „Viešpatie, augink mano tikėjimą“ ir dėkokime jam už tikėjimo dovaną.

Galiausiai tai – malonės metai, taigi ar galime žinoti iš anksto, kas nutiks?! Galime sakyti Dievui: „Laukiu visko“ ir neriboti to *visko*, nes Dievo malonės yra didelės kaip ir pats Dievas. Iš tiesų jau dabar jam dėkoju širdyje, nešiojuosi džiaugsmą rengdamasis šiems metams. Nuo spalio 11 d. noriu kasdien dėkoti už kiekvieną Tikėjimo metų dieną, melstis, kad visi patirtume džiaugsmą išgyventi šiuos metus kasdien augindami ir stiprindami savo tikėjimą. Prisiminkime ir palaimintojo Jurgio bei apaštalo Pauliaus žodžius *Nugalėk blogi gerumu*, žinodami, kad tikėjimas veikia per meilę. Matulaičio žodžiai gali padėti mums veikti šiais metais, iškeliant tą gėrį – meilę.

Ačiū Jums už pasidalijimą ir džiugų tikėjimo liudijimą!

Šeimos politikos aktualijos Ką žada partijos ŠEIMOMS?

Algimantas RAMONAS

Praeitame „Artumos“ numeryje politikams uždaviau klausimus, kurių padedami galėtume išsiaiškinti jų vertybines nuostatas šeimos politikos ir gyvybės apsaugos atžvilgiu. Tai savotiškas testas politikams – ar jie skaito krikščionišką žiniasklaidą, kiek turi noro atsiskleisti ir atsakyti. Sąlygos tam buvo sudarytos neblogos: ne tik atspausdinta „Artumoje“, bet ir paskelbta interneto dienraštyje *Bernardinai.lt*, be to, straipsnis išsiųstas partijų būstinėms. Kokio aktyvumo sulaukėme? Norėtusi nutylėti...

Vis dėlto pasidžiaugsiu, kad atsakymų „Artuma“ sulaukė, bet ne tiek, kad būtų įmanoma padaryti esminius apibendrinimus. Norėčiau ta proga ir padėkoti (tai nereikia – agituoti, nes ne tokia šio straipsnio paskirtis) išsamius atsakymus asmeniškai atsiuntusiems kandidatams į Seimą Auksutei Ramanauskaitei-Skokauskienei, Mantui Adomėnui, Jonui Dapšauskui, Tomui Viluckui, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų vardu platų atsakymą atsiuntusiam Rimantui Jonui Dagiui bei trumpai atsakiusiai Darbo partijai. Tuo sąrašas ir baigiasi.

Kai kuriuos atsakymus pacituosiu džiaugdamasis, kad juose yra įžvalgumo ir netgi perspėjimų.

- „Noriu atsakingai pareikšti, kad savo deklaruojamų šeimos ir gyvybės apsaugos principų laikysiuos visuomet, nepaisydamas politinės konjunktūros, nes tai yra mano krikščioniškų įsitikinimų dalis. <...> Užtikrinti šeimos – tik kaip vyro ir moters bei jų palikuonių vieneto – apsaugą; kurti šeimai palankią įstatyminę terpę“ (T. V.).
- „Šiuo metu pagrindinai balsuotojai yra vyresnio amžiaus žmonės, todėl politikų dėmesio centre yra būtent ši rinkėjų grupė, o ne šeimos ir vaikų interesai. <...> Šeimą atstovaujantys neturi nei drąsos, nei gebėjimo susiburti į stipriai veikiančią socialinį darinį“ (J. D.).
- „Siekiau ir toliau sieksiu ginti tikrąją šeimos sampratą, neatsiejamą nuo santuokos kaip vyro ir moters sąjungos. Priešinsiuosi ir sieksiu užkirsti kelią visoms iniciatyvoms, kurios kelia grėsmę deramam šeimos ir santuokos supratimui“ (M. A.).
- „Pritariam partnerystei, išskyrus tos pačios lyties [asmenų]. O dėl *genderizmo* nuostatų diegimo vaikams manome, kad nepilnamečiams neturi būti dėstomi dalykai, kurie sunkiai suvokiami tokiaame amžiuje“ (DP).
- „Šeimos politika negali būti vienadienė. <...> Nebegalime leisti sau dviprasmiškų vertybinių kompromisų šeimos srityje. <...> Tris–keturis vaikus auginanti šeima Lietuvoje turėtų ateityje tapti įprastu reiškiniu“ (R. J. D., TS-LKD).
- „Susituokę žmonės nebijo savo įsipareigojimo pripažinti, todėl sugyventinių teisinis statusas negali būti prilygintas sutuoktinių statusui. <...> Manau, kad Na-

cionalinis susitarimas dėl šeimai palankios aplinkos kūrimo yra gairės šeimos instituto stiprinimui“ (A. R.-S.).

Pastarąją mintį norėčiau pakoментuoti. *Nacionalinį susitarimą* pasirašė daug Seimo frakcijų, tačiau retai girdime politikus jį cituojant, o tai kelia susirūpinimą dėl šio dokumento

svarbos bei skatina atnaujinti jo idėjų viešinimą ir įprasminimą po rinkimų. Kartu su *Valstybine šeimos politikos koncepcija* šis Susitarimas yra gairės politikams. O jei ateinantis Seimas turės kada nors ryžto priimti šeimos apsaugai skirtą įstatymą – teisinė bazė tik sustiprės.

Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija paraleliai vykde asmenišką dalies kandidatų apklausą. Šia apklausa buvo siekta sužinoti asmenines principines nuostatas šeimos politikos atžvilgiu bei kandidatų ketinimus aktyviai joje dalyvauti. Aktyviausi buvo TS-LKD, „Už Lietuvą Lietuvoje“, „Drąsos kelio“, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos bei savarankiškai išsikėlę kandidatai, o kitų partijų kandidatų atsakymų – vienetai, buvo ir visiškai neatsakusių (NŠTA apklausos rezultatų suvestinė pateikta internete: www.nsta.lt/56-rinkimu-apklausa).

Priešrinkiminei apžvalgai teko pasitelkti rinkimines programas. Juk išrinkę Seimą politikams patikėsime suformuoti naują Vyriausybę, o rinkiminės nuostatos virs politikų darbų tikslais ir priemonėmis.

Trumpai apžvelgsiu su šeimos politika susijusius priešrinkiminius pažadus, o jų teksto „storis“ priklausos ne nuo mano simpatijų partijoms, o nuo to, kiek išsamiai šeimai rūpimi dalykai aprašomi programose.

Dažniausiai šeimos politikos klausimai svarstomi socialinės politikos kontekste. Šeimos politika kaip atskira, savarankiška politikos sritis dar nėra įsitvirtinusi, nors jau būta drąsių bandymų viešai deklaruoti šeimos skatinimo ir socialinės politikos atskyrimą.

Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai šeimą suvokia kaip vyro ir moters santuokos pagrindu sukurta visuomenės ląstelė, tačiau gerbia ir žmonių teisę rinktis kitokį gyvenimo kelią, taip pat suvokia, jog šeimos santykiai kyla ir iš tėvystės bei motinystės. Numatoma vaikus šeimoje auginantiems tėvams suteikti papildomų socialinių garantijų, įteisinti nuostatą, prilyginančią vaikų auginimą šeimoje visuomenei ypač naudingam darbui. Mokestinę politiką bus siekiama susieti su šeimos pajamomis. Sukūrus psichologinės pagalbos sistemą, šeimos bus skatinamos išsaugoti santuoką. Trumpai tariant, žadama įgyvendinti bene visas *Nacionalinio susitarimo* nuostatas.

Nacionalinis susivienijimas „Už Lietuvą Lietuvoje“ šeimą laiko visuomenės ir valstybės branduoliu, tautos gyvybingumo pamatu. Pačią šeimą apibrėžia kaip vyro ir moters santuoka grįstą sąjungą bei tėvų ir vaikų bendruomenę (vienišą tėvą/motiną). Šis susivienijimas nusiteikęs patriotiškai, tarp prioritetų mato gimstamumo skatinimą, griežtai pasisako prieš vienos lyties asmenų sąjungas.

Vitas Tamoliūnas nuotrauka

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga pasisako už vyro ir moters santuokos pagrindu sukurto šeimos svarbą visuomenėje. Neleis vaikų diskriminuoti dėl to, kokioje šeimyninėje aplinkoje jie auga. Krizę patiriančioms šeimoms plėtos kompleksinių paslaugų sistemą, diegs privalomą konsultavimą prieš skyrybas, abortus, plėtos kitas šeimai reikalingas viešąsias paslaugas bei infrastruktūros pritaikymą. Šeimoms palankias priemones partija žada ir švietimo bei sveikatos sistemose. Svarbu pasakyti, kad ši partija numato įvesti įstatymų ir kitų teisės aktų vertinimą poveikio šeimai požiūriu, o programoje atskirai įvardija šeimos ir socialinę politiką.

Liberalų sąjūdis žada didesnes pajamas auginantiems vaikus (per mokesčių lengvatas). Pasisako prieš šeimų ir vaikų skirstymą. Žada priimti partnerystės įstatymą, leisiantį žmonėms pasirinkti bendro gyvenimo formą. Neketina toleruoti jokių diskriminacijų ir dės visas pastangas išgyvendinti Lietuvoje smurtą. Vykdyt švietėjišką veiklą apie vaiko teises, akcentuos vaiko interesų paisymą priimančias tiesiogiai su tuo susijusias sprendimus. Priims ir įgyvendins įstatymą, draudžiantį kūno bausmes bei kitoki, ypač psichologinį, smurtą prieš vaikus.

Liberalų ir centro partija pasisako už laimingą žmogų, kūrybiškai siekiantį savo ir bendruomenės gerovės. Jų mąstymo ašis – žmogus, visuomenė, valstybė (šeima praleido...).

Partijos „Tvarka ir teisingumas“ programoje žodžio „šeima“ neradau. Tačiau ji ketina rūpintis požiūriu į tėvystę ir motinystę, didinti motinystės išmokas. Mano, kad

kuriant socialiai teisingą, atidžią, atjaučiančią ir bendrą gerovės lygį užtikrinančią valstybę jos piliečiai (tarp jų ir tėvai bei vaikai) jausis ir gyvens gerai.

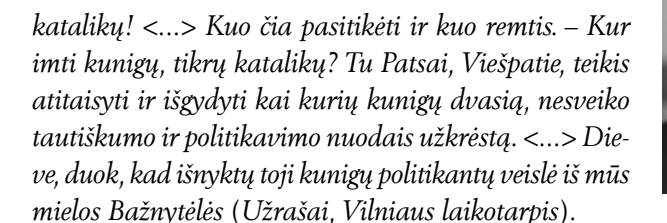
Lietuvos socialdemokratų partija šįkart pasitelkė dar daugiau šeimų organizacijų ir jų iniciatyvų oponentų. Ši partija teigia, kad valstybės parama šeimai ir geros sąlygos vaikams yra Lietuvos ateities garantas. Sieks užtikrinti, kad visi vaikai turėtų lygias galimybes įgyti tinkamą išsilavinimą ir kurti savo ateitį, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties. Laikosi nuostatos, kad vaikų ugdymas yra šeimos ir valstybės bendras reikalas. Numatoma nuosekli kova su smurtu, ypač prieš moteris ir (būtinai pabrėžiama) šeimoje. Lygių galimybių, moterų teisių tema šios partijos programoje tradiciškai yra paryškinta, taip pat neužmirštama nepalikti vietos „radikaliam nacionalizmui ir homofobijai“.

Sąjunga TAIP šeimoms žada nagrinėti būsto, vaikų darželių klausimus, keisti vaikų globos principus. Šiai partijai svarbus jaunas, energingas pilietis, geros sąlygos jam veikti ir klestėti.

Darbo partija vykdys visokeriopą šeimos rėmimo politiką. Ketinama ne tik plėsti socialinių paslaugų tinklą, bet tėvui bei motinai, išauginusiems 3 ir daugiau vaikų, suteikti papildomų kasmetinių apmokamų atostogų, nustatyti trumpesnį pensinio amžiaus cenzą, o nėščioms moterims sutrumpinti darbo laiką. Nepamirštama ir skaudi tema – smurtas, bet ji ir vėl susiaurinama – žadama skirti ypatingą dėmesį smurtui *šeimoje* mažinti, kurti silpnėsių šeimos narių teisinės apsaugos mechanizmą.

„Drąsos kelias“ rinkiminę programą ketino paskelbti rugsėjo mėnesį. Rengiant straipsnį, to dar nebuvo padaryta, tad konkretūs pasiūlymai šeimos politikos srityje man nežinomi. Tačiau viešai žinoma, kad jų pagrindinis siekis yra keisti esamą teisės saugos ir teisingumo sistemą.

Visos partijos žada lanksčias darbo sąlygas, šeimos ir darbo interesų derinimo, vaikų darželių problemų sprendimą, paramą įsigyjant ar nuomojantis būstą, efektyvesnę socialinę paramą. Kaip ir prieš kiekvienus rinkimus pažadų girdime daug. Norėčiau paraginti Jus ne tik klausytis šių pažadų, bet ir įvertinti jau nuveiktus kandidatų – Seimo, Vyriausybės, savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų atstovų – darbus. Svarbiausia – nepalikime teisės spręsti kitiems. Būkime aktyvūs, atsakingi savo nepriklausomos šalies piliečiai. Ateikime ir balsuokime, o vėliau aktyviai bendradarbiaudami lydėkime savo išrinktuosius. ■

Kodėl kunigų kišimasis į politiką taip smarkiai skaudino ir žeidė Matulaičio širdį? Atsakymas akivaizdus. Visas jo gyvenimas turėjo tik vieną kryptį – Kristui ir Bažnyčiai. Dar tuomet, kai pirmuosiuose *Užrašų* puslapiuose gliaudė ir savo paties, ir beatgimstančios Marijonų vienuolijos dvasinio gyvenimo giliausius klausimus, jau buvo visiškai įsitikinęs, kad kunigas, vienuolis tik šia kryptimi eidamas gali geriausiai tarnauti ir savo tėvynei, ir visuomenei: *Dievo visa širdimi ieškodami ir šv. Jo Bažnyčiai tarnaudami visomis jėgomis, tuo pačiu geriausiai patarnausime ir žmonijai, ir visuomenei, ir tautoms* (*Užrašai*, 1910 10 27). Beveik tą patį pakartojo jau Vilniaus vyskupo lūpomis, tik dar tvirtčiau, kasdiene patirtimi įsitikinęs, kokios skaudžios gali būti kitokios laikysenos pasekmės: *Sakiau, mes, kunigai, nesikišame į politiką, bet Bažnyčią, tikybą ir sąžinės laisvę ginsime visomis jėgomis* (*Užrašai*, 1919 02 18).

Vysk. Matulaicio popieriuose yra anoniminis lapelis, vaizduojantis du kartuvėse kabančius vyskupus, pas kuriuos pakeliui trečias. Užrašas: „Kosakovskis, Masalskis, jau danguje nekantriai laukia, Matulai, taves“

Čia šviesioji pusė. Buvo ir kita, be galo skausminga. Pats palaimintasis jai turi vardą, nuolat atsikartojantį Vilniaus laikotarpio *Užrašuose*, – „nesveikas politikavimas“. Kitaip sakant, politika, nusigręžusi nuo krikščioniškos artimo meilės taisyklės ir esminio Bažnyčios dėsnio – vienybės. Ypač kai taip ima elgtis pašauktieji kurti Dievo Karalystę žemėje. Tokiai politikai palaimintasis Jurgis pakantumo neturėjo. Per dažnai ir per skaudžiai pats buvo tapęs jos auka, per daug jos skaudžių padarinių nuolat sutikdavo. Štai todėl Vilniaus laikotarpio *Užrašuose* iš jo plunksnos kartais išsiveržia aštri frazė ar sakiny, beveik šūksnis, sakytum – plyksteli žaibas: *Nelaimė tas kunigų kišimasis į politikas. <...> Dieve, duok man kunigų, tikru*

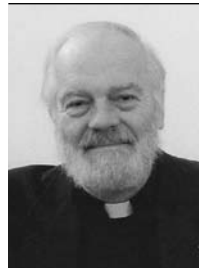
nebesutildavo krūtinėj, prasiverždavo aštresniu žodžiu, griežta fraze: *Mano uždavinys – tai visus žmones taikinti, vesti prie meilės ir vienybės, ir tai aš darysiu, o Tamistos <...> žinokitės su savo politikomis (Užrašai, 1919 04 22–24).*

Keista, bet tokių kantrybės išmėgimų nuo įžengimo į Vilniaus sostą iki pat iškeliavimo Amžinybėn tik daugėjo. Likimo ironija, kad diplomatinė tarnyba – apaštališkuoju vizitatoriumi (tiesa, popiežiaus siuntimu) – paskiriamas ir į patį tuometinės Lietuvos politikos sukūrį priverstas lįsti tas, kuris visai neseniai užtikrino: *mano idealas – tai dirbti dėl Bažnyčios. Daugiau tikiu į darbą, Dievo dvasioje vedamą, negu į gudriausias diplomacijas ir kombinacijas. Mano noras būti Dievo dirvoje darbininku, o ne politiku diplomatu (Užrašai, 1911 11 21).*

Štai todėl ne taip jau sunku suprasti šiuos bene asmeniškiausius palaimintojo Jurgio korespondencijoje prisipažinimus, lyg netyčia išsprūdusius laiškuose buvusiam Vilniaus kurijos kancleriui kun. Lucjanui Chaleckiui, visų „nesveiko politikavimo“ sukeltų nelaimių Vilniuje liudininkui. Šiuose laiškuose – arkivyskupo Jurgio reakcija į situaciją, kurią rado atvykęs į Lietuvą 1925-ųjų pabaigoje: nevykusi politika, tautų nesantarvė, atvedusi prie valstybės vadovų ir politikų nusistatymo prieš Bažnyčią, prieš Šventąjį Tėvą: *Būdamas Vilniuje turėjau sunkių valandų: ne kartą vaizdavau, kad gal mane puolė pragariškos galybės, bet čia tur būt susidūriau su pačiu Liucipierium. Dirbu dieną ir naktį, meldžiuos ir marinuos. <...> Prašau atsidusti už mane, ar geriau tariant, už mano misiją, ir karštai pasimelsti... Kažkaip nuostabu: norisi raudoti ir negaliu sulaukyti ašarų (1925 12 22).*

Bažnyčią Lietuvoje radau daugeliu požiūrių baisios būklės. Verčiau kaip vaik... (1926 03 30).

Taikos giesmė jų žemei ir mano

Antanas SAULAITIS SJ

Štai mano giesmė, visų tautų Dieve, taikos giesmė žemėms tolimoms ir mano. Čia mano namai, mano širdies buveinė, mano viltys, svajonės, mano šventovė. Ir kitose šalyse kitos širdys plaka viltimis, svajonėmis tikromis, kilniomis kaip mano.

Mano žemės dangus žydras už jūrą, saulės spinduliai šildo dobilą ir pušį. Ir kitose šalyse spindi dobilai, visur dangus toks žydras kaip manosios. Tad išgirk mano giesmę, visų tautų Dieve, taikos giesmę jų žemei ir mano.

Štai mano malda, visų žemės karalysčių Dieve: teateinie Tavo karalystė, teesie žemėje Tavo valia, tebūna Kristus iškeltas, kad visi jam tarnautų, sujungtos širdys mokėtų vieningai gyventi. Tad išklausyk mano malda, visų tautų Dieve – Tau save atiduodu; teesie Tavo valia.

Pirmąjį liepos penktadienį, artėjant JAV Nepriklausomybės (ir Lietuvos valstybės) diena, mūsų pamaldos baigėsi šia giesme pagal Jeano Sibeliuso „Suomija“ muziką, žodžiai Lloyd Stone'o (1–2 posmai) ir Georgia Harkness (3 posmas). Muzikos instrumentų palydimi, drauge giedoję kokias aštuonias giesmes, nešę žvakutes prie altoriaus, būdami įvairiaspalviai žmonės, mes tikrai turėjome pajusti Krikšto dvasią, kad esame apie Kristų susibūrusi Bažnyčia, nukreipusi rankas, akis ir širdį į visą išgelbėjimo trokštantį pasaulį. Nuskubėjome uždegti su kitais lietuviais himno giedoti. Kažkaip visai tiko amerikiečių mėgstami ledai su labai saldžiu padažu, Lietuvos istorijos 20-ties klausimų viktorina ir su orkestrėlio palyda giedama Tautiška giesmė.

Prisimena dažnai kartojamas senas klausimas: jeigu gyvenamoji šalis užsieniuose ir lietuviais bei Lietuvos piliečiams antra tėvynė imtų kariauti su Lietuva, už kurią valstybę keltume ginklą? Dalis atsakymo yra daugelio kraštų, sričių, tautybių nesantaikoje, kai brolis stoja prieš brolių, abu šventai tikėdami, jog kovoja už kažką brangesnio nei artimi šeimos ryšiai, tautybė, luomas, religija.

Iš Bažnyčios socialinio mokymo suvokėme, kad žmogaus teisės nedalomos. Kaip mėlynas dangus virš visų žemių, taip ir pastangos gerbti asmenį, gyvybę, teises, įsitikinimus, kultūras, kalbas, papročius, paveldą neribojamos valstybės sienomis, etnografiniais

plotais, sava religine bendrija. Negalėdami veikla apimti viso pasaulio ar visos Bažnyčios, imame savo aplinkoje ar kurioje nors gyvenimo srityje pakantą, pagarbą, žmogaus pažangą ugdyti, teisingumą ir taiką puoselėti, Žemę globoti.

Visuotinumą mintį ir vietinę veiklą gražiai atspindi pal. Jurgio Matulaičio rašiniai apie sielovadą, tautą, tautos siekius ir tuometinę galimybę Lietuvos vystymąsi lydėti ar jame dalyvauti. Matulaičio socialinį mokymą tremtyje, Voroneže įgyvendino veiklus ateitininkas Bernardas Žukauskas (atsiminimai „Pirmojo Pasaulinio karo tremty“, Čikaga: Draugas, 1961, 136 p.). Pusšimtį

metų anksčiau kun. Antanas Mackevičius ugdė lietuvių sąmoningumą, jog esame atsakingi už save ir savo ateitį. Pagal Vinco Mykolaičio-Putino romaną „Sukilėliai“ galima manyti, kad didžiausia kliūtis arba rimčiausias iššūkis buvo pačių lietuvių nuostata savo, tautos ir valstybės atgimimo reikalu.

Bendruomeniškumas, ištikimybė bendruomenei – bažnytinės ir tautinės visuomenės pagrindas, ne toks lengvas didėjančio individualizmo srovėse. JAV gyventojų įvairovės studijose parodyta, kad tautinių mažumų nariai labiau bažnytiniai. Žinoma, gali būti, kad labiau gyvenimu tikintys ir buriasi su savo (ar galbūt kitos kilmės savo žmonos, vyro) kilmės žmonėmis. Turbūt bendruomeniškumas, dosnumas, savanorystė irgi nedaloma, dalijamasi ten, kur žmonės prisirišę ir kur širdis bei reikalas traukia vadovauti ar kitus paremti. Platus žvilgsnis įgalina žmones veikti siauresne apimtimi.

MAŽOJI AKADEMIJA Kviečia į Krikščionybės, Bažnyčios istorijos ir Biblijos studijas

2012–2013 mokslo metais siūlomi penki skirtingos trukmės kursai (nemokami):

- „Tikėjimo pagrindai“ (nuo spalio);
- „Šventasis Raštas. Įvadas ir pranašai“ (nuo spalio, lekt. ses. B. Rollin RA ir dr. I. Gudauskienė);
- „Bažnyčios istorija. Ankstyvieji amžiai“ (nuo spalio, lekt. dr. V. Ališauskas);
- pavasario semestre – „Teologijos įvadas“ (lekt. kun. R. Šalaševičius) ir „Liturgika“ (lekt. kun. E. Merkys).

Būtina registracija! Anketą rasite svetainėje <http://lkma.lt>

Paskaitos vyksta Vilniuje, Pilies g. 8 (LKMA aula)

Iškilius klausimams skambinkite mob. tel. 8 683 39 868 arba rašykite el. paštu akademija@lkma.lt

Gražus pavyzdys būtų salezietis misionierius kun. Kazimieras Bėkšta iš Brazilijos, Amazonės. Paklaustas, kodėl kovoja už indėnų tautų kultūrą, kalbas, tiesiog išlikimą, atsakytų: „Negalėdamas (tai buvo sovietmetis) niekuo, išskyrus maldą, padėti Lietuvai, stoju čia už indėnų išlikimą.“ Parengdamas skirtingų kalbų elementorius, pritaikydamas raidyną, rašydamas žodynus, su kitais steigdamas bendradarbių bei talkininkų tinklą, mokydamas vietos studentus, jis vykdo visų žmonių siekį laisvai, vertingai, pagarbiai žmonijos šeimoje gyventi ir klestėti.

Užsieniuose gyvenantiems lietuviams kiek aiškiau, nes kasdieną, skirtingai negu tėviškės aplinkoje, praleidžia su kitų kultūrų žmonėmis. Tokių, kaip rašantysis, susirūpinimą kelia kitur išvykstantieji bei nuolatiniau gyvenantieji, kuriems sunkiau save išpažinti lietuviais ar esančiais lietuvių kilmės daugiakultūroje visuomenėje, solidariai burtis su savaisiais bendriams siekiams, uždaviniams. Kai kurios šeimos lietuviškai atgimsta, kai mažyliai pradeda lankyti vietos mokyklą, įprastą kalbą namuose keisdami tėvams antrąją (ar trečiąją) kalbą. Taip religiškai

atgimsta daugybė pakrikštytųjų, jaunystėje ir kiek vėliau atitolusiųjų nuo močiutės perduoto tikėjimo, kai, sulaukę savo vaikučių, susirūpina deramai juos auklėti. (Dalijame savilaidos lankstuką „Kaip su vaikais kalbėti apie tikėjimą“.)

Visuotinės Bažnyčios platus tikėjimo žvilgsnis tautiškai nusistačiusius apsaugo nuo kraštutinumo ar perdėto nacionalizmo ir suteikia pagrindą teisingiau, pilniau, sąmoningiau tautinėje (etninėje) valstybėje ir bažnytinėje bendruomenėje savo asmens, būdo, savybių, įgūdžių dovaną bendram labai paskirti.

Jėzaus Kristaus posakis apie ištikimybę mažuose dalykuose, vertą didesnės atsakomybės ir sunkesnio uždavinio, taip pat galioja visuomeniniame gyvenime. Tikėjimo ir tautinė ištikimybė gražiai siejasi su sąžinės ir šeimos ištikimybėmis.

„Nėra... dvejopos doros, nėra dvejopos teisybės“

Bažnyčia ir politika: matulaitiškasis žvilgsnis

Dr. Irena VAIŠVILAITĖ

Jurgis Matulaitis gyveno laikais, kai politikos praktika ir pati politikos sąvoka smarkiai keitėsi, – gimęs ir augęs *patvaldiškoje* Rusijos imperijoje, savo aktyvią veiklą pradėjo seniausioje pasaulio demokratijoje – daugiatautėje Šveicarijoje. Teko jam darbuotis ir naujose valstybėse, kur politinė sąranga tik formavosi, – Lenkijoje ir Lietuvoje. Visų pirma derėtų pastebėti, kad Matulaitis politiką laikė teisėta ir būtina visuomenės gyvenimo forma, turėjo aiškų supratimą apie politikų luomo teises ir pareigas modernioje visuomenėje.

Besikeičiantis pasaulis

Matulaičio gyventas laikas sutapo su partijų masiniu atsiradimu Vidurio ir Rytų Europoje bei su naujų tautinių valstybių kūrimusi. Tose valstybėse partijos nuo pradžios vaidino svarbų vaidmenį, bet ir jos, ir rinkimų bei parlamentinės veiklos praktika buvo visiškai nauja. Monarchinėje santvarkoje skirtingų luomų ir grupių interesai buvo apibrėžiami valdovo suteiktomis privilegijomis. Demokratinėje santvarkoje skirtingų luomų ir grupių interesams bei skirtingoms pažiūroms į visuomenę ir valstybę atstovaujančios partijos ne tik turėjo gauti rinkėjų mandatą, bet ir sugebėti suformuoti vyriausybę bei parlamente priimti įstatymus, kurie leistų jų atstovaujamus interesus bei nuostatas įgyvendinti. Interesų įgyvendinimo teko siekti kompromisais, susitarimais ar politiniais konfliktais, privalomai skaitantis su politinės daugumos principu. Daugumos, kurią artimiausi rinkimai galėjo pakeisti, ir su tuo reikėjo skaitytis.

Monarchijose, ypač krikščioniškose, Bažnyčios padėtis buvo apibrėžta privilegijomis, o savo interesus Bažnyčia gindavo tiesioginiu dialogu su monarchija. Politinis tęstinumas šioje santvarkoje buvo daug didesnis, net jei ir galėjo priklausyti nuo monarcho asmeninių savybių ir įsitikinimų. Pačios monarchijos save suvokdavo kaip tęstines, susaistytas pastovias, esminiais principais. Ir visos jos rėmėsi religija, nes valdovo teisę kildino iš Dievo valios. Taigi Bažnyčia ir monarchija viena kitą laikė partnerėmis.

Tad nenuostabu, kad kai kurios naujos tautinės demokratijos Bažnyčią matė kaip monarchijos sąjungininę ir siekė jos turėdą padėti smarkiai apriboti ar net visiškai panaikinti. Kitos jaunos valstybės manė, kad Bažnyčia

turi tapti tautos tapatumo įrankiu ir tautinės valdžios sąjungininke. Dažnai skirtingos partijos turėjo visiškai priešingus požiūrius į Bažnyčios vietą ir vaidmenį valstybėje.

1870 m. Italijos tautininkai nukariavo popiežiaus valstybę. Popiežius liko pasaulio katalikų neginčijamu autoritetu, bet prarado pasaulietinę valdžią. Po Pirmojo pasaulinio karo išnyko didžiausia popiežiaus sąjungininke ir rėmėja – Habsburgų monarchija.

Bažnyčia ir politika naujomis sąlygomis

Šie pasikeitimai paskatino Bažnyčią permąstyti savo vietą bei vaidmenį politiniame gyvenime. Monarchijose Bažnyčios pozicijai atstovaudavo tiesiogiai su monarchais bendraudavęs popiežius, o atskirose valstybėse – vyskupai, dažnai būdavę ir valstybės pareigūnais. Demokratijose atsirado krikščioniškos partijos, jose pagrindinį vaidmenį vaidino pasauliečiai. Nors prie tų partijų lopšio dažnai stovėdavo aktyvūs kunigai, demokratinės politikos ypatumai netruko iškelti tuo metu dar naują faktą – krikščioniška partija, kaip ir visos partijos, politinėje savo veikloje privalo siekti kompromisų, tad tokios partijos veikla toli gražu ne visada visiškai ir nepajudinamai įgyvendina Bažnyčios mokymą ir todėl kunigų politinė veikla, ypač dalyvavimas parlamentuose ir vyriausybėse, sukelia sudėtingų ir skaudžių konfliktų. Gana greitai Bažnyčioje prieita nuomonė, jog klerui dalyvauti politinėje veikloje nedera. Pirmiausia šis principas pritaikytas vyskupams, ilgainiui, nors ir su išimtimis, ir kunigams. Taip dar kartą buvo permąstytas evangelinis principas – atskirti, kas yra *ciesoriaus* ir kas – Dievo. Tokio permąstymo vaisius – Bažnyčios socialinis mokymas, turėjęs tapti krikščioniškųjų partijų veiklos ir Bažnyčios laikysenos demokratinėje politikoje gairėmis. Užuoat ejęs valstybės pareigas, kleras turėjo persiorientuoti į labai aktyvų Bažnyčios mokymo apie žmogų ir visuomenę skelbimą bei liudijimą ir į dialogą su politikos pasauliu. Nesunku numanyti, jog tai nebuvo lengvos permainos. Ypač didelių sunkumų kilo tautose, dar tik kovo-

jančiose dėl teisės turėti valstybę. Jose trūko išsilavinusių, aktyvių ir susipratusių asmenų, o dalis klero buvo persiėmusi politiniais tautinio sąjūdžio idealais. Būtent tokia padėtis buvo ir Lietuvoje bei Lenkijoje.

Amžinybės svarsčiai ir politinis Lenkijos bei Lietuvos gyvenimas

Matulaitis brendo bei veikė šių įtemptų ir dinamiškų permainų metu. Jo dvasinė ir intelektualinė formacija patyrė neabejotiną laikų įtaką. Ne vienas Matulaičio amžininkas rinkosi kunigystę ne tik iš religinių, bet ir iš visuomeninių paskatų ar kaip lengvesnį būdą gauti išsilavinimą. Iš to, ką žinome apie Matulaičio apsisprendimus ir pasirinkimus,

Vysk. Matulaitis ir maršalas Piłsudskis 42 Pėstininkų pulko vėliavos įteikime Balstogėje 1921 m. rugpjūčio 21 d.

nesunku padaryti išvadą, kad jam kunigystė buvo kuo pilnesnės tarnystės Dievui ir žmonėms kelias – tarnystės, kuri pranoko mokytojo ar gydytojo tarnavimą. Tad ir į politiką bei politikus palaimintasis visoje savo veikloje žvelgė per tarnystės prizmę – pripažino politikos būtinybę ir politikų pašaukimą, bet politinius veiksmus matė vertybiškai, visada turėjo omenyje Dievo planą žmonijai. Tačiau nekritikavo, nesmerkė, tik stengėsi pats tvirtai laikytis savo principų. *Reikia pirmiausia pačiam Dievo keliais imti vaikščioti, o paskui jau rūpintis, kad ir kiti imtų tais pačiais Dievo keliais vaikštinėti* (Užrašai, 1910 11 20).

Jis aiškiai suvokė, kodėl klerui nedera dalyvauti partijų veikloje – kiekviena partija yra dalinė, atstovaujanti tam tikrai visuomenės daliai. Bažnyčia bendradarbiauja su partijomis ir su politikais reikaluose, kurie liečia bendrąjį, visos visuomenės gerį, bet neremia to, kas susiję su daliniu interesu. Matulaičio manymu, svarbu, jog *kunigas, išeidamas iš Seminarijos, išsineštų tikrai kataliko apaštalo širdį, kad būtų pasiryžęs tikrai be skirtumo visus ganomuosius globoti ir visiems tarnauti* (Užrašai, 1919 02 19).

Derėtų prisiminti ir didžiulį Matulaičio dėmesį socialiniam Bažnyčios mokymui bei tai, kad jis buvo vienas iš Lietuvos krikščionių demokratų partijos 1918 metų programos autorių. Jis tikėjo, kad teisingai besitvarkanti visuomenė turi vadovautis krikščioniška morale ir atlaidumo principais, siekti taikos tarp tautų.

Taip, pavyzdžiui, būdamas Vilniaus vyskupu jis kategoriškai atsisakė dalyvauti šalpos, kuri būtų diskriminavusi žydus, organizavime. Panašiais sumetimais jis priešinosi ir nacionalizmui, kuriuo buvo persunkti visų politinių jėgų Lenkijoje ir Lietuvoje veiksmai. *Kas baisus daiktas toji mūsų laikų politika! Visiškai vejama iš jos dora. Kaip atskirų žmonių savitarpio santykius, taip ir atskirų tautų turi vesti ir valdyti ta pati dora. Kristus nėra davęs dvejopos doros, nėra dvejopos teisybės, o tik viena. Ir tada tik galės būti tikra rimtis, kai ir tautos ims remtis savo santykiuose Kristaus doros dėsniais* (Užrašai, 1919 05 03), – rašė vyskupas apie nacionalistų veiksmus.

Būtent nusistatymas nesusisieti su jokia politine jėga ir atsispirti nacionalizmui labai sunkino Matulaičio veiklą. Jis turėjo neeilinių politiko gebėjimų, bet naudojo juos tam, kad netaptų politikų įrankiu. Sugebėjęs palaikyti orius ir mandagius santykius su gausiomis ir tarpusavyje konfliktavusiomis grupėmis Vilniuje, o vėliau – ir Kaune, Matulaitis buvo gerbiamas, tačiau į jį žiūrima įtariai – jo bešališkumas amžininkams buvo nesuprantamas. Dar labiau nesuprantamas jo nepritarimas politinei kunigų veiklai. Ir būtent iš politikuojančių kunigų susilaukdavo bene didžiausio pasipriešinimo, skaudžiausių išpuolių. Toks principingas ir nesileidžiantis būti išnaudojamas vyskupas tapo visai nepriimtinas politikams – jam teko trauktis iš Vilniaus vyskupo pareigų. Vėlgi svarbu, kad Matulaitis pasistengė parodyti, jog nėra nusistatęs prieš jokią tautą ar valstybę ir, iš Vilniaus išvykęs į Romą, pirmiausia apsilankė Lenkijos atstovybėje.

Palaimintasis Jurgis geriau už savo amžininkus suvokė, jog tikrai demokratinė visuomenė yra ta, kurioje išpažįtamos ir pripažįstamos oponento teisės ir laisvės. Tikroji demokratija yra ne demokratija *man*, o demokratija *kitam*, manė Matulaitis, stebėdamasis, kaip asmenys, dar neseniai kovoję už laisves ir teises, gavę galią per galvą verčiasi, kad tik kitiems tų teisių bei laisvių nepripažintų. Gerbdamas kiekvieno žmogaus tautybę, luomą ir užimamas pareigas, jis nepataikavo stipriesiems ir stengėsi ginti silpnuosius, siekė būti teisingas su visais ir drauge neteisti.

Skaitant Matulaičio *Užrašus* nesunkiai galima pastebėti, kad jis neatsitiktinai pasirinko ne tik kunigo, bet ir vienuolio kelią – vienuolio neturtas ir klusnumas jam teikė laisvę nuo pasaulio *apystovų*. Su pasigėrėtina ramybe Matulaitis buvo pasirėngęs priimti įvairiausias nelaimės, atsisakydamas apleisti savo pareigas gresiant pavojui ar laikydamasis savo principų įvairių grupuočių įniršio ir galimo smurto prieš jį akivaizdoje. Jis tikrai, kaip buvo pasiryžęs dar jaunystėje, kasdien siekė „viską amžinybės svarsčiais sverti“.

Taigi, galime prašyti Jurgio Matulaičio užtarimo, kai pavargstame nuo politikų susipriešinimo, nuo pykčio ir agresijos politikoje, – jis pats tai patyrė ir ištvėrė. Jo kantrumas, artimo meilė ir tarnystės dvasia gali būti mums kelrodžiu visada – taip pat ir sprendžiant apie politiką, dėl politikos ar – politikoje veikiant.

ŠIUOLAIKIŠKAS, net baisu

Kotryna KARNIAUSKAITĖ-KORZENIEWSKA

Panaršiusi internete radau tik tris palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijas Lenkijoje. Ne ką daugiau jų ir Lietuvoje. Nustebau, nes tikėjau, jog, neseniai beatifikuotas, jis plačiau gerbiamas kraštuose, kur didelę savo gyvenimo dalį gyveno ir darbavosi. Lėtai sklindantį gerbimą dažnai paaiškina tuo, kad šventojo ar palaimintojo šventumas „nešiuolaikiškas“, „mažai aktualus mūsų laikams“, „negyvenimiškas“ ar pan. Atrodo, kad palaimintojo Jurgio pavyzdys visai kitoks: jo kultas plačiai nepaplitęs, nes jo gyvenimas ir šventumas be galo šiuolaikiškas, o jo asmenybės ir šventumo aktualumas taiko tiesiai į mūsų tautinių tapatybių šerdį.

Mūsų – reikia pasakyti – tai lenkų ir lietuvių. Galiu įsivaizduoti, kad ne vienam lietuviui net šurpu pagaltoti apie kokį nors lenkų ir lietuvių „mes“. Matulaičiui-Matulewiczui lietuvių ir lenkų „mes“, grįstas bendra krikščioniška tradicija, buvo visiškai suvokiamas ir net praktiškai įgyvendinamas, pradedant marijonų vienuolijos atnaujinimu, baigiant kasdieniniu bendravimu ir laikysena lenkų ir lietuvių atžvilgiu. Pastaraisiais metais, kai Lietuvoje ir Lenkijoje daug kam tautiškumo esmę sudaro taškiukai ar „varnelės“ virš raidžių, dviguba Matulewicziaus-Matulaičio pavardė ant beatifikacijos bylos ir jo paties nuosekli laikysena nacionaliniu klausimu gali sukrėsti tautinės savimonės pamatus.

Ir dabar, ir Matulaičio laikais pripažinti abiejų tautų kokį nors bendrumą buvo didžiulė drąsa. Reikėjo nebijoti savų tautiečių, kurie tokiame mąstymo ir veikimo kelyje iškart įtarę prolenkiškus motyvus. Reikėjo nebijoti lenkų ir Lenkijos. Ir, regis, Jurgis Matulaitis, matęs Kielcus – gilią Lenkijos provinciją, Varšuvą – apšiurusią būsimą sostinę, pilną skurdo ir politinių svajotojų, pagaliau – savo laikų Vilniaus lenkus, turėjo ne vieną progą įsitikinti, kad Lenkijos ir lenkų bijoti nėra pagrindo. Nebijojimas niekuomet nereiškę nepagarbos lenkams, nors lenkiškoji kultūra jau buvo nugyvenusi savo puikiausią laikotarpį, o Lenkijos politinė galybė buvo tik mitas. Po 100 metų lenkus gerbti, bet jų nebijoti – vis dar nelabai dažna laikysena Lietuvoje.

Matulaičio drąsos bijoma dabar, bijota ir anksčiau. Sovietai jo beatifikacijos išvakarėse buvo sugalvoję demaskuoti jį kaip pardsavėlį „lenkų klerikalams“. Tikrojo šventumo sovietiniai pareigūnai ir propagandistai nesuprato, tačiau aiškiai suvokė, kad lenkų nebijantis lietuvis dvasininkas (ir dar miręs, todėl nei įbauginamas, nei paperkamas, nei ištremiamas) yra labai pavojingas rusiško auklėjimo komunistų valdžiai Lietuvoje. Ir tuomet, ir dar ne vieną kartą sovietai buvo sugalvoję panaudoti seną lietuvišką „lenkofobiją“ prieš Bažnyčią ir prieš pačius lietuvius.

Ką gi, šventajam drąsa lyg ir privola. Svarstydamas Matulaičio paliktus raštus (mat Lenkijoje Jerzy Matulewicz dar ne visai užmirštas) Krokuvos vyskupas Grzegorz Ryś randa nepaprastos drąsos reikalaujantį nuoširdumą. Šį birželį savaitraštyje *Tygodnik Powszechny* jis rašė apie Matulaičio „atvirumą, pasiekiantį išskirtinai tik šventiesiems būdingą lygį“, primindamas, kad būsimas palaimintasis laiške kun. Totoraičiui prisipažino kadaise nekenčęs žydų. Vyskupas Ryś nurodo, kad būtent drąsa ir atvirumas suvokiant savo klaidas įgalina jas įveikti. „Po penkerių metų [nuo šio prisipažinimo] jo autorius – šituo būdu Dievo parengtas – tapo Vilniaus vyskupu. Atsidūrė pačioje politinių ir tautinių ginčų virtinėje <...>. Kaip ganytojas jis norėjo tarnauti lygiai visų partijų lenkams, gudams ir lietuviams (savo tautiečiams). Žydų, kurie nuken-

tėjo tebevykstančio karo metu, neleido atskirti nuo Bažnyčioje teikiamos pašalpos. Nuosekliai atsisakydavo pasisakyti ar rodyti gestų, kurie reikštų jo atsistojimą bet kurio politinio fronto kurioje nors pusėje. Tačiau kiekviename žingsnyje jo atsivertusi mąstysena patirdavo pasipriešinimą (netgi pačioje Bažnyčioje).“ Tarp mūsų, lenkų, patirtų jį ir dabar, nes kiekviename žingsnyje čia galima aptikti norų ir siekių paversti katalikybę vienos tautos ar netgi vienos partijos religija.

Pal. Jurgio asmenybė ir palikti tekstai galėtų būti ne vienos mūsų dienų situacijos komentaras. Reikia didelės drąsos tą pernelyg šiuolaikišką palaimintąjį dabar cituoti, priminti jo laikyseną tarptautinės politikos ir kasdieniško politikavimo atžvilgiu. Jo pavyzdys toks įpareigojantis ir šiuolaikiškas, kad apie jį tyli net pastaruoju metu kaip grybai po lietaus augantys lenkų ir lietuvių susitaikymo ir meilės forumai bei įvairūs Lenkijos litvomanai ir Lietuvos polonofilai.

Gal su viena išimtimi. Šių metų birželį Tomas Venclova paskaitoje Krokuvos Jogailaičių universitete paminėjo Jurgį Matulaitį kaip „LDK pilietį“. Tai poeto lūpose didelis komplimentas. Vilniaus vyskupas čia buvo paminėtas šalia Mykolo Römerio, Jerzy Giedroycio ir Czesławo Miłoszo. Tik nesu tikra, ar senas masonas, amžinai nepatenkintas politinių vizijų kūrėjas ir agnostikas poetas – tai ta aplinka, kurioje Matulaičio šventumas ir aktualumas labiausiai gali būti suprasti. Galbūt? Pagaliau pats Matulaitis su kitataučiais ir kitaminčiais bendrauti nebijojo. Ką gi, „savąjį“ palaimintąjį menkai prisimename mes, Lenkijos ir Lietuvos katalikai, – prisimins kiti. Tik jau savaip.

Bažnyčia ir valstybė

Antanas GAILIUS

Vos pasakę frazę *Bažnyčia ir valstybė*, bemaž išsyk galvojame apie šių dviejų institucijų konfliktą. Ir kalbu čia ne apie Sovietų Sąjungą, bet apie Lietuvos Respubliką. Tokia padėtis mažų mažiausiai keista, nes Lietuva laiko save krikščioniška šalimi, nė viena valstybės šventė neapsieina be garbingiausiose katedrose aukojamų šventųjų Mišių, kuriose dalyvauja pirmieji valstybės pareigūnai. Bet viešojoje erdvėje vis tiek nuolatos kalbama apie Bažnyčios kišimąsi į politiką ir apie būtinybę apsaugoti mus nuo šio kišimosi.

Jei tikėsime statistika, katalikais skelbiasi esą beveik 80 procentų valstybės piliečių. Vadinasi, rimto Bažnyčios ir likusios visuomenės dalies ginčo atveju Bažnyčios priešininkai neturėtų jokio šanso – turėtume tiesiog konstitucinę daugumą.

Tačiau taip anaipol nėra. Matyt, neturime 80 nušimčių. Ko gera, neturime nė 51, reikalingo paprastai daugumai. Bet tada kodėl Bažnyčios nuomonės taip bijojasi, jog kartais net isteriškai rėkiama apie tai, kad Bažnyčiai nedera reikštis politikoje?

Ko gera, todėl, kad ne tik tie, kurie nepriklauso Bažnyčiai, bet ir dauguma Bažnyčios narių tebėra įsitikinę: Bažnyčia – tai vyskupas ir kunigai, na, gal dar vienuolijos. Jei manytume kitaip, jei suvoktume, kad Bažnyčia – tai mes visi, juk kaip nors gebėtume aiškiai pasakyti, kad esame visateisiai valstybės piliečiai ir turime teisę reikšti nuomonę bet kuriuo valstybei rūpimu klausimu. Ir ne vien tada, kai užkliudomi moralės dalykai.

Aišku, galime ir turime pagrindą skųstis, kad Bažnyčia neteisingai puolama. Bet nuo tų skundų padėtis nepasidarys geresnė. Jei mums tikrai rūpi ši padėtis keisti, turime geriau suprasti, kad Bažnyčia, kaip krikščionių bendruomenė, ne tik turi teisę, bet ir privalo kuo aiškiausiai pasisakyti visais vidaus ir užsienio politikos klausimais.

Viena didžiųjų mūsų bėdų kaip tik ir yra ta, kad nepajėgėme sukurti tvirtos ir veiklios krikščionių demo-

kratų partijos. Jei kas dar prisimename pirmuosius Seimo rinkimus, turbūt pamename ir tai, jog anuomet pakako vien paties vardo, kad krikščionys demokratai patektų į valdančiąją koaliciją. Tačiau, žinoma, vėliau vien pavadinimo jau nepakako, o didžiai krikščioniškų darbų ši partija nenuveikė. Užtat sugebėjo taip nekrikščioniškai viduje susivaidyti, kad šiandien iš visos partijos teturime likusį vien vardą. O krikščionimis skelbiasi, kas tik netingi, argumentuodami, jog laikosi „dešimties Dievo įsakymų“, bet visai pamiršdami patį pirmąjį.

Tada ir tenka visais Bažnyčiai svarbiais valstybės klausimais kalbėti ne krikščionių politikams, bet vieniems vyskupams. Argi kada girdėjome, kad kuris nors politikas būtų pasakęs, jog balsuoti už vieną ar kitą įstatymą jam neleidžia krikščionio sąžinė?

Krikščionys kaip visateisiai valstybės piliečiai turi teisę reikšti nuomonę bet kuriuo valstybei rūpimu klausimu. Ir ne vien tada, kai užkliudomi moralės dalykai.

Jeigu tokių pasisakymų ir būtų, tai taip retai, kad šie balsai nepasiekia mūsų ausų.

Bažnyčios ir valstybės atskirumas visai nereiškia, kad Bažnyčia neturi balso politikoje. Šis atskirumas reiškia visai ką kita. Pavyzdžiui, tai, kad Bažnyčios tarnai neturėtų politikoje tiesiogiai dalyvauti, t. y. neturėtų būti Seimo nariai ar valstybės pareigūnai. Jis taip pat, pavyzdžiui, reiškia, kad

valstybė neturi teisės spręsti, kas tinkamas eiti vyskupo tarnystę. Tačiau net tais atvejais, kai, sakysime, kunigas per pamokslą agituoja balsuoti už vieną ar kitą partiją, jis pažeidžia pirmiausią pačios Bažnyčios priimtą tvarką, o ne valstybės sąrangą.

Šį mėnesį vyksiantys Seimo rinkimai greičiausiai nelabai tepakeis ligšiolinius Bažnyčios ir valstybės santykius Lietuvoje. Girdėsime prieš juos daug visokiausių neva labai krikščioniškų kalbų, daugeliu atvejų iš anksto žinodami, kad tai ir tėra vien mėginimai mus suvilioti. Būtų gerai, kad įstengtume tas viliones perprasti ir joms kuo mažiau pasiduoti.

Kam įkvepia Tėvynės meilė?

Šventasis Raštas šeimoms

Jie visi mirė tvirtai tikėdami, dar negavę pažadėtųjų dalykų, tik iš tolo juos regėdami, sveikindami ir išpažindami, jog jie žemėje svečiai ir ateiviai. Taip kalbėdami, jie duoda suprasti, jog ieško tėvynės. Jeigu jie būtų minėję aną, iš kurios iškeliavo, jie būtų turėję laiko sugrįžti atgal. Bet dabar jie troško geresnės tėvynės, tai yra dangiškosios. Todėl nėra Dievui negarbės vadintis jų Dievu: jis priėmė jiems Miestą! (*Žyd 11, 13–16*).

Tėvynės sąvoka yra tokia plati ir istoriškai gili, kad ją sunku apibūdinti trumpai, lyg matematikos formulę, tačiau visai bandant būtų vienaip ar kitaip įterpiamas žodis *bendra* ar *bendras*. Lietuvių kalbos vadovėlio X klasei viršelyje pui kuojasi pavadinimas „Tėvynė – tai kalba“. Nesiginčysiu – kalba tikrai yra tautų bendrųjų dalykų, kurie sudaro savo tėvynėje gimstančio ir augančio žmogaus kultūros išskirtinumą. Manau, Tėvynės sąvokai esmingai būdinga didžiosios vertybių dalies perteikimas iš kartos į kartą žmonijoje. Taip buvo kuriami esminiai bendruomeninio gyvenimo pradai.

Ankstesniosios kartos į Tėvynės istoriją suguldė daug laisvės kovų, pastangų už savo gimtinės klestėjimą, dorų papročių, pagarbos šventumui ir kilnumui. Didvyriams statomi paminklai, kuriamos legendos, jų pavyzdžiu mokomas sekti jaunimas. Krikščionybė patriotinę užduotį papildė šventumo užduotimi: „Ir jei vien dėl šio gyvenimo dėjome savo viltis į Kristų, tai mes labiausiai apgailėtini iš visų žmonių“ (*1 Kor 15, 19*).

Ne taip seniai mūsų tauta patyrė tremties ir kaimų draskymo – kolektyvizacijos – traumą. Tada suardyta senoji tradicinė kultūrinė sankloda: tauta padalyta į liaudies priešus ir liaudies gynėjus, o Tėvynė sutapatinta su Partija. Tai laikėme vergove ir iš jos išsivadavome. Dabar nepajėgiame nei susigrąžinti ankstesniųjų idealų, nei sėkmingai kurti naujojo patriotizmo. O kiek apgailėstaujančiųjų dėl to, kas buvo... Dar naujesnis sunkumas – emigracija. Jos padariniai nelengvi tiek išvažiavusiems, tiek pasiliekančiams – iš esmės ši problema dar tik laukia bendrų kūrybiškų sprendimų.

Tėvynės sąvokai krikščionybė suteikė naują prasmę. Kiekvieną tėvynę ji paskelbė lyg tarpininke, laikinąją pagalbininkę kelionėje į amžinąją tėvynę Tėvo namuose: „Tuo tarpu mūsų tėvynė danguje, ir iš ten mes laukiame Išgelbėtojo, Viešpaties Jėzaus Kristaus“ (*Fil 3, 20*). Apie krikščionis kiekvienoje šalyje kalbama apaštalo žodžiais: „Bet dabar jie troško geresnės tėvynės, tai yra dangiškosios“ (*Žyd 11, 16*).

Jau krikščionybės aušros amžiuose krikščionys davė pavyzdį, kaip neinaikinant sukauptos kultūros ją papildyti naujomis vertybėmis ir papročiais. Gebėjimas aukščiausias religines vertybes ir principus įdiegti įvairiausiose kultūrose ir tautose labai gerai matyti II a. nežinomo autoriaus *Laiške Diognetui*: „Mat krikščionys nuokitų žmonių nesiskiria nei kraštu, nei kalba, nei papročiais; jie negyvena kokiuose savuose miestuose, nevartoja kitoniškos tarmės, neturi ypatingo gyvenimo būdo. Jie nesilaiko žmogiškųjų nuomonių – ne taip kaip kiti. Įsikūrę graikų ir barbarų miestuose, kam kokia dalis teko, laikydami vietinių papročių ir apdaro, mitybos ir visos gyvenenos, jie tvarko savo gyvenimą nuostabiai ir neįtikėtina. Jie gyvena savo tėviškėse, bet laikini; dalyvauja visuose reikaluose kaip piliečiai, bet viskam pasirengę, kaip svetimšaliai; kiekvienas svetimas kraštas jiems yra tėvynė, o kiekviena tėvy-

nė – jiems svetimta. Jie kaip ir visi, veda, susilaukia vaikų, bet pagimdytųjų neišmeta. Bendras jų stalias, bet ne guolis. Jie gyvena kūne, bet ne pagal kūną, dienas leidžia žemėje, bet jų tėvynė danguje. Jie paklūsta išleistiems įstatymams, bet savo gyvenimu juos viršija. Visus myli – ir visų persekiojami. Jie nepažįstami ir teisiami, jie žudomi atgaivinami. Jie beturčiai, bet praturtina daugelį, visko stokoja, bet visko pertekę. Jie niekinami, bet paniekoje randa šlovę, šmeižiami, bet pasirodo teisūs, keikiami laimina, įžeidinėjami atsako pagarba. Būdami geradariai jie baudžiami it nedorėliai, nubausti džiaugiasi tarsi atgaivinti“ („Bažnyčios tėvai“. *Aidai*, 2003).

Palaimintojo Jurgio Matulaičio mintimis krikščioniška Tėvynės meilė tapati Bažnyčios meilei. Ji apima visas joje esančias tautas, visus žmones ir pasiaukojamai rūpinasi kiekvienu, o pirmiausia – varguoliais, bedaliais, engiamaisiais. Matulaičio puoselėtos meilės Tėvynei pagrindas yra gimtoji kalba, šventumo vienybė, teisingumas ir tikėjimas.

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

BIBLIJA: tautų vienybės nėra, bet ją galima pasiekti

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Biblija – paradoksų knyga. Pakalbėsime apie vieną iš jų. Šventasis Raštas yra vienos tautos (Žydų) ir vienos institucijos (Bažnyčios) knyga, kita vertus – visos žmonijos *bestselleris*. Todėl Biblijoje skaitome ne tik apie išrinktąją tautą bei krikščionis, bet ir apie visus žmones. O kas gi rašoma apie tautų vienybę? Suprantama, nei Senasis, nei Naujasis Testamentai nėra politologijos vadovėliai. Tačiau Biblijoje esama tekstų ir šia tema. Mums svarbūs yra *Pr 11, 1–9* ir *Kol 3, 9–11*. Pirmasis kalba apie tautų vienybės netekimo priežastį, antrasis – apie jos atkūrimo pagrindą.

Vienybės netekimo priežastys

Pr 11, 1–9 – vienas žinomiausių Senojo Testamento tekstų, dar vadinamas *Babelio bokšto* vardu. Deja, šis pavadinimas ne visiškai teisingas, nes tekste kalbama ne tik apie bokštą, bet ir apie miesto statybą: „Eime, – jie sakė, – pasistatykime miestą ir bokštą <...>. O VIEŠPATS nužengė pamatyti miesto ir bokšto, kurį mirtingieji buvo pastatę“ (*Pr 11, 4–5*). Ir tai nėra antraeilis dalykas. Todėl naujausi Biblijos vertimai šios ištraukos pavadinimuose šalia bokšto mini ir miestą. Kodėl tai svarbu? Kad būtų tinkamai interpretuojama. Jei apsiribosime tikiai bokšto statybos simboliškai, tai vienybės netekimo kaltininkė bus tik žmonių puikybė: jie gi norėjo pasiekti dangų ir šitaip išgarsinti savo vardą: „Pasistatykime <...> bokštą su dangų siekiančia viršūne ir pasidarykime sau vardą“ (*Pr 11, 4*). Žinoma, tokia interpretacija yra visiškai pagrįsta, nes puikybė, t. y. neteisinga meilė sau, anksčiau ar vėliau suskaldo žmones.

Tačiau Dievo Dvasios įkvėptas *Pradžios knygos* autorius žvelgia daug giliau. Puikybė – ne vienintelė tautų nesikalbėjimo priežastis, yra ir kita. Jai atskleisti įkvėptasis rašytojas pasinaudojo miesto įvaizdžiu. Ką jis reiškia? Iš pirmo žvilgsnio – tai sunkiai suvokiamas vaizdinys. Kas čia blogo, kad žmonės norėjo gyventi mieste? Gi dauguma iš mūsų, pradedant nuo Jericho – seniausio žemyno miesto – įkūrimo VII tūkst. pr. Kr., taip ir daro, nors šandien ir daugėja kitaip mąstančių ir besielgiančių. Idant suprastume pirmosios Senojo Testamento knygos autoriaus teologinę mintį (jokiu būdu nevalia šio teksto suprasti paraidžiui), atkreipkime dėmesį į vieną svarbų dalyką, būtent – kuriuo tikslu buvo statomas šis miestas.

Anot *Pr 11, 4*, žmonės norėjo pastatyti miestą tam, kad nebebūtų „išblaškyti po visą žemės veidą“. Tai labai svarbi žinia. Maža to – raktas miesto statybos įvaizdžiui suprasti. Be jo tai būtų visiškai neįmanoma: mes niekaip neprisimintume to, kas parašyta *Pr 1, 28*; o ten, tarp kitko, skaitome ir apie tai, kad žmonės pagal pirminį Dievo planą turėjo apsigyventi visoje žemėje: „Dievas juos palaimino, tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildy-

Babelio bokšto griuvimas.
Cornelio Anthoniso ofortas, Nyderlandai, 1547 m.

kite žemę.“ Kitaip tariant, miesto statybos vaizdinys kalba apie Dievo Kūrėjo numatytos tvarkos nepaisymą. O Dievo numatytąją tvarką vadiname *prigimtimi*. Taigi, tautų priešybę drauge su jau minėta puikyste paveikė ir prigimtinio įstatymo sulaužymas, t. y. kitos tautos (ar tautų) žmonių žmogiškųjų teisių nepaisymas...

Vienybės pagrindas

Šventasis Raštas ne tik kritikuoja (t. y. objektyviai kalba apie žmones bei jų problemas, nes būtent tokia ir yra pirminė graikiško žodžio *krinein*, iš kurio ir kilo *kritikuoti*, reikšmė), bet ir pasiūlo, kaip spręsti įvairiausias sunkias, t. y. nuodėmės pažeistas, situacijas. Tautų vienybės klausimas irgi ne išimtis. Vienybės nėra, – konstatuoja Biblija, bet ją galima pasiekti. Kaip?

Tam yra įvairių būdų. *Kol 3, 9–11* mini vieną jų: „Nebemeluokite vienas kitam, nusivilkę senąją žmogų su jo darbais ir apsilvilkę nauju, kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą. Čia jau nebėra nei graiko, nei žydo.“ Anot *Laiško kolosiečiams* autoriaus, tautų vienybei, kurios mintį išreiškia *graiko-žydo* merizmas (retorinė figūra, kai visumai nusakyti pasitelkiamos dvi priešingos dalys), pasiekti reikia tiesos – „nebemeluokite vienas kitam“. Kas gi yra tiesa? *Kūrėjo paveikslas*, t. y. Jėzus Kristus, – rašo autorius. Taigi ir vėl tekstas kalba apie Dievą Kūrėją, tad sykiu – ir apie žmogiškąją prigimtį bei prigimtinį įstatymą. Tik čia esama tam tikros naujovės. Toji naujovė – tai pirminės žmogiškosios prigimties – *senojo žmogaus* – perkeitimas *naujuoju žmogumi*. Kitaip tariant, laiško autorius kaip tautų vienybės pagrindą iškelia laikymąsi prigimtinio įstatymo, tačiau jau Dievo Sūnaus atnaujinto, kai atleidi ne iki septynių, bet iki septyniasdešimt septynių kartų (plg. *Mt 18, 21–22*), o kitatautį myli net ne kaip save patį (plg. *Mk 12, 28–34*), bet taip, kaip Jėzus Kristus jį myli (plg. *Jn 13, 34*). ■

Kaip žvejojami rinkėjų balsai

Zita VASILIAUSKAITĖ

Ant nosies rinkimai į Seimą. Iš kandidatų skaičiaus matyti, kad daugeliui žmonių politinė karjera labai patraukli. Kai kurie jau seniai universiteto profesoriaus, verslininko, menininko, televizijos veikėjo ir kt. duoną iškeitę į eilinio Seimo nario darbą ir neketina savo noru jo atsakyti, nes ir vėl kandiduoja. Kur šuo pakastas – nepabuvęs Seime nesusigaudys, tik aišku viena – žmonės juk žino, ką daro, vadinas, jiems neabejotinai politiko duonelė skalesnė. Bet kas apie tai kalbės? Juk visi kandidatai tvirtina norintys vieno – „kad Lietuvai būtų geriau!“ Atskirti, kuriam kandidatui tai nuoširdžiai rūpi, o kuris tik prisidengia šiuo lozungu, tikrai nelengva. Nors mes, rinkėjai, tai girdime prieš kiekvienus rinkimus, iš patirties žinome, kad tuo akiai tikėti nevalia, ir vis dėlto... nesiliaujame klydę išrinkdami vis *ne tuos*. Ir kurgi nesuklysi, kai tas veržlumas į valdžią daugelio kandidatų „tepamas“ brangia politine reklama. Štai apie ją ir pasvarstysime išsamiau.

Kova dėl pirmenybės rinkėjo vaizduotėje

Demokratinuose kraštuose politinis gyvenimas paremtas rinkimais. Kandidatai į renkamas pareigas stengiasi save pateikti taip, kad kuo daugiau rinkėjų už juos balsuotų ir išrinktų į „valdžią“. Tam labai pasitarnauja įvairūs politinės reklamos poveikio metodai. Paprastai partijos lyderis (kartais keli) reklamuoja partijos nuostatas, susijusias su rinkėjų gyvenimo bei valstybės valdymo pagerinimu (juk jis – „partijos veidas“ ir priešrinkiminių deklaracijų pagrindinis nešėjas), o partijos kandidatai tik kartoja arba plėtoja tai, ką skelbia lyderiai. Šiuolaikiniame rinkėjui gilintis į partijos programas, jei konkreti partija iš viso tokią turi, dažniausiai nėra nei laiko, nei intelektinių pajėgų. Todėl svarbiausią įtaką rinkėjų apsisprendimui turi partijos lyderio ir jos narių kuriamas įvaizdis. Juk rinkėjas balsuoja ne už konkretų žmogų ar partiją, o už tai, kokius juos įsivaizduoja. Tad priešrinkiminė politinė kova – tai kova dėl pagrindinės vietos rinkėjo galvoje, jo vaizduotėje. Todėl informavimo priemonėse, asmeniniuose susitikimuose su rinkėjais, įvairiuose renginiuose politikai išsijuosę demonstruoja tariamas ar esamas, rinkėjų laukiamas ir jiems reikalingas asmenines savybes.

Kaip kuriamas politinio lyderio įvaizdis?

Pirmiausia politiko kalba ir laikysena turi demonstruoti aplinkiniams, kad jis – tikras lyderis. Negi žmonės norės balsuoti už kažkokio mėmės partiją? Tad remiantis reklamos specialistų rekomendacijomis, partijos lyderis stengiasi demonstruoti šias savybes (kaip minėta – turimas ar tik menamas):

- ▶ išskirtinumą, pasitikėjimą savimi ir savo galia („kas kitas tai gali padaryti, jei ne aš?“);
- ▶ pasiaukojimą siekiant pagerinti žmonių gerovę, tarnavi-

vimą valstybės interesams bei poziciją „aš žinau, kaip tai padaryti“ arba „aš jau tai sakiau prieš anuos rinkimus, tik priešrinkininkai man sukliudė įgyvendinti“;
- ▶ entuziazmą ir optimizmą („tai įmanoma padaryti ir mes padarysime, tik reikia, kad jūs išrinktumėte mano partijos žmones, kad mūsų būtų dauguma...“);
- ▶ ryžtingumą, valią ir atkaklumą („aš žinau, kaip tai padaryti, ir aš padarysiu, kad ir kiek jėgų man tai kainuotų“);

- ▶ pačias geriausias moralines savybes („man rūpi Lietuvos žmonių gerovė ir mūsų partija ją rūpinosi, rūpinasi ir rūpinsis visada, kad ir kaip tai nepatiktų mūsų oponentams“);
- ▶ gebėjimą paveikti žmones („vis daugiau žmonių supranta, kad niekas mums geresnio gyvenimo ant lėkšutės neatneš, turime susikurti jį patys, todėl mūsų šalininkų gretos auga“ arba „mūsų žmonės ne kvailiai, jie mato kas vyksta, todėl mūsų rėmėjų gretos auga“).

Pagrindiniai politiko vertinimo kriterijai

Tačiau politiko įvaizdis gali remtis nebūtinai lyderio savybėmis, ypač jei jis – eilinis partijos narys. Kiekvienas politikas rinkėjų yra vertinamas (sąmoningai ar nesąmoningai) remiantis trimis pagrindiniais kriterijais.

Pirmasis – pretendento **intelektas** (juk nenorime, kad mūsų išrinktasis būtų kvailys). Apie intelektą sprendžiama iš to, kiek plačios yra kandidato žinios, kaip jis išmano valdymo, ekonomikos ir kitas valstybės gyvavimui svarbias sritis. Labai svarbi ir pretendento erudicija, bendrasis išsilavinimas. Prisimenate vieno buvusio kultūros ministro išsakytą nepagarbų požiūrį į knygas? Kaip žmogus, jis gali taip manyti, bet kaip kultūros ministras – pasirašė sau nuosprendį. Juk knyga – kultūros dalis, svarbiausia jos skleidėja, tad neigti jos svarbą civilizuotos visuomenės gyvenime – nesąmonė. Visuomenė išrinktiesiems tokių *susimovimų* nedovanoja. Labai svarbus išsilavinimas ir jį patvirtinantis universiteto diplomas. Sveikoje visuomenėje žmonės nenori, kad valstybei svarbius sprendimus priimtų nemokšos. Kaip tai svarbu, liudija dar netolimos praeities skandalai su vienoje kaimyninėje šalyje pirktais diplomais. Tačiau to nepakanka, nes šios intelekto savybės dar turi derėti su giliu pretendento protu, puikia intuicija ir sveika

nuovoka. Tam nereikia atlikti jokių intelekto matavimo testų. Pakanka politikui praverti burną televizoriaus ekrane ir daugeliui potencialių rinkėjų jo intelektas kaip ant delno. XVII amžiuje caras Petras I buvo išleides įsakymą kiekvienam valdininkui privalomai pasisakyti svarstomu klausimu, idant visi pamatytų jo kvailumą.

Antrasis kriterijus – politiko vidinis potencialas, vidinė jėga, ryžtas, gebėjimas pasiekti užsibrėžtus tikslus, energingumas, darbingumas, valia ir pan. Šių savybių kompleksas dar įvardijamas kaip **asmenybės jėga**. Gal todėl tiek daug šiame Seime buvo šou verslo atstovų, kad žmonės patraukė būtent jų asmenybės jėga. Tačiau kaip parodė patirtis, būti stipriam vienoje gyvenimo srityje – dar nereiškia būti stipriam politikoje, mat čia veikia kitokios taisyklės ir kiti dėsniai, juolab kad politikui reikia ir jau minėto intelekto, ir dar vienos savybės.

Trečias labai svarbus kriterijus vertinant politiką – jo **moralinės savybės**. Žmonės nori, kad jų išrinktieji būtų padorūs žmonės. Gal todėl ypač populiarios publicistinės televizijos laidos, parodančios tamsiąją politikų gyvenimo pusę, kad jie nėra nei tokie moralūs, nei tokie tyri, kaip dedasi. Paprastai šiose laidose atskleidžiama politikų savanaudiškumas (kelionės-komandiruotės už valstybės pinigus, tarnybinių automobilių naudojimas ne pagal paskirtį ir t. t.), asmeninės naudos iškėlimas aukščiau už visuomenės interesą (aptverti vandens telkiniai, namų statybos valstybės saugomose teritorijose ir pan.), moralinis nuosmukis (girtavimas darbe, balsavimas už kitą Seimo narį ir pan.), nepakankamas principingumas (lakstymas iš vienos politinės partijos į priešingą, balsavimas remiantis ne savo asmeniniais įsitikinimais, bet išankstiniais išskaičiavimais ar susitarimais ir pan.). Tai žinodami, politikai labai sergsti savo moralinį veidą, o jų priešrinkininkai visais įmanomais ir neįmanomais būdais stengiasi jį sutepti, šaukdami apie tikras ar tariamas jų nuodėmes. Taigi, šiuo trijų savybių – intelekto, asmenybės jėgos ir moralumo – deriniu kandidatas labiausiai patrauktų rinkėjų akis. Tačiau yra viena esminė aplinkybė – šis kandidatas turi būti rinkėjui **žinomas, m a t o m a s**. Tad priešrinkiminėje kampanijoje

Rinkėjas balsuoja ne už konkretų žmogų ar partiją, o už tai, kokius juos įsivaizduoja.

je labai svarbūs tampa pinigai, nes ir radijo, ir televizijos eteris brangus. Tuomet turtingi kandidatai, neturėdami minėtų savybių, dažnai nesugebėdami net jų suvaidinti, nuolat mirgėdami TV ekrane, tampa rinkėjui žinomi, atpažįstami, „savi“ (kurgi ne, juk kone visus vakarus leidžiame kartu, – jis ekrane, o aš prie TV ekrano!). Šitaip iš eterio neišnykstantys kandidatai įgyja pranašumo prieš tuos, kurie turi minėtas savybes, bet neturi tiek pinigų, kad galėtų nusipirkti eterį jas pademonstruoti.

Erdėno Bartūlio nuotrauka

Pabaigoje dar kartą prisiminkime, kad gražios kalbos tėra tik kalbos. Mačiau išleistą dailių ir informatyvių leidinuką, kuriame labai aiškiai surašytos dabartinio Seimo narių pavardės ir jų balsavimo rezultatai šeimos sampratos klausimu. Tik tiek. Ir man, kaip rinkėjai, aišku, už ką balsuoti. Manau, ateityje atsiras daugiau tokių leidinių, kuriuose bus pažymėti priešrinkiminiai pažadai ir konkretaus Seimo nario realūs darbai – jo pozicija, išreikšta vienokiu ar kitokiu balsavimu konkrečiu klausimu, ir paprastas paaiškinimas, ką toks balsavimas reiškia mūsų valstybei ir kiekvienam iš mūsų. O kol kas rinkime tuos žmones, už kuriuos kalba jų darbai. Manau, jau esame sotūs politinių terminų ekvilibristikos, už kurios dažnai slepiasi ne tik egoistinių, bet dažnai ir nusikalstamų mūsų valstybei Seimo sprendimų priėmimas. Jei mes, rinkėjai, šia kryptimi daugiau padirbėsime, patys pasirūpinsime tikros, mums suprantamos informacijos sklaida apie kiekvieno kandidato ar partijos, kuriai jis atstovauja, poziciją tuo ar kitu klausimu, apie konkrečius jų nuveiktus darbus, tai mūsų pasirinkimas bus tikslesnis ir sąmoningesnis.

Kęstutis K. Girnius

TAUTA, IŠBANDYMAI, DOROVĖ

Tarp komunizmo ir demokratijos

Turime asociatyviųjų pareigų, nes esame vertinančios būtybės – ir ne tik ta prasme, kad žmonės kai kuriuos dalykus laiko vertingais, o kai kuriuos – ne, pavyzdžiui, kad vienas vertina alų, o kitas muziką. Mes būtume skirtingos būtybės, arba bent mūsų gyvenimas radikaliai pasikeistų, jei nevertintume vaikų, draugų, gimtosios šalies, jei santykiai su jais neturėtų vaidmens mūsų gyvenime, jei mintis, jog tai yra mano žmona ar draugas, nebūtų paskata vienaip ar kitaip elgtis, jei mes būtume abejingi šitokiems ryšiams ir santykiams. Pamėgink įsivaizduoti, kaip pasikeistų tavo gyvenimas, jei ne tik nebevertintum ir nebepuoselėtum to, kas dabar tau svarbu, bet kad ir nieko nebevertintum, jokiems žmonėms ir jokiems projektams nebeteiktum pirmenybės, viską ir visus lygiai traktuotum? Ką tada veiktum rytą atsikėlęs?

Kęstutis K. Girnius

*Kitur tėvynės niekada
nesurasi*

Vaikai apie meilę Tėvynei

Goda, 10 metų

– *Kaip manai, ką reiškia mylėti savo valstybę?*

– Labai paprasta. Man valstybė – tai šalis, kurioje gimiau, gyvenau ir augu. Ne paslaptis, jog ją vadiname Lietuva ir aš ją tikrai myliu ir didžiuojuosi, kad joje gyvenau. Man čia gerai. Turiu tėtį ir mamą, labai gerą močiutę. Niekur kitur nenorėčiau gyventi, tik Lietuvoje. Čia viską žinau ir visus pažįstu.

– *Goda, sakai, didžiuojiesi ja. O kaip Tu didžiuojiesi ir kodėl?*

– Pavyzdžiui, kai išvažiuoju kur nors į kitą šalį ir manęs žmonės ten paklausia, iš kur atvažiuau, visuomet sakau, kad iš Lietuvos. Sykį vienas amerikietis net nesuprato, kur ta Lietuva yra, teiravosi, kokia čia šalis. Man mama sakė, kad čia jau jo problema, kad nežino, kur yra Lietuva. Pagaliau jis susipažino su manimi ir sužinojo. Aš jam tiesiog paaiškinau, kad mes, lietuviai, gyvename Lietuvoje, prie Baltijos jūros, ir net pasakiau, kad Lietuvos sostinė yra Vilnius. Didžiuojuosi ir tuo, kad mano šalis maža, bet labai graži. Be to, žinau, jog kažkada mes buvome okupuoti ir patys išsikovojoje sau laisvą gyvenimą. Mes parodėme pavyzdį kitoms šalims, kaip galima išsikovoti laisvę. Turbūt todėl aš savo šalį ir myliu, ir ja labai didžiuojuosi.

– *O gal Tau tik taip atrodo, kad Tu didžiuojiesi Lietuva?*

– Visai ne. Kai išvažiuoju atostogauti į kitą šalį, visada labai noriu kuo greičiau grįžti namo. Kartą atostogavome Prancūzijoje. Ten mūsų atostogos truko dešimt dienų. Aš jau po dviejų dienų pradėjau norėti namo. Prancūzijoje buvo gera. Kaitinomės prie jūros, net nardėme, buvo geras oras, bet vis vien labai norėjau atgal į Lietuvą. Kai sugrįžau, man buvo tikra šventė. Net nežinau kodėl, bet man labiausiai patinka čia, Lietuvoje. Bet turbūt todėl, kad čia gyvena mano močiutė, pilna draugų.

Kai noriu, galiu nuvažiuoti pas pusseserę. Turiu pačią geriausią draugę Eglutę. Su ja dažnai susitinku, tada prisigalvojame visokių dalykų. Kartais kelijame dviračiais, kartais rengiame tokius koncertėlius ir būna labai smagu. Manau, jei gyvenčiau kur nors kitur, taip drąsiai važinėti ir koncertuoti negalėčiau. Na, jau vien todėl, kad nesijausčiau kaip namuose. Žodžiu, namuose man geriausia.

Skirmantė, 12 metų

– *Skirmantė, ką Tu žinai apie valstybę, kurioje gyveni? Kas ta valstybė?*

– Gyvenu aš Trakuose. O mano gimtieji Trakai yra Lietuvos valstybės dalis. Girdėjau, kad tai vienas gražiausių Lietuvos miestų. Ir tikrai – Trakai man labai patinka. Čia daug ežerų, medžių, miškų, parkų ir labai daug turistų. Jie atvažiuoja pasižiūrėti gražių Trakų. Kartais čia atvažiavusieji iš kitų šalių sako, jog jiems atrodo, kad čia jau ne Lietuva, o kokia nors Šveicarija. Trakuose labai gražu, ypač rudeni, kai pagelsta medžių lapai, o ežeruose plaukioja daug burlaivių. Jei diena saulėta, kaip kokioje pasakoje pasijuntu.

– *O ar Tu myli savo Trakus? Sakai, kad Tau jie labai gražūs?*

– Myliu juos. Man čia patinka. Kartais atsibosta mažas miestelis, tada su mama važiuojame į Vilnių, bet tik trumpam. Pavyzdžiui, į „Keistuolių teatrą“ važiavome žiūrėti spektaklio. Jau nepamenu jo pavadinimo, tačiau buvo smagu. Po spektaklio labai greitai sugrįžome į savuosius Trakus, nes labai traukė namo.

– *Ką Tu darai, kad įrodytum, jog savo gimtąjį miestą tikrai myli?*

– Net nežinau. Tiesa, Trakuose niekada nešiukšlinu. Man gražu, kai miestas tvarkingas, o prie ežero nesimėto popierių ir kitokių šiukšlių. Kartą su mama dalyvavome talkoje, į kurią susirinko daug žmonių ir per vieną dieną taip sutvarkė

visas miestelio vietas, kad Trakai dar gražesni pasidarė. Visiems visada sakau, kad gyvenu Trakuose, ir daug kas man pavydi. Sako, jog man labai pasisekė.

– *O savo valstybę ar myli?*

– Man atrodo, kad valstybė – tai prezidentė Dalia Grybauskaitė, premjeras Andrius Kubilius ir daugybė Seimo narių. Net nežinau, ar juos visus myliu. Vieni man patinka, kiti nelabai, tad nežinau, ką čia Tau pasakyti. Gal manykim taip: Trakus aš jau dabar myliu, o valstybę pamilsiu vėliau, kai užaugsiu, kai su visais jos vadais susipažinsiu.

Rokas, 14 metų

– *Rokai, kaip manai, šiandien meilė Tėvynei – tai jau pasenęs reikalas ar jis vis dar egzistuoja?*

– Na, nieko sau paklausei. Manau, jeigu nebūtų tokio jausmo, kaip meilė Tėvynei, tai ir Tėvynės nebūtų. Juk negali egzistuoti šalis, kurios niekas nebemyli. Aš tikrai labai myliu Lietuvą ir žinau, kad ir mano tėtis, ir mama ją labai myli. Todėl mes iš čia niekur ir nevažiuojame. Manau, tie žmonės, kurie mažiau už mus mylėjo savo Tėvynę, dabar jau yra išvažiavę ir gyvena kitose šalyse. Liko tik tie, kurie tikrai labai myli savo Tėvynę.

– *O gal liko tie, kurie neturėjo pinigų ir negalėjo nusipirkti bilieto kelionei į kitą šalį?*

– Ne. Pinigų bilietui visada galima iš kur nors pasiskolinti. Bet jeigu tu tikrai myli savo kraštą, tai iš jo išvažiuoti tu prasčiausiai negali. Mano mama sako, kad jei išvažiuotų iš Lietuvos, tai jaustųsi kaip vieną savo vaiką kažkur palikusi motina. Aš žinau, kad su gimtąja šalimi žmogų sieja kažkoks vidinis ryšys. Juk Tėvynė kaip motina – jos negali nei pasirinkti, nei pakeisti. Tu gali išvažiuoti į kitą šalį, bet ten tu Tėvynės niekada nesurasi.

Vaikus kalbino Aldona ATKOČIŪNAITĖ

Šeimų akademija

Nuolat įsimylėję

Šių metų pirmajame numeryje pradėjome spausdinti J. Kentenicho šeimos pedagogikos akademijos dalyvių – sutuoktinių porų – liudijimus. Šį kartą su jumis vėl savo išgyvenimais ir atradimais dalijasi leva ir Tadas ALEKSANDRAVIČIAI.

Prisimenu, prieš kokį penketą metų kalbėjomės su draugais apie tai, kaip keista gatvėje matyti pagyvenusias, už rankų susikibusias poras. Aišku, turistai užsieniečiai, – juk pas mus, Lietuvoje, taip vaikštinėja tik įsimylėję jaunuoliai. Sutuoktiniai, gyvenantys kartu ne vienus metus, paprastai nebejaučia poreikio taip vaikščioti, jų žvilgsniai taip nebespindi. Buvimas su sutuoktiniu tampa tarsi kasdienės rutinos dalis: negi galima būti nuolat įsimylėjusiam?!

Menu ir tai, kaip, apsisprendę dalyvauti Kentenicho šeimos pedagogikos akademijoje, žiūrėjome į mus mokančias austrų poras. Visos brandaus amžiaus, vaikus užauginusios ir ne vieną dešimtmetį kartu pragyvenusios, ir visos... ypatingame tarpusavio santykių, vis dar įsimylėjusios vienas kitą, kaip turistai senamiesčio gatvėse. Matyti, kad jiems gera kartu. Jie visur eina kartu ir tariasi net dėl menkniekių. Ai, bet juk jie užsieniečiai. Mums tai negresia. Mes po didelės kelerius metus trukusios krizės, metus gyvenę atskirai ir atitolę vienas nuo kito, buvome vienas kitam svetimai, kuriems puikiai tiko populiariojoje spaudoje „žvaigždžių“ vartojamas buvusio sutuoktinio apibūdinimas: „Jis/ji – tik mano vaikų tėvas/motina.“ Mes jau seniai neįsimylėję, bet apsisprendę toliau gyventi kartu „dėl vaikų“, turėjome iš naujo išmokyti bendrauti.

Būdami jauni manėme, kad aplankiusi meilė suteiks sparnus ir jų užteks ilgam. Na, arba užteks tiek, kiek užteks, o tuomet – ką padarysi, juk pasibaigus meilės istorijai pilni laikraščiai. Keista, leisdami automobilių ir tolimesnę kelionę puikiai žinome, kad nuolat turėsime pildyti kuro talpyklą. Kitaip au-

tomobilis sustos ir savo tikslo nepasieksime. „Kuro talpyklą“ pildyti privalu ir leidžiantis į kelionę santuokoje, jei norime keliauti ilgai ir laimingai. Iš inercijos automobilis gali riedėti nuokalne, tačiau inercijos neužteks ilgėliau važiuoti lygiu keliu, ką jau kalbėti apie pirmąją, nors ir nedidelę, įkainę. Tas pats galioja santykiams. Norint važiuoti toliau, juos reikės „maitinti“ dėmesiu ir laiku.

Vieną pavasarį parke, netoli kurio gyvename, kilo gaisras. Išdegė medžiai, krūmai, žolė. Liko styroti apdegę medžių kamienai. Paukščiai nebečiulbėjo, net vabalėlių, atrodė, nebeliko – visiškai dyknė be gyvybės ženklų. Lyg mūsų santuoka. Po trijų mėnesių toje vietoje iš pelenų jau žėlė žolė, o apdegusios medžių šakos leido jaunus lapelius. Šis vaizdas prilygo stebuklui ir skelbė viltingą žinią: „Jeigu Dievas prikelia gamtą po tokio gaisro, jis tikrai gali prikelti gyvenimui kiekvieną žmogų. Jis gali prikelti ir mus!“

Kentenicho šeimos pedagogikos akademijoje dalyvaujame jau dvejus metus. Tai, ką nuveikė Dievas mūsų gyvenime per šį laiką, taip pat neįtikėtina, kaip gaisro suniokoto parko sužaliavimas. Regis, net sunkiausius mūsų šeimos išgyvenimus ir krizes Dievas panaudojo naujoms malonių dovanoms. Mūsų širdis atitirpdė Dievo meilę, sugrąžinusi mūsų žvilgsnius į vienas kitą. Mokėmės gyventi ne „dėl vaikų“, bet dėl vienas kito. Mokėmės ugdyti žvilgsnį, fiksuojantį gražius dalykus, rinkti gražius, neapsileisti įkvepiančius pavyzdžius. Pasikvieti Švč. Mergelę Mariją į savo santuoką ir patikėti jai savo rūpesčius... Visa tai teikia tvirto pamato pojūtį. Pojūtį, jog žinai, ką daryti vėl užklupus sun-

kumams, ir tikėjimą, kad juos galime ir turime įveikti.

Jei kas anksčiau būtų pasakęs, kad mūsų šeima atgis ir mes tapsime praktikuojančiais katalikais, kiekvieną dieną pradėsime ir baigsime bendrą šeimos malda – nebūtume patikėję: „Turbūt kažką painioja, tai ne apie mus.“

Dabar, išėję su šeima pasivaikščioti, jaučiame aplinkinių žvilgsnius. Jie tokie, kaip mūsų, kai žvelgdavome į pagyvenusias turistų poras, vaikštinėjančias taip, tarsi būtų įsimylėjusios. Mums norisi susikibti už rankų, mums gera pasitarti net dėl menkniekių. Kartais susipykstaime ir baramės. Tuomet vaikai nuščiūva ir paprašo liautis: juk taip negražu. Taip, tiesa, negražu. Vis dar yra ko mokytis...

Šiandien, praėjus dešimčiai bendro gyvenimo metų ir sunkioms krizėms, esame tikri, kad geriausiai tinkame vienas kitam. Esame tikri: meilė truks visą gyvenimą, jei nepamiršime ją rūpintis. Dievui nėra negalimų dalykų. Jis kiekvienoje situacijoje turi mums planą. Net juodžiausioje naktėje, kai, atrodo, nėra jokios vilties, net didžiausioje dykynėje, kurioje, regis, nebėra jokios gyvybės. Jis visur ateina ir atsistoja šalia, kviesdamas atsiverti ir pasitikėti, kad galėtume priimti jo parengtas dovanas.

Erlendo Bartulio nuotrauka

„Taip buvo atbaigti dangus ir žemė bei visa jų galybė. Kadangi septintą dieną Dievas buvo užbaigęs darbus, kuriais buvo užsiėmęs, jis ilsėjosi septintą dieną nuo visų darbų, kuriuos buvo atlikęs. Dievas palaimino septintąją dieną ir padarė ją šventą, nes tą dieną jis ilsėjosi nuo visų kūrimo darbų. Toks yra pasakojimas apie dangų ir žemę, kai jie buvo sukurti“ (Pr 2, 1–4).

„Atsimink, kad švęstum šabo dieną. Šešias dienas triūsi ir dirbsi visus savo darbus, bet septintoji diena yra Viešpaties, tavo Dievo, šabas: nedirbsi jokio darbo – nei tu, nei tavo sūnus ar duktė, nei tavo vergas ar vergė, nei tavo galvijai, nei ateivis, gyvenąs tavo gyvenvietėse. Nes per šešias dienas Viešpats padarė dangų ir žemę, jūrą ir visa, kas yra juose, bet septintąją dieną jis ilsėjosi. Todėl Viešpats septintąją dieną palaimino ir ją pašventino“ (Iš 20, 8–11).

Septintoji kūrimo diena

Modernus žmogus sukūrė laisvalaikį ir prarado šventimo prasmę. Reikia iš naujo atrasti šventės prasmę, ypač sekmadienio kaip „laiko žmogui“ arba, geriau tariant, kaip „laiko šeimai“. Naujas šventimo esmės suvokimas taip pat turi lemiama reikšmę humanizuojant darbą, suteikiant jam prasmės, neredukuojant jo tik kaip atsako į poreikį, bet atveriant santykiams, dalijimuisi su bendruomene, artimu ir Dievu.

Krikščionims septintoji diena yra „Viešpaties diena“, nes joje švenčiamas gyvas Prisikėlusysis, esantis krikščionių bendruomenėje, šeimoje ir asmeniniame gyvenime. Tai savaitinė Velykų šventė. Sekmadienis nenutraukia žydų šabo tęstinumo, bet jį visiškai įgyvendina. Todėl siekiant suprasti krikščionių sekmadienio unikalumą, būtina panagrinėti įsakymo švęsti šabą prasmę. Kad būtų pašventinta šventės diena pagal įstatymą, Dievo tauta turi skirti laiko Dievui ir žmogui. Senajame Testamente septintoji kūrimo diena ir šabo pašventinimo įstatymas yra glaudžiai susiję. Šabo įsakymu išskiriamas laikas Dievui, taip pat išlaikoma intencija sukurti laiko žmogui.

Po šešių darbo dienų poilsis yra *Dievo kūrybos darbo atbaiga*. Pirmąją dieną per nakties ir dienos kaitą Dievas nustato laiko matą; ketvirtąją dieną sukuria žvaigždes, saulę ir mėnulį, kad ženklintų „šventes, dienas ir metus“ (Pr 1, 14); o septintąją dieną Dievas „užbaigė darbus, kuriais buvo užsiėmęs“. Kūrimo savaitės pradžia, vidurys ir pabaiga paženklinti laiku, kurio tikslas yra Dievo diena.

Septintoji diena – poilsio akimirka, atnešanti palaimą visai kūrinijai. Ji ne tik nutraukia žmogaus veiklą, bet ir dovanoja vaisingumą, susijusį su Dievo poilsiu. Garbinimas ir šventimas suteikia prasmę žmogaus laikui. Per garbinimą laikas atveda žmogų į bendrystę su Dievu, o Dievas įžengia į žmogaus istoriją. Septintoji diena išlaiko žmogaus laiką, dovanai ir santykiui skiriamą erdvę.

Šventė ar laisvalaikis?

Šiandien *šventė kaip „laisvalaikis“* išgyvenama savaitgalio kontekste – jis linkęs vis labiau plėstis, išsiskaidyti ir išdilti. Savaitgalio laikas ypač veiklus, jis slopina sekmadienio erdvę. Pramogai teikiama pirmenybė poilsio atžvilgiu, stengiamasi išvykti iš miesto, ir tai daro įtaką šeimai, ypač jei joje yra paauglių ar jaunuolių. Šeimai tampa sunku išgyventi giedrumo ir jaukumo akimirkas būnant namie. Sekmadienis praranda šeimyninį matmenį: jis išgyvenamas labiau kaip „individualus“ laikas, o ne „bendra“ erdvė. Laisvalaikis dažnai tampa kalendoriškai „mobili“ diena, kyla grėsmė, kad taikantis prie darbo ir jo organizavimo reikalavimų ji neteks savo „pastovumo“.

Ilsimasi ne vien tam, kad būtų galima vėl grįžti į darbą, bet siekiant švęsti. Labai patartina šeimoms iš naujo atrasti šventimą kaip vietą susitikti su Dievu ir išgyventi tarpusavio artumą, kuriant šeimyninę atmosferą, ypač kai auga maži vaikai. Atmosfera, namie išgyventa ankstyvojoje vaikystėje, visam laikui įsirėžia į žmogaus atmintį. Tikėjimo aktai sekmadieniais ir metinės šventės turėtų paženklinti šeimos gyvenimą tiek namuose, tiek jai dalyvaujant bendruomenės gyvenime. Sakoma, kad ne tiek Izraelis išlaikė šabą, kiek veikiau šabas išlaikė Izraelį. Taip pat krikščioniškasis sekmadienis išlaiko šeimą ir jį švenčiančią krikščionių bendruomenę, nes jos atsiveria susitikimui su šventuoju Dievo slėpiniu ir atnaujinama šeimos santykius.

Įsakymas švęsti šabą

Trečiasis Dekalogo įsakymas primena išlaisvinimą iš Egipto, *laisvės dovaną*, kuri pagrindžia Izraelio tapimą tauta. Tai yra Sandoros tarp Dievo ir žmogaus „amžinasis ženklas“, kuriame dalyvauja kiekviena gyva būtybė, net gyvūnai. Jame taip pat dalyvauja žemė (ji ilsisi septintaisiais metais) ir visa kūrinija (per jubiliejų, metų šabą) (Kun 25). Todėl Dekalogo šabas turi socialinę ir išlaisvinamąją prasmę. Šis įsakymas motyvuojamas ne tik kūrimo darbu, bet ir atpirkimo veiksmu: „Atsimink, kad tu esi buvęs vergas Egipto žemėje, kad išvedė tave iš ten Viešpats, tavo Dievas, galingai pakelta ranka. Todėl Viešpats, tavo Dievas, ir įsakė tau švęsti šabo dieną“ (Ist 5, 15). Kūrimo darbas ir išlaisvinimo atminimas eina ranka rankon. „Laikytis šabo“ reiškia įvykdyti „išėjimą“ (*exodus*) dėl žmogaus laisvės, pereinant iš „vergystės“ į „tarnystę“. Šešias dienas žmogus tarnaus vargdamas, bet septintąją nustos tarnavęs darbu, idant tarnautų dėkodamas ir šlovindamas. Taigi šabas išvaduoja mus nuo tarnystės vergovės ir įveda į laisvės tarnystę.

Liturgijoje yra nuostabi malda (XX sekmadienio *Atnašų malda*), galinti mums padėti iš naujo atrasti šventimą kaip žmogaus darbo atbaigimą: „Viešpatie, aukodami tai, ką esi mums davęs, mes gauname tave patį, tad priimk mūsų atnašas, kuriomis vyksta tie garbingi mainai.“ Šiame tekste kalbama apie nuostabų mūsų vargingumo ir Dievo didingumo susitikimą. Šis apsisikeitimas vyksta susitikus darbui ir šventimui, gyvenimo „produktyviajam“ ir „dovanojamajam“ matmenims. Namie ir krikščioniškoje bendruomenėje šeima patiria džiaugsmą perkeičiant kasdienį gyvenimą į dieviškąją liturgiją. Melsdamasi namie sutuoktinių pora pasiruošia liturginiam šventimui ir jį skleidžia. Jei vaikai mato, kaip tėvai meldžiasi jų aki-vaizdoje ir su jais, jie išmoks taip pat melstis bažnytinėje bendruomenėje.

Šventimo prasmė

Minėtoje Atnašų maldoje sakome: „Mes gauname tave patį.“ Šiuo maldavimu prašoma ne tik sveikatos, giedros nuotaikos ir šeimos ramybės, bet paties Dievo – ne ma-

žesnio dalyko už Jį patį. Kasdienių savaitinių vargų prasmė yra perkeisti mūsų darbą į dėkingumo auką, dėkojant už mums duotas dovanas: gyvenimą, sutuoktinį, vaikus, sveikatą, darbą, gyvenimo nuopolių ir pakilimus. *Krikščioniškoji laisvė reiškia žmogaus išsilaisvinimą nuo darbo ir per darbą, kad jis būtų laisvas Dievui ir kitiems*. Vyras ir moteris, o labiausiai šeima turėtų į savo gyvenimo stilių įtraukti šventimo prasmę, kad gyventų ne tik kaip poreikius turintys subjektai, bet kaip susitikimo bendruomenė.

Susitikimas su Dievu ir kitais yra šventės šerdis. Šventadienį valgymas namuose arba su bendruomene skiriasi nuo kasdienio valgio. Kasdien valgo, kad išgyventume, o sekmadienio valgymas išreiškia susitikimo džiaugsmą. Šventinis stalas yra skirtas Dievui, tai klausymosi ir bendrystės erdvė, išreiškianti pasirėngimą garbinti ir mylėti. Šventimas ir tarnystė yra dvi pamatinės formos įstatymo, kuriuo garbinamas

Klausimai sutuoktinių porai

- Kaip išgyvename sekmadienį savo šeimoje?
- Ar mūsų sekmadienis yra poilsio Viešpatyje diena?
- Šventajame Rašte šventimas yra vidinės laisvės, tarpusavio klausymosi ir šeimos artumo laikas. Kokia atmosfera vyrauja mūsų namuose sekmadienį?
- Susitikimas su Dievu ir kitais – tai šventimo šerdis. Ar mūsų sekmadienio centre iš tikrųjų yra Dievo šventimas ir laikas kitiems?

Klausimai šeimų grupei ar bendruomenei

- Kokios šventimo ir laisvalaikio formos būdingos šiandienos visuomenei?
- Kokias patirtis siūlo krikščionių bendruomenės, kad sekmadienis būtų išgyvenamas kaip laikas Dievui ir kitiems?
- Kaip parapijos ir bažnytinės grupės padeda „laikytis sekmadienio“ – kokias iniciatyvas jos siūlo?
- Koku būdu sekmadienio šventimas gali tapti „degančiu krūmu“, padedančiu iš naujo suvokti Dievą?

Dievas ir priimama jo meilės dovana: garbinant Dievas dovanoja mums savo meilę; tarnaujant priimtoji dovana tampa meile, kuria dalijamasi ir kuri patiriama su kitais. *Dies Domini* („Viešpaties diena“) turi taip pat tapti *dies hominis* („žmogaus diena“). Jei šeima taip žvelgs į šventę, galės išgyventi ją kaip „Viešpaties dieną“.

Šeima, kuri moka sustoti nuolatinėje laiko tėkmėje, kad dėkingai atmintų iš Viešpaties gautas gėrybes, pratinasi įžengti į Viešpaties poilsį. Pašaukta ilsėtis Viešpatyje, šeima dienų pakrikimą gali iš naujo nukreipti į dėkingumo dieną. Šeima moka dienų laukimą paversti vieninteliu Viešpaties dienos lūkesčiu. Ji kaip išgydytas raupsuotasis grįžta padėkoti Viešpačiui už visų išgydymą. Jos primygtiniu užtarimu sutrumpinamas laikas laukiant aštuntosios dienos, apie kurią Sužadėtinis sako Sužadėtinei: „*Taip, aš veikiu ateinu!* Amen. Ateik, Viešpatie Jėzau!“ (Apr 22, 20).

* Tęsiame 2012 m. kovo „Artumoje“ pradėtą spausdinti Popiežiškosios šeimos tarybos parengtų katechezijų ciklą š. m. gegužės 30–birželio 3 d. Milane vykusiam VII Pasauliniam šeimų susitikimui, kurio tema „Šeima: darbas ir šventė“.

Kai mažyliu rūpinasi svetimi

Ugdymo menas įsiklausant į vaiką

Paul LEMOINE

Visi padaro visokias klaidėlių (apie jas daug kalbėjau) ir darys jų ateityje. Tai neišvengiama – net turėdami geriausią pasaulyje valią negalime visko numatyti iš anksto. Tos klaidelės, be abejo, paskui pasireišk tam tikrais vaiko elgesio ar charakterio ypatumais, tačiau rimtų pasekmių neturėtų būti, bent tuo atveju, jei stengiamės jų daryti kuo mažiau.

Kalbėdamas apie emocinės raidos sutrikimus, pediatras turi galvoje rimtus sutrikimus, kylančius tada, kai vaikas atskiriamas nuo mamos arba jos dažnai nebūna šalia kūdikystėje.

Gali atrodyti, kad čia kalbėti apie sunkius sutrikimus nereikia, tačiau manau kitaip. Šiuos dalykus dera žinoti, be to, tarp sudėtingų ir nepavojingų atvejų yra daug tarpinių. Taigi, trumpai aptarsiu pagrindines emocinių sutrikimų priežastis, pasekmes ir galimą pagalbą.

Mažyliai ligoninėje

Kaip buvęs Vaikų skyriaus vadovas, visų pirma pradėsiu būtent nuo poveikio mažyliams, kai jie patenka į ligoninę.

Trumpalaikis hospitalizavimas

Ar pakenks vaikui jo paguldymas į ligoninę trumpam? Tai priklauso nuo amžiaus.

Jaunesnis nei šešių mėnesių kūdikis kentės mažiau, nes dar nėra prisirišęs prie savo mamos. Jis patenkintas, kai šalia yra bet koks žmogus, jį pamaitinantis ir pasirūpinantis juo su meile (tačiau reikia, kad jis tai darytų su meile!). Vis dėlto ir tada mažylio psichomotorinė raida šiek tiek stabtelėja. (Tuo tarpu ilgalaikis būtent tokio amžiaus kūdikio gydymas ligoninėje palieka sunkiausias pasekmes.)

Kai guldomas vyresnis nei šešių ir ypač aštuonių–devynių mėnesių kūdikis, sutrikimai pasireiškia stipriau (ypač tuomet, jei mama su juo nelieta ligoninėje). Tai amžius, kai mažylis jau atpažįsta savo mamą, prie jos stipriai prisiriša ir bijo nepažįstamų žmonių.

Jei *atvykus į ligoninę* vaikas pernelyg skubiai iš mamos rankų atiduodamas į gydytojo rankas (būtent skubotumo ir šiurkštumo reikėtų vengti), suprantama, jam kyla nerimas, dažniausiai išreiškiamas stipriu liūdesiu ir verksmu, blaškymusi, kiek rečiau – apatiškumu.

I ligoninę paguldyto kūdikio dažniausiai stipri pradinė reakcija būna laikina. Tėvams išvykus, nerimas ir verksmas trunka tik keletą minučių, paskui mažylis nurimsta. Iš tiesų įžengę į kūdikių skyrių nustembame, kad visai nesigirdi verkimo. Mažyliai ramūs, paklusnūs, dažniausiai nesunkiai leidžiasi apžiūrimi. Esame linkę tuo džiaugtis; pasiduodame minčiai: juk jie čia laimingi, jau pamiršo ir savo mamą! Kol buvau jaunas gydytojas, į ligoninę paguldytų metukų amžiaus vaikų tėvams taip ir sakydavau, kai

jie, vadovaudamiesi sveika nuovoka, išvardavo: „Betgi jis negali apsieiti be mūsų.“ Tačiau jau seniai nebedrįstu taip meluoti. Šie mažyliai būna ramūs, labai ramūs, bet tai ir yra didžiausia bėda: jie nenormaliai ramūs. Atidžiau stebėdami, matome, kad jų apetitas nekoks, jei jau buvo atpratę daryti į vystyklus, vėl pradeda, jų kalba regresuoja, jie nerodo savo amžiui būdingo gyvumo, o tai, ką laikome ramumu, tėra apatiškumas.

Kai į ligoninę kelių mėnesių praktikos atvykdavo studentų grupė, mano, kaip skyriaus vadovo, svarbiausias rūpestis būdavo atskleisti jiems šias rimtas emocines problemas, idant jie švelniai ir su meile rūpintųsi kūdikiais. Tų, kurie jau turėdavo savo vaikų, paprašydavau palyginti savo 10–12 mėnesių kūdikį, kuris juos grįžtančius sutinka džiaugsmo šūkiais, ištiestomis rankomis ir pravirksta, jiems išeinant, su gulintais ligoninėje; pastarieji prisiartinus prie jų visai nereaguoja: veidas sustingęs, be jokios šypsenos, kartais – ašaros (ir suprantama kodėl!); tačiau net ir ašaros rodamos retai. Jie mus ir sutinka, ir palydi visiškai abejingai. O taip, mums pavyksta nesunkiai juos apžiūrėti! Bet kaip tai liūdina, jei juos mylime.

Išvykstančio iš ligoninės kūdikio reakcija gali būti įvairi. Dažniausiai, vos pamatęs mamą, mažylis aiškiai reiškia savo laimę džiaugsmo šūkiais, o dar dažniau ašaromis, ištiestomis rankomis, kurios reiškia: „Greičiau vežk mane iš čia.“ Tačiau gana dažnai mačiau ir tai, jog kelias dienas mamos nematęs kūdikis rodo šokių tokių priešišumą, nusisuka, įsikimba į sesutę, tarsi mamos neatpažintų: ar tai reiškia, kad jis priprato prie ligoninės ir jaučiasi taip, tarsi vėl reikėtų pakeisti mamą? Galbūt ir taip. Bet man susidarė įspūdis, kad taip jis parodo savo vaikišką apmaudą tai, kuri buvo jį laikinai apleidusi. Iš tiesų gana greitai ta išdidi laikysena subliūksta ir mažasis verkdamas prispaudžia prie mamos.

Grįžęs namo, mažylis vėl tampa gyvas ir linksmas; tačiau labai dažnai, išeidamas iš namų, užuot džiūgavęs, kad galės tyrinėti pasaulį, rodo tam tikrą nerimą; šis nerimas ypač sustiprėja atsidūrus nepažįstamoje vietoje. Akivaizdu, kad jam tai sukelia neigiamus prisiminimus. Kai kurios mamos pasakojo, kad šis nerimas išliko labai ilgai. Ar lieka ilgalaikių pasekmių? Sunku pasakyti.

Manau, nereikėtų to dramatizuoti, ypač jei tėvai dažnai lanko mažylį ligoninėje. Viena, ko reikėtų vengti, – be reikalo guldyti į ligoninę.

Ilgalaikis hospitalizavimas

Jis yra daug pavojingesnis ir atitinka René Spitzo prieš keturis dešimtmečius aprašytą hospitalizmo (ilgalaikio buvimo institucijoje neigiamo poveikio) paveikslą: tuo laiku Amerikoje ir Prancūzijoje atlikti tyrimai atskleidė, kad per pirmuosius aštuoniolika gyvenimo mėnesių palikti ir į institucijas atiduoti vaikai pasižymėjo psichomotorinės raidos atsilikimu (50 proc.), charakterio sutrikimais ir gerokai didesniu mirtinumu. Nuo tada pediatrai nuolat tuo rūpinosi ir padarė didžiulę pažangą, bet visiškai panaikinti neigiamo poveikio nepavyko.

Dar pavojingiau dažnai pakartotinai guldyti į ligoninę. *Pavyzdys – metukų vaikučiai, kurių mačiau savo skyriuje ir kuris nerodė jokio intelektualinio susidomėjimo: kiaurą dieną visiškai apatiškas miegojo ant nugaros, nesišypsojo, net nesižvalgė į nieką. Šis mažylis iš pradžių buvo atiduotas į savaitinį lopšėlį, paskui – auklei, be to, daugelį kartų gulėjo ligoninėje ir nė karto ilgiau kaip mėnesį nebuvo su tuo pačiu žmogumi. Sugrįžęs pas motiną, kuri pagaliau galėjo imtis jo auklėjimo, jis padarė greitą ir stebėtiną pažangą, įrodančią, jog nuo pat pradžių jam buvo viskas gerai.*

Auklių pavojai ir privalumai

Paliktiems vaikams, kurie negali būti įvaikinti, – tai geriausia išeitis, ypač – kaip tai darydavo ankstesniais laikais: nuo ankstyvo amžiaus vaiką atiduodavo globėjams ir jis likdavo pas juos iki šešiolikos metų, kol pradėdavo mokytis profesijos, bet savaitgaliais sugrįždavo pas juos. Tai būdavo jo šeima. Gaila, dabar tai itin reti atvejai. Pernelyg dažnai keičiasi vaikų auklės/globėjos, o tai labai žalinga.

Net ir laikinas buvimas pas auklę, kai mama išeina į darbą, nepraeina be jokių neigiamų pasekmių.

Nepakankamas psichinės raidos skatinimas, emocinei raidai nepritaikyta aplinka

Pirmasis pavojus – buvimas su aukle ne visada skatina psichinę vaiko raidą, ne visada jam sukuriami reikiama emocinė aplinka. *Kartą socialinė darbuotoja atvedė pas mane dvejų metų berniuką ir apibūdino jį kaip labai sutrikusios raidos, prašydama pažymos jį išsiųsti į specialiąją įstaigą. Iš tiesų jis dar nesugebėjo pats sėdėti ir beveik niekuo nesidomėjo. Žinodamas, kad greičiausiai jis bus patyręs*

didelių emocinės raidos sutrikimų, paprasčiau pirmiausia jį keliems mėnesiams atiduoti gerai auklei.

Šis berniukas vėl buvo atvestas pas mane dėl tos pačios priežasties praėjus metams: jis jau sėdėjo, bet tai ir viskas; dėl sustingusių galūnių, mėšlungiškų judesių jis vis labiau panašėjo į neigalų mažylį. Tačiau tuo dar nebuvo visiškai įsitikinęs ir, suprasdamas, kokią rimtą sprendimą turiu priimti, paprasčiau keliems mėnesiams jį priimti į vieną savaitinį lopšėlį, kuriame vyravo ypač gera emocinė atmosfera.

Po mėnesio jis jau pasiremdamas vaikščiojo, nors labai trūkčiojančiais judesiais; tačiau antrą mėnesį neberodė jokios pažangos, todėl su direktore daug diskutavome, ar jam prasminga čia ilgiau pasilikti. Nors abejodami, nusprendėme dar šiek tiek palūkėti. Ir iš tiesų jis pagaliau ėmė vaikščioti vienas, pamažu išsivaduodamas iš savo sustingusių ir mėšlungiškų judesių.

Jis liko tenai pusantų metų: išmoko normaliai vaikščioti, visai neblogai kalbėti, jautėsi laimingas. Žinoma, jam nepavyko pasivyti kitų visais atžvilgiais, tai neįmanoma, pradėjus nuo trejų metų, tačiau padarė pakankamą pažangą, kad įsitikintum, jog nuo gimimo tai buvo normalus vaikas. Ar jis buvo patekęs pas netikusią auklę? Gali būti, bet negalima to užtikrintai pasakyti.

Galiu papasakoti istoriją apie kitą vaikutį. Jis buvo metukų, tačiau dar nesėdėjo, visas suglebęs, nelabai judrus, nors sveikut sveikutėlis. Jį prižiūrėjo auklė, tad įtardamas, kad jam kažko trūksta, paklausiau motinos, ar auklė gera. Mama patvirtino: „Tikrai puiki auklė: mažylis visą laiką švarus, gerai pamaitintas.“ Tada dar paklausiau: „Šitai aš puikiai matau, bet mane domina kitas dalykas: ar ji žaidžia su vaiku?“ Šiek tiek nustebusi mama atsakė: „O ne! Jis visą laiką būna vežimėlyje.“ Aš tiesiog patariau šiai mamai paprašyti auklės, kad ji žaistų su berniuku kaip su savo vaiku.

Patyriau didelį džiaugsmą, kai po trijų mėnesių, jau vaikstantis ir tvirtas, jis vėl atėjo pas mane į konsultaciją drauge su mama ir aukle. Pastaroji padėkojo, kad nurodžiau jai, kaip turėtų elgtis, ir paprašė dar kelių patarimų. Ši šauni, geros valios kupina auklė pati savaime nesugebėjo suprasti, kad jos vaidmuo nėra tik maitinti vaikutį ir laikyti jį švarų.

Ar toks atvejis išimtis? Deja, ne...

Prisirišimas prie auklės

Vis dėlto yra kitas pavojus – kad vaikas prisiriš prie auklės, o ne prie mamos (mažyliui mama yra toji, kuri

Labai svarbu, kad tėvai dažnai lankytų paguldytą į ligoninę mažylį.

jį maitina). Tad grįžęs namo patirs labai stiprų emocinį šoką (tarsi būtų pasikeitusi mama!). Ne kartą girdėjau liudijant apie tokius atvejus. Net jei vaikų tį prižiūri jo močiutė, gali pasireikšti tas pats.

Atiduoti į lopšelj-darželį?!

Kai kurie tėvai, norėdami išvengti minėtų pasekmių, renkasi lopšelj-darželį. Asmeniškai manau kitaip: jei auklė tinkamai atlieka savo pareigas, vaikas būna šeimyninėje aplinkoje. Geriau, kad jis prisirištų prie auklės, nei nepriširištų prie jokio žmogaus, kaip dažniausiai nutinka lopšeliuose. Per dieną vaikas praeina pro daugybės žmonių rankas, galbūt kitą dieną susiduria su kitais naujais žmonėmis ir tai jam daug labiau pakenkia.

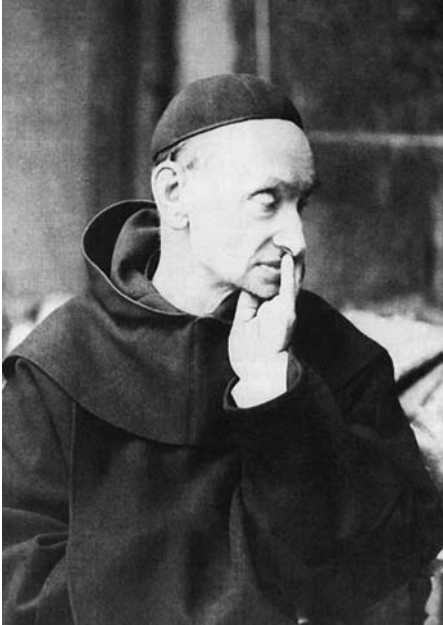
Žinoma, nereikia būti kategoriškiems: būna gerų lopšelių ir prastų auklių, kaip ir prastų lopšelių ir gerų auklių. Beldžia tinkamai pasirinkti.

Tęsinys.

Pradžia 2011 m. sausio „Artumoje“.

Iš knygos „PERDUOTI MEILĘ. Ugdymo menas“ (Transmettre l'amour. L'art de bien éduquer, © Nouvelle cité, 2007).

Vertė Ilona VALUJEVIČIENĖ

Šventasis Rapolas Kalinauskas

Kažkodėl manoma, kad vienintelis su Lietuva sietinas šventasis yra karalaitis Kazimieras. Tai netiesa. Mūsų Tėvynėje gyventa kelių šventųjų. Lietuvos žemėje gimė, užaugo ir šventasis Rapolas Kalinauskas, gyvenęs ne taip seniai ir palikęs ryškų pėdsaką basasis karmelitas. Kartais jį painioja su garsiuoju 1863 m. sukilimo vadu Konstantinu Kalinausku, tačiau jie buvo tik bendrapavardžiai.

Šventasis Rapolas Kalinauskas paliko nedaug raštų. Tai vos penkios knygelės, laiškai, pora vertimų. Nemanė, kad reikia veikti raštu. Galvojo, kad jo paskirtis yra tiesiog daug ir labai sąžiningai dirbti Kristaus vynuogyne. Taip ir darė, tapdamas gyvu pavyzdžiu jį supantiems žmonėms, o pavyzdys, kaip žinome, veikia labiausiai ir joks moralizavimas bei pamokymai jam prilygti negali. Šis žmogus buvo retos erudicijos, didelių gabumų ir išsilavinimo, be to, mokėjo daug Europos kalbų!

Dažnai pabrėžiamas jo dalyvavimas 1863 m. sukilime. Tačiau būsimas šventasis, tuo metu dar nei kunigas, nei vienuolis, nebuvo šio sukilimo entuziastas ir nesiveržė pralieti kraujo, tik pasaulietiškoji jo profesija kaip tik buvo karyba. Bet jis savaip aktyviai veikė sukilėlių gretose.

Gyvenimas iki sukilimo

Labai inteligentiškų bajorų Andrzejiaus Kalinowskio ir Józefos Połońskos šeimoje Vilniuje 1835 m. gimęs antras vaikas gavo Juozapo (Józefo) vardą. Deja, mamos nepažino, – ji mirė praėjus vos kelioms savaitėms po gimdymo. Tėvas, matematikos profesorius, vedė dar du kartus ir iš viso turėjo 9 vaikus. Šeima gyveno pasiturimai, katalikiškai, darniai. Nėra užuominų, kad jaunutė pamotė, trečioji tėvo žmona, būtų skriaudusi „paveldėtus“ vyro vaikus.

Devynmetis Juozapas pradeda mokytis Vilniaus aukštuomenės institute. Mokslas sekasi labai gerai, dėstytojai giria už gražų elgesį. Taip be jokių kliuvinių Juozapas baigia institutą aukso medaliu. Jam dar tik 17 metų, bet dievobaimingoje šeimoje užaugęs vaikas pareiškia norįs tapti kunigu. Išmintingas tėvas, įvertinęs jauną sū-

naus amžių, pataria neskubėti ir pirma pasimokyti universitete. Juozapas paklūsta ir pradeda studijuoti žemės ūkio mokslus, tačiau po poros metų galutinai įsitikina, kad tai ne jo kelias. Jis ne humanitaras, o agrokultūra jam irgi svetima. Traukia tikslieji mokslai. Ką gi, matematiko sūnus!

1857 m. Juozapas baigia Sankt Peterburgo karo inžinerijos akademiją ir gauna leitenanto laipsnį. Taip jis tampa karo inžinieriumi. Neilgai tarnavęs kariuomenėje, ima dirbti savo *Alma mater* matematikos dėstytoju. Bet ir čia neužsibūna. Gabaus žmogaus reikia visur, ir Juozapą išsiunčia projektuoti bei tiesti Kursko–Odesos geležinkelio linijos. Na, rusai taip jau visada: pradeda, nebaigia, įpusėję darbą meta, nes reikia lopyti kitą skylę. Juozapas perkeliamas į Lietuvos Brastos (dabartinis Brestas) tvirtovės statybas. Čia jis praleis trejus metus. Tai bus sunkūs, bet reikšmingi ir vaisingi metai. Šiuo laikotarpiu jo tikėjimas tampa viso gyvenimo dominante, o tai skatina aktyvią karitatyvinę veiklą. Didžiąją savo solidaus, dabar jau kapitono, atlyginimo dalį dalija stokojantiems, įkuria sekmadieninę katalikų mokyklėlę, rūpinasi vietos jaunuimu, statybose dirbančiais kaliniais. Klausydamas savo sąžinės palieka kariuomenę. Joje tarnauti negali, nes Kristus moko meilės, o ne žudymo, gi Juozapas persiėmęs Jėzumi, meile Dievui, artimui ir Tėvynei.

Sukilimas

Daug kas idealizuoja 1863 m. sukilimą ir mato tik iškiliuosius jo aspektus. Taip, jų būta daug, tačiau nepamirškime ir kai kurių ne itin patrauklių dalykų. Bet kurį sukilimą neišvengiamai lydi žudynės ir plėšimai. To būta ir 1863-iaisiais. Be to, valstiečiai nesuprato jo prasmės, esmės nei tikslų, todėl ėjo į sukilėlių būrius su dalgiais, nes taip liepė ponai. Kunigai, išskyrus keliolika išimčių, taip pat nebuvo jo entuziastai. Sukilėliai tiesiog įsiverždavo pas klebonus ir priversdavo juos iš sakyklų skaityti „Manifestą“. Aišku, carinė valdžia nesigilino ir niekuo dėtus kunigus žiauriai baudė.

Juozapas dar studijuodamas Peterburge susipažino su būsimaisiais sukilimo vadais, tada irgi dar studentais, Zigmantu Sierakausku, Jarosławu Dąbrowskiu ir kt. Jam buvo artimos jų idėjos, nes smerkė valstiečių išnaudojimą, Katalikų Bažnyčios priespaudą, nutautinimo politiką. Tačiau jis buvo prieš kraujo praliejimą, smurtą ir puikiai suprato (juk karininkas!), skirtingai nei kiti, kad sukilimas pasmerktas pralaimėti. Chaotiški sukilėlių būriai negalėjo nugalėti puikiai ginkluotos, profesionalios didžiulės rusų kariuomenės. Tad dalyvauti sutiko su išlygomis. Atsisakė turėti ką nors bendra su mirties bausmių vykdymu, propaganda ir panašiais dalykais. Apsiemė tvarkyti tik kai kuriuos karinius reikalus.

Tapęs sukilimo vadu Vilniuje, štabą įkūrė savo namuose. Beveik metus laiko kasdien eidavo melstis už sukilėlius į Aušros Vartus ir pats stengėsi išgelbėti kuo

daugiau gyvybių. 1864 m. pavasarį jį suėmė. Kalėjime Juozapas gyveno pagal dienotvarkę, labai panašią į vie-nuolynų. Tardomas nieko neišdavė ir stulbino tardytojus nepaprasta savo ramybe. Birželio mėnesį Muravjovas Korikas nuteisė jį pakarti. Tačiau Juozapas taip buvo gerbiamas ir mylimas žmonių (taip pat ir rusų), jog pareigūnai ėmė įtikinėti Muravjovą, kad mirties bausmė pakariant tokiam ypač aukštos moralės asmeniui sukels daug problemų. Jo tėvas Andrzejus Kalinowskis taip pat panaudojo savo nemenką įtaką bei pažintis, kad išgelbėtų sūnų. Galiausiai Korikas sutiko su švelnesne bausme: skyrė 10 metų katorgos Sibire. Iškeliaujančiam Juozapui draugai įdavė Evangeliją, kryželį ir „Kristaus sekimą“. Aušros Vartų Dievo Motinos atvaizdą prie krūtinės jis nešiojo jau seniai ir nešios visą gyvenimą.

Sibire

Kelionė etapais truko devynis mėnesius. Kalinių buvo visokių: moterys pramaišiu su jaunomis mergaitėmis, bajorai ir valstiečiai, jauni ir seni, lenkai, lietuviai, gudai, latviai, ukrainiečiai, rusai, net estai. Žemutiniame Naugarde juos susodino į baržas ir nuplukdė Permėn. Iš čia pėsčiomis per Uralą... Žmonės krito vienas po kito.

Su tarnybos draugais inžinieriais. Juozapas Kalinauskas stovi antras iš dešinės

Jau Permės gatves nuklojo lavonai, o visą trasą, kuria varė sukilėlius, žymėjo sniegu užpustyti mirusiųjų kūnai. Galiausiai likusius gyvus atvarė į druskos kasyklas netoli Irkutsko. Kalinius apgyvendino Angaros upės saloje. Tai buvo egzistencija tarp gyvenimo ir mirties. Kalinauskas meldėsi taip, kad kiti kaliniai, sukūrę litaniją, jos atliepu pasirinko žodžius: „Per Kalinausko maldas gelbėk mus, Viešpatie!“

Vėl Juozapui padėjo jo gabumai, išsimokslinimas, aukšta moralė, inteligentiškumas. 1871 m. jam pavedė atlikti meteorologinius tyrimus Sibiro geografijos skyriui bei dalyvauti žymaus mokslininko Benedykto Dybowskio ekspedicijoje. Taigi, jau gyvena Irkutске, o ne druskos kasyklų pragare. 1872 m. Juozapą iš dalies amnestavo. Tada jis ėmė mokytį tremtinių vaikus, taip pat rengti juos

Pirmajai Komunijai. Daug skaitė, meldėsi ir pradėjo rengtis vienuoliniam gyvenimui. Artėjo tam metas.

1874 m. sulaukė laisvės, bet be teisės gyventi savo mylimoje Lietuvoje. 1874 m. balandžio 10 d. paskutinį kartą gyvenime pamatė Vilnių ir savo artimuosius.

Juozapas Kalinauskas ir jo auklėtinis Augustas Czarotoryskis

Keliauninkas, tapęs basuoju karmelitu

Negalėdamas apsigyventi Vilniuje, Juozapas nuvyko į Varšuvą. Neilgai trukus iškeliavo į Paryžių, kur tapo kunigaikščio Władysława Czarotoryskio sūnaus Augusto auklėtoju. Čia jis susidūrė su didžiulį išpūdį visam gyvenimui palikusių karmelitu Augustinu Marija. Tai buvo garsus pianistas žydas konvertitas Hermannas Cohenas. Juozapą iki sielos gelmių sukrėtė tiek gilus šio vienuolio dvasingumas, tiek neeilinis jo muzikinis talentas. Dievo meilė liejosi per muziką, ne tik per tarnavimą Viešpačiui ir žmonėms.

Kadangi auklėtinis susirgo džiova, Juozapui su juo nuolat tekdavo keliauti per Šveicariją, Italiją, ieškant palankiausio klimato ligoniui. Jaunąjį kunigaikštį jis auklėjo trejus metus. Padarinys – auklėtinis tapo kunigu ir vienuoliu saleziečiu. 2004 m. Augustas paskelbtas palaimintuoju...

Tuo metu kiekvieną laisvą minutę Juozapas skyrė maldai, religinei literatūrai. Kasdien dalyvavo šv. Mišiose. 1877 m. liepos mėnesį Kalinauskas, jau seniai subrendęs vienuolystei ir galutinai save išbandęs, įstojo į basųjų karmelitų vienuoliją. Po 4 mėnesius trukusio noviciato tapo broliu Rapolu ir išvyko į Vengriją studijuoti teologijos bei filosofijos. 1881 m., po amžinųjų įžadų, buvo perkeltas į Černos (Czerna) vienuolyną prie Krokuvos, kur po 1,5 mėn. jį išventino kunigu. Praėjus metams tapo Černos vienuolyno prioru.

Kunigas

Kunigui Rapolui Kalinauskui Dievas buvo skyręs gyventi dar 25 metus. Neįmanoma įsivaizduoti darbštesnio,

uolesnio, įvairiapusiškesnio dvasininko. Jam teko eiti daug svarbių ir atsakingų pareigų. Visas atliko nepriekaištingai. Ne tik buvo vienuolynų vyresniuoju, bet ir steigė įvairias katalikiškas organizacijas, Vadovicėse (Wadowice) pastatė bažnyčią, kolegiją. Jo pastangų dėka atsirado du karmeličių vienuolynai, atgimė carinės valdžios sunaikinta karmelitų vyrų vienuolija, ryškiai pagausėjo pašaukimų. Savo veiklą jis išplėtė ir Ukrainoje.

Išpažinčių klausydavo panašiai kaip Arso klebonas. Jį net vadino „išpažinties kankiniu“. Prie kun. Rapolo klausyklos visada stovėdavo ilgiausios eilės, o penitentai nueidavo po išpažinties tiesiog švytėdami. Atgailos sakramentui jis teikė itin didelę reikšmę. Savo pavyzdžiu darė žmonėms tokį poveikį, kad šie plūste plūdo į Vadovices.

Buvo taikdarys. Palaikė puikius santykius su Rytų apeigų katalikais – unitais, stačiatikiams. Nerastum žmogaus, kurio, atsidūrusio bėdoje, nebūtų išklausęs ir pagelbėjęs. Tai buvo asmuo, savęs atsižadėjęs, nešęs pasauliui gerį ir meilę, visas, kiekviena savo ląstele, pasišventęs Dievui ir žmonėms. Dar gyvą jį žmonės vadino šventuoju – ir ne tik jo ganomos avelės, bet ir vyskupai, kardinolai.

Kunigas Rapolas Juozapas Kalinauskas, basasis karmelitas, mirė 1907 m. Vadovicėse, savo paties įsteigta vienuolyne, pradėjęs eiti 73-iusius gyvenimo metus. Mirties priežastis – tuberkuliozė.

Žemiškai kelionei pasibaigus

Kunigo Rapolo kūną palaidojo Černos basųjų karmelitų kapinėse prie vienuolyno. Tačiau plūstančios minios saujomis sėmė žemes nuo jo kapo, skynė geles, gramdė antkapį. Visi norėjo turėti dar nekanonizuoto šventojo relikviją. Tad teko palaikus perkelti į Černos koplyčią, kur jie ilsisi ir dabar.

Buvo registruojama vis daugiau ir daugiau stebuklingų pagijimų jo užtarimu. Taip prabėgo bemaž 80 metų. 1983 m. popiežius Jonas Paulius II paskelbė kunigą Rapolą Kalinauską palaimintuoju, o 1991 m. – šventuoju. Apeigose dalyvavo Lietuvos, Lenkijos, Ukrainos, Baltarusijos delegacijos. Be dvasininkų, vienuolių karmelitų, atvyko ir Lietuvos bei Lenkijos vadovai – LR Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis ir Lenkijos Respublikos prezidentas Lechas Wałęsa.

Šventąjį Rapolą Kalinauską minime lapkričio 20 d.

Parengė Vanda IBLANSKA

Stebuklas prieš beprotybę

Gabrielė GAILIŪTĖ

„Sąjūdžio susikūrimas <...> atrodo lyg koks stebuklas ir to meto įvykių liudininkams, ir iš dabarties perspektyvos žvelgiantiems mokslininkams“, – rašoma Ainės Ramonaitės ir Jūratės Kavaliauskaitės vadovaujamo išsamaus Sąjūdžio tyrimo pagrindu parengtoje knygoje „Sąjūdžio ištakų beiėskant: nepaklusniųjų tinklaveikos galia“ (Baltos lankos, 2012). Taikliau ir nepasakytum: esu įsitikinusi, kad jei kada Apvaizda ir įsikišo į istorijos įvykius, tai griaudama Blogio imperiją. Bet juk nėra archyvinų duomenų apie tai, kad Gorbačiovą būtų aplankęs mano bendravardis archangelas su nurodymais iš aukščiau, o liudininkai neužsimena prie Televizijos bokšto 1991 m. sausio 13-osios naktį regėję jo kolegą su liepsnų kalaviju. Vadinas, kažkuo turėjo prisidėti ir žemiški reikalai, ir gal net konkretūs žmonės.

O čia ir prasideda *kebeknė*. Vos atslūgo tas pakilus svaigulys, tuojau puolėme peštis, kieno nuopelnas yra Nepriklausomybė. Niekas neprivers manęs rimtai žiūrėti į veidmainius ir išverstakailius, „ir tada dirbusius Lietuvai“. Bet kaip, pavyzdžiui, nuspręsti, ar labiau nusipelnė Katalikų Bažnyčia su *Kronika*, ar ilgaplaukiai *Kalantinių* hipiai? Jei tokios grupelės turėtų ką nors bendro ir toliau – dar būtų galima manyti, kad nuopelnai bendri, bet šiandien jos, geriausiai atveju, viena kitą apeina dideliu lankstu, o blogiausiai – viešai taršo.

Deja, nesijaučiu pakankamai kompetentinga socialinių ir politikos mokslų žinovė, kad drįsčiau komentuoti *socialinių tinklų* ir *savaimios visuomenės* sąvokas, kuriomis pagrįsta tyrimo metodologija, tik trumpai pasakysiu: mano galva, toks metodas leidžia išpauoti visą tą mazgą. Kita vertus, akademinis metodiškumas dažnai trukdo daryti drąsias išvadas ar neapibrėžtai spėlioti, ir dėkui Dievui, nes tuomet šios užduotys lieka apžvalgininkams.

Be abejo, patys įdomiausi knygos skyriai yra tie, kuriuose pasakojami liudininkų prisiminimai. Liudininkų skaičius išpūdingas, o dar išpūdingiau tai, kad jie ne anoniminiai. Tiesa, į akis krenta bent keletas vietų, kuriose atsiminimai nesutampa. Kalbintiems žmonėms turėjo būti drąsiau žinant, kad jais

nebus abejojama, tačiau tokios vietos nusipelnė daugiau dėmesio, negu skirta knygoje.

Tačiau iš esmės istorijos rekonstruojamos gana sėkmingai, susidėsto ir tinklų schema, jų tarpusavio ryšiai ir svarbiausi veikiantieji asmenys. Gal tik pristigo pasigilimo į pasakojimų turinį.

Pirmiausia į akis krenta tai, kad beveik visų tinklų atstovai pasakoja neturėję jokių didelių tikslų ir siekių. Kartais

užsimenama apie kokią nors neapibrėžtą „laisvę“, bet paprastai kalbama apie kuklius, net buitiskus dalykus: katalikai rūpinęsi katecheze, jaunimo grupuotės svajojusios apie ilgus plaukus, džinsus ir importines plokšteles, etnologai rinkę tautosaką. Jei nieko nepažiopsojau, knygoje nėra

viena grupelė neprisipažįsta, jei ne siekusi, tai bent jau troškusi atkurti Lietuvos valstybę. Keleriais metais anksčiau išleistoje knygoje „Nenutrūkusi styga“ Nerija Putnaitė demaskuoja tokių nedidelių siekių laikymą rimtu pasipriešinimu santvarkai: anot jos, priešingai, tai buvęs prisitaikymas, sugebėjimas išsikapoti nišėlę iš esmės nežmoniškoje sistemoje, kurioje šiaip jau gyventi būtų neįmanoma. O kartais tokios nišėlės net išeidavusios režimui į naudą – „Lietuvą“ pavertus pseudoliaudiška *marcinkėvičiška* svaja, savaime nebelikę kalbų apie jos valstybingumą.

Kita vertus, kažkur juk turėjo subręsti konkreti ir pašėlusiai narsi mintis apie *nepriklausomą Lietuvą*. Liudininkų pasakojimuose pastebima ir tai, kaip emocingai jie kalba apie savo grupeles. Nežiūrint nostalgijos, neišvengiamai nuspalvinančios tokius prisiminimus, ryškėja du aiškiai apčiuopiami jausmai, kuriuos išgyveno kone visi, – prasingumo ir bendrystės su kitais.

Galiausiai tyrimo autoriai suveria tikrai įtikinamą įvykių grandinę, bet knygos įvade Sąjūdį vis tiek vadina stebuklu ir mįsle – galbūt dėl to, kad tikrosios Sąjūdžio ištakos, užčiuoptos ir pavaizduotos knygoje, mokslo kalba nėra aprašomos.

Sistema buvo nežmoniška, ir joje buvo neįmanoma gyventi. Kai perskaičiau tokių didžiulį sąvadą dalykų, kurie dėl vienų ar kitų priežasčių žmonėms buvo draudžiami, tiesiog norisi klykti: „Beprotybė!“ Net ne žiaurumas, ne priespauda taip baugina, o gryniausia beprotybė, sveiko proto, menkiausios nuovokos apie žmogaus prigimtį stoka. Žmogus negali gyventi nežmoniškoje sistemoje. Arba jis bus nužudytas (ne vienas ir buvo), arba nusižudys pats (kai kurie, kaip žinome, net viešai), arba jis tiesiog negyvens toje sistemoje, pats prisitaikys prie jos ir ją pritaikys prie savęs tiek, kad pasidarytų pakenčiama. Tik jokia sistema nepajėgs jo paversti *nežmogumi* – ir tame nėra jokio patoso.

Dėl to liudininkams ir atrodė svarbiausi ne politiniai užmojai, o žmogiški reikalai: rengtis kaip nori, auginti vaikus kaip nori, melstis kaip nori, kalbėti ką nori, švęsti tai, kas svarbu, bendrauti su kuo nori, domėtis tuo, kas įdomu, dirbti tai, kas prasminga. Tai ir suvienijo normaliomis sąlygomis nesuderinamų pasaulėžiūrų atstovus. Kad visus paprastus žmonių reikalus lengviausia tvarkyti nepriklausomoje demokratinėje valstybėje – atsitiktinis sutapimas. Neabejoju, kad galėtu-

me sugalvoti ir kitą santvarką, kurioje tai būtų įmanoma. Tiesiog, kad ir kaip paradoksaliai skambėtų, atkurti nepriklausomą demokratinę valstybę tuo metu buvo paprasčiausias būdas tai pasiekti.

Tad nežiūrint vertingų mokslinių duomenų gausos ir taikliai parinktos teorinės schemos, leidžiančios aprėpti plačią visuomenės panoramą, „Sąjūdžio ištakų beiėskant“ yra reikalinga knyga ir „žmogui iš gatvės“ – kad neprisigalvotų nesąmonių. Sovietmečiu NIEKAM nebuvo gera gyventi. Tik pamanykit: šukuosena galėjo būti politinis pasipriešinimas sistemai! Žmonėms taip baisiai reikėjo šokti tautinius šokius ir klausytis rokenrolo, kad dėl to turėjo griūti visa Blogio imperija. O kad nenuskambėtų pakiliai ar moralizuojamai – to paties žmonėms baisiai reikia ir dabar. Truputį reikia daug dalykų, ir dažnai ne visiems vienodų, todėl ir išsiskiria pažiūros. Bet baisiai reikia tik keleto: prasmingo darbo ir ramaus poilsio, turiningo laisvalaikio ir bendrystės su kitais žmonėmis. Sistema, pasikėsinusi į tuos kelis dalykus, atrodo tiesiog beprotybė.

ŠYPSENOS BE RAUKŠLIŲ

* * *

Išauklėtas žmogus niekada nepasakys: „Eik tu...“ Jis pasakys: „Matau, kad toli eisite.“

* * *

Jei nerandi išėjimo, išeik pro įėjimą.

* * *

Jei nerandi išeities iš padėties, pakeisk padėtį.

* * *

Šviesa sklinda greičiau nei garsas. Todėl kai kurie žmonės atrodo tikri šviesuoliai, kol neprasižioja.

* * *

Jei manai, kad valdžiai į tave nuspjaut, pabandyk nors kartą nesumokėti mokesčių!

Blogas burnos kvapas

Gydytojo Petro patarimai

Ši bėda labai plačiai paplitusi. Maždaug 75 proc. populiacijos skleidžia iš burnos blogą kvapą. Dažniausiai pasitaikanti priežastis – prasta burnos higiena. Taip jau yra, kad savo burnos kvapo žmogus nejaučia, nes kvėpuoja per nosį. Be to, prie savo kvapo greit įprantame ir net negalvojame, kad mums iš burnos sklinda nemalonūs kvapeliai. Čia ir slypi atsakymas, kodėl į gydytojus tokie žmonės kreipiasi tik primygtinai skatinami šeimos, artimų bičiulių.

Blogą burnos kvapą sukelia jos ertmėje veikiančių mikroorganizmų produktai. Taip būna 90 proc. atvejų.

Šimtai bakterijų rūšių gyvena burnoje. Jų veikiami maisto likučiai yra. Bakterijos išskiria nemalonus kvapo (supuvusių kiaušinių, prakaituotų kojų pėdų ir kt.) dujas.

Tyrimai parodė, kad dėl to nelemto kvapo kaltas ir liežuvis. Dantų apnašų ir liežuvio mikroflora skirtinga. Daugiausia bėdų sukelia bakterijos, gyvenančios ant liežuvio, ypač ant jo dalies, esančios prie šaknies. Ten mažiau patenka seilių, be to, paviršiuje apstu raukšlių, vagelių.

Rūkaliams ne tik sausėja burna, bet ir pažeidžiamos dantenos. Taigi, atsiranda puiki terpė klestėti halitozei – blogam burnos kvapui.

Anginos, įvairūs pūlingi nosiaryklės uždegimai, nosies augliai, sloga, sinusitas

ir pūlinės plaučių ligos sudaro tik apie 3 proc. blogo kvapo priežasčių, bet ir jų ignoruoti negalima. Kartais ši bėda užklumpa dėl cukrinio diabeto, inkstų bei kepenų veiklos nepakankamumo, stemplės divertikulito ir kt.

Taigi, blogo burnos kvapo priežastys gali būti:

- ▶ bloga burnos priežiūra;
- ▶ dantų ligos, jų negydytas;
- ▶ netikusi dantų protezų priežiūra;
- ▶ liežuvio ir burnos gleivinės opos;
- ▶ gleivių ir pūlių sankaupos nosiaryklėje ir ryklėje;
- ▶ spindulinis gydymas, pooperacinė būklė.

Nemanykime, kad, pašalinus visas bakterijas, išnyks blogas kvapas ir viskas bus puiku. Taip nebus, nes tos pačios bakterijos turi ir apsauginę funkciją. Todėl persistengti nereikėtų.

- Tad kaip šalinti tą kvapą? Štai būdai:
- ▶ valykite liežuvį (specialų šepetėlį ir grandiklį gausite vaistinėje);
 - ▶ skalaukite burną (yra puikių burnos skalavimo priemonių su mentoliu, arbatmedžiu bei eukaliptais);
 - ▶ konsultuokitės su odontologu dėl jums tinkamos dantų pastos;
 - ▶ skatinkite seilėtekį, kramtydami gumą, pastiles;
 - ▶ periodiškai atlikite profesionalią burnos ertmės higieną.

Trumpai sakant, visos priemonės geros, visos jos kainuoja. Tačiau neskaičiuokite, nes blogas burnos kvapas padaro tiek nemalonumų, kad tam pastangų ir išlaidų pagailėti tiesiog neprotinga.

Chamas

Lietuviškai būtų „storžievis“, bet tai ne tas pats. Nojaus sūnus Chamas tyčiojosi iš apgirtusio tėvo nuogumo ir tapo amžiams prakeiktas. Tiesa, vaikų Chamais niekas nevadina, bet šis vardas tapo bendriniu daiktavardžiu žmogui ir reiškiniui apibūdinti. Chamizmo galime pamatyti ir jį „praktikuoti“ visur: žiniasklaidoje, politikoje, kasdieniame gyvenime. Matome, kaip subtilūs žmonės per akimirką virsta chamais aplinkybių verčiami arba, priešingai, kraštutiniai primityvūs chamai bando vaizduoti džentelmenus. Tų chamų esti visokių – ir nesąmoningų, įsitikinusių savo aukšta vidine kultūra, ir sąmoningai demonstruojančių savo chamizmą kaišant jį kaip kumštį visiems panosėn.

Chamizmas yra amžinas reiškinys. Biblijos žmonės Chamą prakeikė, o „pažangioji“ Europa iš chamizmo, individualaus bruožo, protinės ir etinės savybės, padarė klasinę kategoriją. Chamų klasė didelė ir galinga. Bet kurios kultūros smerkiamas Chamas tapo visuotinu matu, dėsniu, norma. Kadangi chamų yra nesuskaitoma aišbė, jie traktuojami kaip žemės druska, o drauge pasidarė naujos filosofinės, etinės, ekonominės ir valstybinės struktūros platforma. Manote, kad chamizmas apsiriboja tik nešvankybėmis televizijoje ir spaudoje? O ne! Jo šaknys kur kas gilesnės. Chamiška mąstysena grindžiama tarpusavio santykiais pradedant šeima ir baigiant visuomene; ji ekonominių manipuliacijų svertas, ji ir politikos esmė. Taip nutiko todėl, kad įsivaizduota (beje, per daug nemąstant), jog įvesdintas į svetaines ir užmezgęs kontaktus su kultūringais žmonėmis, apglėbtas jautriu rūpesčiu chamas pamažėle taps džentelmenu. Kurgi ne! Būtent dėl to chamas ir pasidarė dar labiau pasitikintis savimi, nes jis susigūžia ir sušvelnėja tik susidurdamas su dar didesniu už save chamu. Tokį jis pripažįsta chamų gaujos vadu. Gaujos, kurios hierarchija ir papročiai atitinka vilkų ar kitų plėšrūnų įstatymus.

Mūsų laikais būti chamu yra tiesiog neapsakoma laimė. Tai kelias į populiarumą, karjerą. Ar vieną tokią matome Lietuvoje? Diskutuojant chamizmas laikomas mokėjimu vesti ginčą ir svarbiu dalykiniu argumentu. Chamizmas bendraujant su žmonėmis vėlgi laikomas lyderio požymiu, stiprios rankos pasireiškimu, kokio taip ilgisi masė smulkaus mastelio chamukų, nes jis pateisina jų pačių kasdienį, nuolatinį chamizmą.

Chamas ne protingas – jis gudrus, o tai du visiškai skirtingi dalykai. Jis pasipūtęs prieš silpnuosius ir nuolankus prieš stipresnius už jį. Argi

ne taip elgiasi gorilos? Silpnosios baikščiai tupi pakampiuose, o stipresnės rungtyniauja, kuriai teks garbė utinėti lyderį... Pamačiusios artėjant silpnės, nedelsdamos puls ir nuvays toliau nuo grupės.

Pakantumas chamizmui, liberalus elgesys su chamais, sąmoningas ar nesąmoningas brutalumo toleravimas veda į tai, kad nustoja matyti daugybę

liguistų visuomenės ir politikos reiškinių. Pagalvojame: a, bet juk dabar visi taip elgiasi, ir numojame ranka. O juk valdžios ir opozicijos arogancija viena kitos atžvilgiu yra politinio ir buitinio chamizmo apraiškos. Abipusės pozicijos ir opozicijos atakos demokratijoje yra normalu ir netgi būtina. Tačiau perkeltos už padurumo ribų jos būna pernelyg dažnos, nes chamizmas „apsimoka“, jis teikia populiarumo. Kai kas sako, kad mūsų valdininkai ir žemesnio rango valstybinių įstaigų darbuotojai turi vis dar sovietinį mentalitetą, nes patys laiko save valdžia, o piliečiai esą tik pavaldiniai ir įkyrūs landžiotojai. Tai netiesa. Jie yra tiesiog chamai. Būkite tikri, kad namuose lygiai taip pat elgiasi su savo šeimos nariais. Bet ką ten valdininkai ir valstybės įstaigų tarnautojai! Laikai dabar tokie, kad net universitetų profesoriai dažnai būna chamai, nes išmoksinti juos sugebėjome, bet nemokėjome išauklėti. Kas kaltas, kad taip nutiko? Mes. Mes visi. Ką „išugdėme“, tą ir turime. Tiesa, šiek tiek nuo pasaulio atsilikome. Bulgarijos parlamente kėdėmis tvatijasi, o

atrodytų, ramutėlėje Japonijoje į atlapus kimba (buvo taip, buvo!). Ne taip, kaip britai, kai vienas lordas pakviečia kitą į tualetą ir ten be liudininkų, kad nepažemintų orumo, sugūrina nosį. O gal bendruomenių rūmuose, gerai neprisimenu.

Bet tai valdžia. O ką daryti kasdien, susidūrus su chamu? Siūlau jam nusišypsoti ir pakalbinti. Paprastai padeda.

Tačiau pati problema yra milžiniška ir aktuali visiems. Tau ir man taip pat. Todėl ir nebūkime pasyvūs.

V. I.

Šis tas apie valdžią

Vanda IBIANSKA

Daugelis žmonių, ypač inteligentų, mano, kad viską žino apie sąvoką „pažiūros“. Jie tas pažiūras skirsto, grupuoja. Tačiau sutrinka susidūrę su asmeniu, kuris stebina didžiuliu žinių kiekiu, bet neturi labai aiškių pažiūrų.

Taip jau yra, jog vienareikšmiškų pažiūrų išpažinėjas esti apribotas savo veiksmų ir minčių srityje. Ką jam daryti, kai prireikia rasti bendrą kalbą (ir, jei norite, konsensusą) su visiškai kitokiais žmonėmis, struktūromis, procesais? Tvirtų pažiūrų turėtoji jo vertybės nurodo siektiną tikslą, tačiau atsiradęs kitoje plotmėje pamato, jog jos tapo rėmais, ribomis, kurių nevalia peržengti. O tie kiti išpažįsta kitokias vertybes ir stengiasi jas išplėsti. Keisčiausia (taip atrodo tik iš pirmo žvilgsnio, nors iš tikrųjų tai visai nekeista), kad skirtingus tikslus galima pasiekti tik bendradarbiaujant vieniems su kitais. Taigi, nuolatiniai kompromisai, savęs apribojimas, „vaikščiojimas ant briaunos“ tampa neišvengiami. Kategoriskos ir vienareikšmės pažiūros pasidaro neperžengiama kliūtimi, jeigu žmogus nepajėgia įsisavinti kompromisų meno. Betgi kompromisai irgi negali būti nuolatiniai, beribiai, nes tada būtų atsakoma savo vertybių. Esti situacijų, kai išsižiebia raudona šviesa, nusileidžia *slagbaumas* – šitos ribos peržengti nevalia.

Valdžia ir politinė atsakomybė mūsų laikais yra sistemos, kaip visumos, galimybių didinimas. Visuomenės vystymosi teorija pabrėžia tris svarbiausius momentus:

1) kaip galima labiau suartinti individo ir visuomenės gerovę. Kitaip tariant, sukurti tokias institucijas ir teisinę sistemą, kad asmeninius interesus būtų galima patenkinti keliant visuomenės gerovę (inovacijos, mokslo laimėjimai, gamybos efektyvumas ir pan.). Tokia institucija yra nedeformuota rinka, kurioje nėra monopolijų ir politinio kapitalizmo. Tokiai rinkai sklandžiai veikiant būtų patenkinti individo ir visuomenės poreikiai;

2) procedūrų teisingumas. Paprastai sakant, tai garbingas, besąlygiškai etiškas politikų elgesys. Lietuvoje šis dalykas regis neįmanomas, nes daugelis politikų meluoja, įsivelia į skandalus, naudojasi turima valdžia, yra net apsisvogusių. Jau dabar *pažadukai* siūlo 1509 Lt minimalią algą ir kitokias nesąmones;

3) valdžios žmonių gebėjimas pažinti ir kontroliuoti savo mąstymą, emocijas ir charakterio ypatumus.

Valdžia įgyja tautos autoritetą tik tada, kai žmonės įsitikina, kad ji moka rasti alternatyvas, o ne sukasi, savo pačios tvirtinimu, įmanomų (galimų) veiksmų rate.

Mūsų laikais tikroji valdžia valdo ne žmones, o nuolat atsirandančias problemas ir su jomis susidoroja. Tai

itin gero administravimo, puikios, bet labai atsargios ekonominės politikos, energetinių klausimų sprendimo, pagaliau – gražaus ir teisingo elgesio su

kitomis šalimis dalykai. Ir dar viena: sugebėjimas įkvėpti, pakelti ir sutelkti žmones. Bet tam reikia charizmatiškų asmenybių. Tokių jau seniai neturime.

Negalima teigti, kad mūsų valdžia tokia jau visai bloga. Didžioji krizė mums tik lengvai drykstelėjo, tuo tarpu graikai įkrito į bedugnę, o tokios, atrodo, stiprios šalys kaip Ispanija, Italija vos laikosi įsitvėrusios už tos bedugnės kraštų. Tereikia daugiau pavažinėti po Lietuvą ir pamatai, kaip atkunta mūsų kaimas. Palengva, bet auga eksportas. Nedaug šeimų gyvena be automobilio. Mažai naujų? Bus. Mums dar tik 22 metai, studentiškas amžius, taigi, dar tik mokomės. Turime nemenkų laimėjimų moksle, nors sovietmečiu gyrėmės tik matematikų mokykla ir kardiologais.

Bloga tai, kad patys išsirenkame į valdžią klounus ir *žulikus*. Balsuodami nesigiliname, kokia kandidato reputacija, ar jis tikrai be kliaudos, ne melagis, garbingas žmogus, koks jo išsilavinimas, kompetencija, nuopelnai ir... amžius. Prasti popieriai, kai valdžioje atsiduria 25 metų berniukas ar mergaitė arba į devintą dešimtį įkopęs senjoras.

Artėja rinkimai ir referendumas. Abu dalykai svarbūs visiems ir užverčiantys ant mūsų sunkų atsakomybės luitą. Turime gerai pagalvoti, už ką balsuosime. Nuo to priklausys visų mūsų gerovė. Su referendumu tai ir visai keblu. Turėtų spręsti profesionalai specialistai. Dabar sprendimo teisė patikėta moterytėms, vos iš paauglystės išsiritusiam jaunimėliui, publikai, kuri vos vidurinę tebaigusi arba ir visai jos nebaigusi.

Bet tokia jau toji demokratija.

TIKĖJIMO METAI 2012
2013

2012 metų spalio 11 dieną
Lietuvos ganytojai kviečia tikinčiuosius
savo vyskupijų katedrose pradėti švęsti
TIKĖJIMO METUS

Tikėjimo metai su Šventuoju Tėvu Benediktu XVI

2012 m. spalio 11 d. – 2013 m. lapkričio 24 d.

*„Tikėjimas yra mūsų gyvenimo palydovas,
leidžiantis nuolat nauju žvilgsniu išvysti tai, ką
Dievas dėl mūsų daro. Tikėjimas, siekiantis išžūrėti
laiko ženklus šiandienėje istorijoje, įpareigoja
kiekvieną iš mūsų tapti gyvu Prisikėlusiojo buvimo
pasaulyje ženklu.“*

Benediktas XVI

Apaštališkasis laiškas „*Porta fidei*“

Klausykitės Vatikano radijo,
skaitykite naujienas ir
žiūrėkite video žinias
interneto portale: **www.radiovaticana.va/lit**

Vatikano radijo laidas Lietuvoje transliuoja:

MARIJOS RADIJAS

Marijos radijas (kiekvieną vakarą 21.15 val. ir rytais nuo pirmadienio iki
penktadienio 5.25 ir 7.40, šeštadieniais ir sekmadieniais – 5.25 ir 7.00)

Klasika

Lietuvos radijo antroji programa „Klasika“
(kiekvieną rytą 6.03 val.)

www.radiovaticana.va/lit

Vatikano Radijas